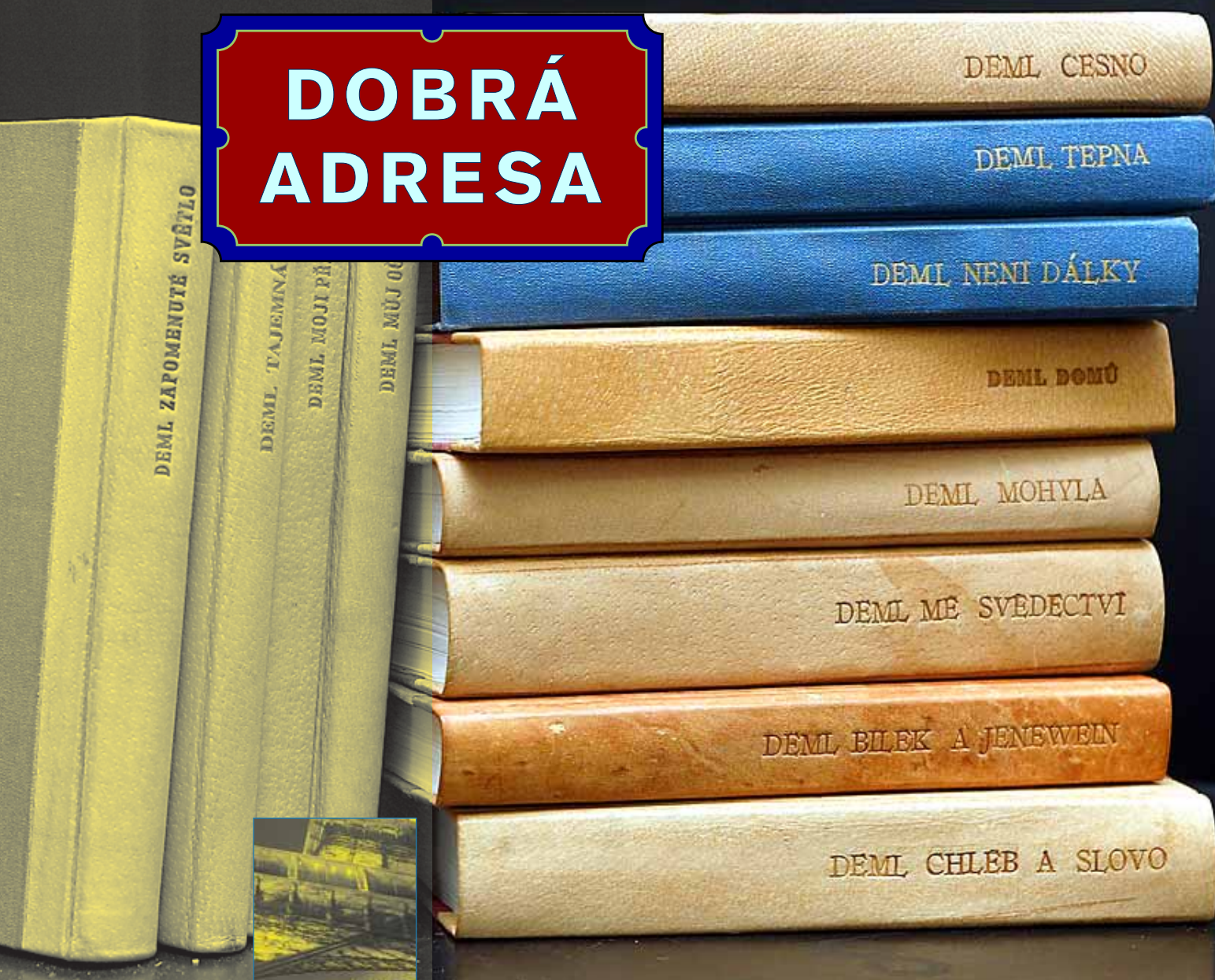

**DOBRÁ
ADRESA**

Z obsahu

Filmový festival marnosti

O dopisech a spisech
Jakuba Demla

Nové básně Bohdana Chlívce

Obsah:

Rozumbradové

Jakub Šofar: **Ne že by na tom nějak zvlášť záleželo...** (4)

Štefan Švec: **Psáno SMS** (5)

Jiří T. Král: **Královiny** (6)

Jan Lustig: **Vysloveně žertovně** (8) (8)

Film mania

Jaromír Trpký: **Mezinárodní filmový festival marnosti Karlovy Vary** (9)

Michal Kliment: **Fotbal a film** (26)

Bylo tu, není tu

Daniela Iwashita: **Malý kousek druhého slona (Nad dopisy Jakuba Demla)** (30)

Michal Šanda: **Nová kultura (Z antikvariálních banánovek)** (40)

Jakub Šofar: **Filokartistův výsadek** (44)

Literární bakchanálie

Petr Štengl: **Rychletuhnoucí příběhy sádrového muže** (46)

Bohdan Chlíbec: **Táhne kýbl s šlichtou, lógram a vajgly** (51)

Zvláštní příloha: Milujeme Paříž

Klement Maria Böhmen und Mähren (und Schlesien):
Paříž – hlavní město Afriky (54)

Jakub Šofar: **Jak moc paříš? Paříž!** (58)

Zdenko Pavelka: **Eiffelovka 1964** (60)

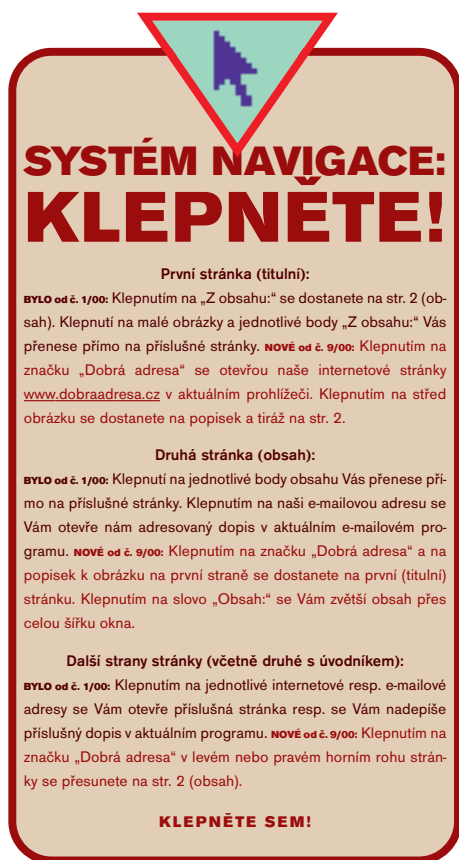
Štefan Švec: **Paříž v haiku** (62)

Nikola Richtrová: **Moje Paříž** (62)

Tamara Paris Yakuta: **Procházka v šestnáctém obvodu (i virtuální)** (62)

Na titulní stránce: Dvanáct svazků z čtrnáctisvazkového samizdatového Díla Jakuba Demla v edici Bedřicha Fučíka a Vladimíra Binara, které vlastní Knihovna Libri prohibiti v Praze (k článku na str. 30)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 8, ročník 10. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Václav Dvořák. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Martin Groman, Kateřina Komorádová, Štěpán Kučera, Jakub Šofar, Viki Shock, Michal Šanda, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

Literární zádrhel

Michal Černík

Ti, co nás přesvědčují

Ti, kteří nás okradli, nás přesvědčují,
jak se máme dobře.

Ti, kteří už mají všechno, nás přesvědčují,
že bychom se s nimi měli dělit o to, co nám zbylo.

Ti, kteří už nemusí pracovat, nás přesvědčují,
že musíme pracovat mnohem efektivněji a více,
abychom se měli dobře jako oni.

Ti, kteří se už vylhali i ze své podoby, nás přesvědčují,
abychom jim svěřili správu svých věcí.

Ti, co nás okradli, nás přesvědčují,
že to udělali pro naše blaho.

Ti, kteří si přivlastnili i naši svobodu, nás přesvědčují
o nádherné výsadě být svobodný.

Ti, co zašantročili naši zemi, nás přesvědčují,
že nic lepšího si už přát nemůžeme.

A kdo jim neuvěří, na toho ukáží palcem dolů.
Svrhnou ho do kobky zatracení.

Komentář k básni

Bezvýhradné ano! Vynikající antikomunistická poezie!

Karl Thurgau von Jabkowicz

Milí přátelé Dobré adresy,

tentokrát napsalo do našeho měsíčníku ještě víc grafo-
manů než minule. Jsa ve funkci šéfredaktora literární-
ho listu poprvé, obával jsem se, že mne mnoho autorů
nechá coby nováčka ve štychu, abych si v tom takříka-
jíc vymáchal mordu. A měl jsem pravdu. Nejenže mi
chodily e-maily typu: „Obávám se, že nic. Práce + léto
+ stěhování + tvůrčí + osobnostní krize, díky za pocho-
pení,“ ale odřekli mi i autoři už avizovaných příspěv-
ků. Třeba autor skrývající se za pseudonym Jan Kato-
lista Turkyně mi nedodal text Biblických zlomků, řka,
že má tvůrčí krizi způsobenou oplakáváním zlomené
ruky papeže. Oslovil jsem proto dva nové autory – fil-
mového kritika časopisu Čilichili Jaromíra Trpkého
a Danielu Iwashitu, donedávna redaktorku Orientace Li-
dových novin. Oba se ukázali být spolehlivými autory,
ale postihl je zřejmě záchvat grafomanitidy, takže doda-
li třikrát delší texty, než měli. Nicméně budme rádi, že
jsou, jinak by tahle Dobrá adresa byla tuze děravá.

Jak jsem se zmínil o Turkyněm (proboha, skloňuje
se ten člověk vůbec?), připomnělo mi to potíž se pseu-
donymy. Do e-mailu mi chodily různé texty podepsané
neznámými a často legračními jmény, se kterými jsem
si nevěděl moc rady. Ne že by byly snad hloupé, ale jak
máte vědět, kdo se za těmi jmény skrývá? Jak nás totiž
před časem poučili ve Tvaru, radost či žal z recenze se
do značné míry odvíjí od toho, kdo daný text napsal.
Jinak to vyzní, je-li to někdo erudovaný, jinak, když jde
o dílo nějakého nicku. Když tedy Jan Lustig na strán-
kách Dobré adresy žertuje, je to sofistikované poštu-
chování, nebo bezduchý blábol? To se nedozvíme, když
netušíme, kdo to vlastně je. A vůbec: klidně si můžete
myslet, že věta „Pravda a láska musí zvítězit nad lží
a nenávistí“ je hodna přemýšlení – ale co když ji pod
nějakým pseudonymem napsal Goebbels? Jak říkám,
dělat šéfredaktora není nic snadného, snad si to aspoň
vy přeberete.

Přeji příjemné počtení,

Václav Dvořák

Ne že by na tom nějak zvlášť záleželo...

Rozum bylo vždycky mně připadalo důležité zprostředkovávat čtenářům odkazy na další prameny. Čtu-li A, pak by skrze toto A měla být nalezena cesta k i B, C, D etc. Možnost vidět či jenom vůbec znamenat je stále menší, takže proč tomu nepomáhat...

Když jsme si na začátku července připomínali výročí upálení mistra **Jana Husa**, pan prezident, který je taky vyznáním husita, při této příležitosti uvedl, že už Jean Gerson, tehdejší kancléř pařížské univerzity, se proti Husovi postavil (taková malá česká odplata za francouzské machrování při českém předsednictví EU). Trochu to připomíná starý vtip o Američanovi a Rusovi končící proslavenou větou, hodící se vždy a všude – „vy zase bijete černochoy“. Takovou jahůdkou při husitských oslavách budiž připomenutí, že part-

nerským městem Tábora je německá Kostnice. Teď to přeženu (ale o prázdninách se může), to by mohla jihoamerická města, ve kterých žijí poslední esesáci či váleční zločinci, navázat partnerství s Osvětimí, Terezínem či Sobiborem.

Reklama si žádá své a zakazovat ji znamená skákat pod kolesové rypadlo. No ale někdy je to fakt ekl. Když jde třeba o **koncentrační tábory**. V článku s názvem *V Evropě bylo o 13 tisíc nacistických táborů víc, než historici předpokládali* (iDnes.cz, 7. července, vystaveno 14.20) bylo označeno, kromě jiných, slovo „tábory“. Když si na něj kliknete, otevře se reklama (take it, virtuální výloha) *Cestovní kancelář Topinka, s.r.o. Baby tábor pro děti 4–10 let (v případě sourozenců do 12 let)*. Je to humus, ale svoboda musí bejt, protože je nedělitelná!

Někdo si to umí naplánovat. Nakladatelství xyz v propagačním knižním časopise *Knihy* (č. 24, od 22. 6. do 28. 6. 2009) inzerovalo knihu **Michael Jackson**, jejímž autorem je David l'Hermitte. Hlavní výpověď anotace je ve vtučnější větě: *Podrobná biografie vychází u příležitosti návratu Michaela Jacksona na koncertní pódia*. To je te-

da „thrajler“. Návrat na pódium, ale jen na to jediné, s výtahem dolů!

Když jsme u toho mrtvého Jacksona. To, co předvádějí jeho fanoušci, pokud to spíše nejsou lidi, již si potřebují dát sprchu z patosu a extáze, prostě silný emoční nářez, což je levnější než kokainová čára, dokazuje, že můžeme platit plastovou kartou, telefonovat do Antarktidy nebo že chlap může odrodit dítě, ale pořád je v nás ten iracionální duch, který se adaptuje vždy a stále. Ani ideologie, ani vědeckotechnická revoluce, nic ho nesrovná. Teď ale nevím, zda to je špatná, nebo dobrá zpráva.

Když jsme u té smrti, tak po ní následuje pohřeb. Když byl pohřbíván **Waldemar Matuška**, tak jsem měl dojem, že jsme se vrátili někam zpět na rozhraní 19. a 20. století, kdy davy Čechů provázely na poslední cestě Jana Nerudu nebo Jaroslava Vrchlického. Už je to tak. I smutek a slzy jsou zboží, a když jsou nabízeny zdarma (ono to v celkovém součtu sice zadarmo není, naopak, všechno má užitnou hodnotu a všechno se jednou vrátí), tak proč si neužít a pořádně to neroztočit.

Nemám nic proti Matuškově, naopak, jeho písničky pěji, na rozdíl od Gottových, u ohňů jako o život, ale mám hodně proti organizátorům a manažerům ekonomických smrtí. A tohle byla ekonomická smrt jedna báseň. Podnikatelská příležitost, která se tak často neobjevuje. Co se bude u nás dít, až zemře Karel nebo Lucie, to si raději ani nepředstavuji. Před tím se totiž nedá utéci. Zde neplatí, když nechceš číst, sledovat, poslouchat,

tak to nedělej. Lepší bude odjet někam do chaty v lesích, kde není elektřina, nebo si vzít dlouhou šichtu někde ve sklepe u kotle. Pokud teda nebudu mrtev dřív než oni.

Už dlouho jsem neopakoval urážky směrem na **Reader's Digest Výběr**. Tak zde jsou. Gabriela Schicková, finanční ředitelka tohoto buzerantského spolku, je podepsána pod papírem adresovaným na mé jméno a na adresu, kde bydlím, ale nejsem trvale přihlášen. Takže ji musela (ona a její kumpáni) ukrást či koupit od firm, které zde poskytují na mé jméno služby (telefon, energie, voda, odpad). Seru Ti, Gabrielo Shitová, na to, že jsem získal STATUS FANALISTY a moje šance stát se výhercem ve hře Velká Cena a v losování o Výběrovou prémii je nyní 100% potvrzena. Jestli je nyní řada na mně, jak píšeš, tak odpovídám, jako obvykle: Vyliž (stoprocentně) prdel sobě a pak (stejně stoprocentně) ostatním!

A nakonec – hudba, knihy, filmy, hry, hračky a mnoho dalšího čili speciální katalog **Popron** na srpen 2009. Na straně 80 v knižní nabídce Henry Miller: *Pod střechami Paříže*. Anotace: *Extrémní, neslýchané a nevídané dílo, způsob, s jakým se autor vyrovnává s tématem sexu a erotiky, překračuje veškeré konvence. Perverze, zhmotnělé sny, nevyslovitelné představy, neuvěřitelné se stává skutečností...* Tady jsou tři tečky skutečně namístě, neboť nakladatelem je Naše vojsko. Inu, těžko na cvičišti, lehko na bojišti!

Jakub Šofar

Psáno SMS

Výstava Labyrint světla, kterou pochválily snad všechny noviny v republice, dokázala jediné: že fyzikální zákony se dají reprezentovat na překvapivě zbytečných strojích. Běžte radši do technického muzea v Brně!

Gran Torino je film roku. Vtipný, dojemný i politicky nekorektní. A hlavně mnohvrstevnatý jako lasagne. Budete o něm přemýšlet ještě dva měsíce po dokoukání!

Výstava Skryté vrstvy v patře Galerie Rudolfinum prezentovala další čtveřici zbytečných umělců. Projdete, pokoukáte, zapomenete. Damien Hirst v přízemí aspoň něčím provokuje, i když na tak proslulého umělce a barnumskou plakátovou reklamu je představený průřez překvapivě chudý. Asi jako když čekáte symfoňák a přijde tuba.

Je jistě v pořádku zaplatit za atmosféru vlahého letního večera na Pražském hradě slušné peníze. Jen nevím, proč se u toho lidé už tolik let nechávají rušit mizerným divadlem Letních shakespearovských slavností. Dámy a pánové divadelníci: bez vás by na tom nádvoří bylo líp.

Medvídek Pú je pořád boží.

Štefan Švec

Královiny

**Prodám lásku,
koupím sex**

Jeden je šťastný, že někdo konečně spočítal hodnotu základních lidských pocitů. A je ještě šťastnější, že si právě svým aktuálním pocitem štěstí navíc přišel na nemalé peníze. Jak totiž napsali Steve Henry a David Albers v knize *You Are Really Rich, You Just Do Not Know it Yet* (Ve skutečnosti jste bohatí, jen to ještě nevíte), lze třeba život v bezpečné zemi vyčíslit v přepočtu na 3 933 403 Kč, děti mají hodnotu 3 755 462 Kč, trávení času s rodinou 3 344 494 Kč, možnost od srdce se zasmát 3 284 661 Kč, sex 3 199 046 Kč, dovolená 2 790 050 Kč a vychutnávání si chvilky klidu a míru 2 731 016 Kč. Nejdražší je ovšem láska: 4 965 858 korun. Od pravého štěstí nás ovšem dělí jedna maličkost: možnost obchodovat s těmito komoditami podobně jako s emisními povolenkami. Jeden by totiž rád prodal děti (nejde o nenahraditelnou ztrátu, jiný výzkum totiž ukázal, že ošklivější muži jsou plodnější) a trávení času s rodinou a naopak koupil větší množství sexu a trochu toho klidu (na míru zas tak nezáleží). Pokud se nikdo nepřihlásí, existuje ještě druhá možnost: prodat veškerá pozitiva jako celek a za utržené peníze si pořídit vilu v Dubaji.

**Zachraňme svět
zdravějším masem
bez zvířat**

Není možné nezamilovat se do různých zpráv rozebírajících globální nebezpečí hrozící světu. Vždyť jak velkého intelektuálního úsilí tisíců expertů bylo třeba, abychom se ze zprávy *State of the Future* (Stav budoucnosti) dozvěděli o riziku, že „čistá globální energie, dostatek potravin, chudoba i růst demokracie po světě se v důsledku recese zhorší“. Aby odborníci došli k závěru, že „příliš mnoho podvodných rozhodnutí, motivovaných chtivostí po penězích, vedlo k světové recesi a dokázalo mezinárodní provázanost ekonomiky a etiky“, museli na to jistě vynaložit stovky hodin neuvěřitelně náročné duševní činnosti. A nezapomenutelný je i komentář Jeroma Glenna, ředitele *Millennium Project* (který analýzu zajišťuje): „Světovému hospodářství a životnímu prostředí světa by pomohly tři velké změny: co největší přechod od zemědělství založeného na pitné vodě k zemědělství založenému na slané vodě, výroba zdravějšího masa bez potřeby chovat zvířata a nahrazení vozidel na benzin vozidly na elektřinu.“ I zde ovšem jako u mnoha věcí platí, že ex-

„Světovému hospodářství a životnímu prostředí světa by pomohly tři velké změny: co největší přechod od zemědělství založeného na pitné vodě k zemědělství založenému na slané vodě, výroba zdravějšího masa bez potřeby chovat zvířata a nahrazení vozidel na benzin vozidly na elektřinu.“

perti jsou ještě málo radikální. Nalejme si čistého vína: celosvětové problémy by vyřešilo, kdyby jaderná energie neobsahovala jádro, na borovicích rostla jablka a Bůh byl před miliardami let natolik prozíravý, že by Zemi stvořil z pudinku a tekuté čokolády.

Ideál byl pěkný, to jen lidi jsou svině

V časopise Revolver Revue se mezi řádkami rádi pasují na poslední strážce kritického myšlení v české kotlině. A jejich šedé mozkové závitky opravdu pracují naplno. Hledme, co esejista Lubomír Martínek v posledním čísle napsal o francouzské překladatelce Marii-Christine Morinové, která za normalizace žila pár let v Praze: „Přišla sice o ideál lepší a spravedlivější společnosti, našla však něco podstatnějšího: poznání, jak musí ideál dopadnout, když se ho zmocní fanatici nebo kariéristé.“ To je moc pěkně řečeno, revolverkáře by ale mohlo zamrzet, že takový způsob kritického myšlení pěstují v bolševickém kulturním periodiku Obrysy-Kmen už dávno. Martínek se ještě má co učit třeba od básníka Michala Černíka, který před časem procítěně napsal: „Přicházeli jsme o iluze za minulého režimu, když se nádherné, všude hláсанé socialistické

ideály deformovaly a vzdalovaly od realizací.“ Svatá pravda: ideály jsou skvělé, jen kdyby je lidé furt nekazili.

Trocha heterosexuality aneb Nechutné doznání

Jsme gayové a lesbičky a jsme na to hrdí, skandovali gayové a lesbičky v Los Angeles na pochodu L. A. Pride. Jeden cítí, že právě nyní je čas i na jeho doznání. Nuže tu je: „Jsem heterosexuál a je mi to fuk.“ Otevřenější prohlášení nečekejte, jeden se totiž bojí, že kdyby přiznal hrdost na svou orientaci, jistě by ho někdo obvinil ze snahy zesměšňovat sexuální menšiny.

Holokaust je jablečné pyré

Když parta vyholených lebek organizuje koncerty nesnesitelně dementní hudby se slaboduchými texty, hrozí jí osm let za mřížemi. Když vydavatel internetového perio-

dika zveřejní článek zpochybňující holokaust, je to důvod k trestnímu stíhání. Když však někdo vyhnání tří milionů lidí z české kotliny považuje za víceméně správné, dostane se mu uznaného poklepání po ramenu, i kdyby – jaký div – totéž v „hard-verzi“ tvrdili holohlavci. Budete-li tvrdit, že při holokaustu zahynuly čtyři miliony lidí namísto šesti, můžete být popotahováni za zpochybňování obecně známé skutečnosti. Pokud však usoudíte, že zločinec Gottwald nebyl zločinec, ocitují vás možná i noviny. Začneme-li tleskat politikům za to, že prostřednictvím policie trestají nějaké blby za jejich názory, měli bychom vědět, že tímto krokem chtějí jen a pouze získat přízeň jiných blbů. A takový lov se těžko zastavuje: nikdy si nemůžeme být jisti, zda se dalším cílem nestanou naše vlastní blbé výroky. Jeden už se bojí požit trochu více alkoholu, aby náhodou nezačal vykřikovat, že císařpán je vůl a holokaust jablečné pyré.

Fronta na umění je totéž jako fronta na banány

Jednoho vždycky překvapí příklady, z nichž vyplývá, že dotyčný zřejmě pozoruje zdejší

Jeden proto
má vzkaz pro
marťany:
fronta není
znakem kvality
té či oné
galerie, ale
doby, ve které
si můžete
vybrat mezi
čekáním na
banány,
televizním
zpravodajstvím
o úspěších
dělnicko-
rolnické třídy
a jedinou
možností za
dvacet let,
kdy lze
zhlédnout
slavné
obrazy.

realitu odkudsi z Marsu. Takovým marťanem je i Petr Volf, který v Reflexu hodnotil život a dílo Milana Knížíka. Jednomu je úplně jedno, jak má Knížík dlouhé rohy, zaujal ho však způsob Volfova poměřování současného vládce pekel (pardon Národní galerie) s jeho předchůdcem Jiřím Kotalíkem. Volf nejprve Kotalíka vychválí co by historika umění mezinárodní úrovně (jemuž Knížík nésahá ani po paty), aby vzápětí konstatoval: „V závěru své kariéry, v roce 1988, připravil spolu s Thomasem M. Messerem ve Šternberském paláci výstavu Poklady moderního umění ze sbírek Guggenheimovy nadace. Bylo to naposledy, kdy se na nějakou výstavu Národní galerie stály nekonečné fronty.“ Petr Volf ovšem stejně dobře mohl napsat: byla to doba, kdy se mnoho hodin stálo na lístky do Ponrepa na klubové filmy, kdy jste se obvykle nedostali na koncert kapely Garáž nebo jste se zoufale pídili po knihách ze šedesátých let. Jeden proto má vzkaz pro marťany: fronta není znakem kvality té či oné galerie, ale doby, ve které si můžete vybrat mezi čekáním na banány, televizním zpravodajstvím o úspěších dělnicko-rolnické třídy a jedinou možností za dvacet let, kdy lze zhlédnout slavné obrazy.

Jiří T. Král

Další glosy jsou na
www.kral.bloguje.cz

Vysloveně žertovně (8)

J e mi jasné, že ten, kdo nesleduje tuto rubriku soustavně, tak je trochu zmaten. Ale nejen on, i hlavní protagonisté jsou úplně rozhození. Jak zaměstnanci České televize, tak ti, kteří byli vybráni složitým výzkumem z Evropské unie jako nejjakostnější žertěři v krajích českých, moravských a slezských. Ale dělejte pořad, o který není zájem, i když jsou na něj peníze. Ale ty peníze jsou tak horké, tak sledované, že se nedají přesunout na výrobu nějakého menšinového pořadu, třeba o milostném životě tarbíků. Musí se vyčerpat, což se dá taky přechíst, že pohár hořkosti se musí vypít až do dna. No a nakonec, proč to neříci, jsem z toho všeho rozpačitý i já jako zapisovatel těch událostí. Vůbec netuším, kam to všechno směřuje.

Ještěže jsou prázdniny a ostražitost diváků i peplemetrů je utlumena. A taky nám náhoda naservírovala dvě velká úmrtí, Walda a Majkl už klepají na nebeskou bránu. A dá se to využít. Ale nesmí se to nějak zneužít, jako třeba že by Karel Čáslavský předváděl legendární moonwalk čili měsíční tanec nebo že by Jan Lukeš v širáku zpíval Jó třešně zrály. To by mohl ostatně někdo napadnout, že jde o reklamu komunistů.

Tak jak to navlékneme, říkal si Vladimír Just, manažer toho celého spektaklu, a převaloval se v posteli. Celou noc oko nezamhouřil. Nad ránem to měl vymyšlené. Honza Rejžek je expert na úmrtí, mediální doktor Smrt, tak ten napíše scénář-koláž o životě těch dvou velikánů, a my s Honzou Lukešem si sedneme do archivu a najdeme ty nejlepší klipy. Pak to sestrojíme. Bude to sice trochu, jako když pejsek s kočičkou pekli dort, ale jsou přece prázdniny. A Karlovi Čáslavskému raději nic neřekneme, aby něco nezvorál.

Obrovské pracovní nasazení bylo korunováno úspěchem. Před živým vysíláním se všichni těšili (dokonce i technici), že by to mohl být přelomový díl pořadu, který zlomí to prokletí. Nikdo proto nevěnoval pozornost obrovské, tzv. vietnamské tašce, kterou si do studia přinesl Karel Čáslavský.

Navzdory všem plánům, když se začalo vysílat, Vladimír Just zaspal start o milisekundu a mikrofonu se zmocnil Čáslavský. Přečetl zprávu, že prasečí chřipka je jen velká bublina, a vypustil z tašky malé, nevinné selátko...

Těšte se na příští týden. Coming soon...

Jan Lustig

Film

Mania

Mezinárodní filmový festival

marnosti

Karlovy Vary

Letošní filmový festival v Karlových Varech byl přesně takový, jak psali všichni filmoví kritici: ze žádného filmu jste si nesedli na zadek, solidního průměru byl ovšem dostatek. Jenže musíme se ptát, k čemu vlastně takový solidní průměr je, nechává-li naše srdce a mysl chladnými. Když jsem viděl několik desítek takových snímků v jednom týdnu, cítil jsem se jako při onanii bez ejakulace. Docela dobré, ale nakonec je vaším nejsilnějším dojmem namožená ruka. A po návratu domů chtivě zhlédnete Terminátora, protože u toho máte orgasmus vždycky.

Zpráva o karlovarském festivalu nemůže být nikdy úplná. Ač tu letos bylo k vidění na 220 filmů, největší maniaci jich stihnou maximálně 45 (já jich viděl 37). Přesto lze říci, že základní neradostné rysy současné kinemato-

grafie nasajete dokonale. A jaké tedy jsou? Na rozdíl od české produkce nemáte pocit, že by filmy točili diletanti: většina režisérů nedělá žádné velké chyby v konstrukci příběhů, zručnost jim obvykle nechybí. Nemají ovšem příliš co vyprávět, takže se často uchylují k parodiím, citacím, počtám toho či onoho filmového stylu. A když už nějaký příběh najdou, nekladou si žádné podstatné otázky. A pokud už nějaké kladou, dávají na ně překvapivě banální odpovědi. Často tak máte pocit, že sledujete další epizodu z televizních Bakalářů, pochopitelně lépe natočenou. O životě a morálních problémech, které na nás číhají, se zkrátka mnohem víc dozvíte z amerických televizních seriálů typu Pohotovost či Právo a pořádek.

Alegorie: smrt filmu

Karlovarský festival ukázal, že nejspolehlivější cestou ke ztroskotání je snaha vyložit svým filmem celý svět. Znáte to: hrdinové se implantují do nějaké zvláštní krajiny se svéráznými postavami, které se podivně chovají a říkají podivné věci, a z toho všeho se má nakonec poskládat povědomí o složitosti i absurditě našeho bytí. Jenže tohle umí jen

opravdoví géniové, kterých je méně než uhrů na zadku Paris Hilton, takže vás většinou čeká rádoby moudrá kaše. Zajímavé přitom je, že tyto snímky obvykle naplňují autorský záměr prvních 25 minut, poté režisérům dojde dech a zabředávají do čím dál větších nesmyslností. Jako by dokázali důkladně promyslet jen třetinu filmu a svojí intelektuální nedostačivost maskovali vršením dalších a dalších „zajímavých“ obrazů. Příznačnou ukázkou takového selhání byl film **Mars** (2004) ruské režisérky **Anny Melikjanové**, alegorie poměrů postsovětského Ruska. Do městečka Marx (rusky Marks, ovšem v názvu na nádraží zhaslo písmeno, odtud Mars, symbol podivného světa) přijede boxer a spolu s diváky nevěří svým očím. Lidé se živí prací v továrně na plyšáky, takže všichni nějakého toho plyšáka nosí stále s sebou, na pláži se fotí dívka s nejdelším copem, gynekologova žena žárlí na všechny ženy ve městě a ony ji schválně provokují... A všechny ženy mají nějaký sen, jak uniknout z tohoto města, odkud se ovšem ani boxer najednou nedokáže dostat. Když už si myslíte, že film něco podstatného vypoví o bezradnosti lidí, kterým se jedna země neomezených možností mění před očima v jinou zemi neomezených možností, nabízející ovšem stejně beznadějnou perspektivu, režisérka přeskočí notu a začne budovat milostný příběh boxera a místní knihovnice a všechny další absurdní prvky jsou už jenom stafáží, která má spojit vyprávění lámající se do dvou nesourodých rovin.

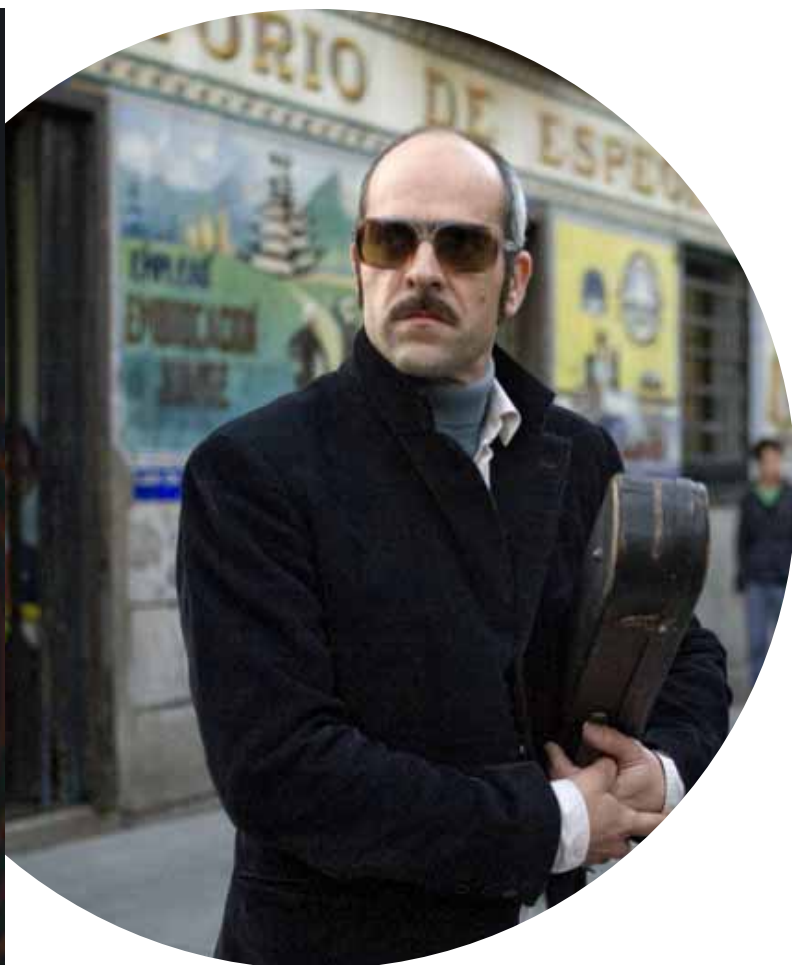
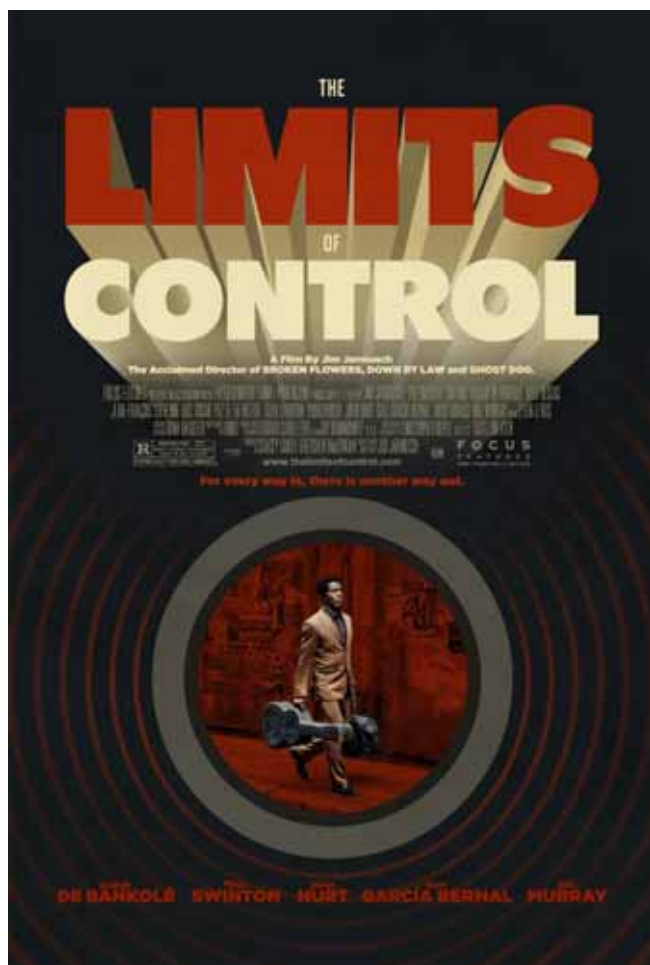
Fakt, že se filmaři neúspěšně snaží skloubit protichůdné vyprávěcí postupy, ilustroval i snímek **Svatba za bílé noci** (Brúðguminn, 2008) islandského režiséra **Baltasara Kormákura**. „Třaskavá směs severské melancholie a černého humoru“, jak praví propagační slogan, je směsí jen potud, považujeme-li za ni i gumové medvídky smíchané v jedné misce s fazolemi. Děj je prostý: profesor ve středních letech se kvůli duševnímu stavu své pološílené ženy výtvarnice stěhuje na malý ostrov, kde se setkává se svou studentkou a zamiluje se do ní. Jeho žena kvůli tomu spáchá sebevraždu, profesor si po roce bere novou milou, ale má špatné svědomí, a tak se pokusí utopit v moři jako jeho žena. Snoubenka ho zachraňuje, kněz je oddá v moři a hurá happyend, až na to, že za nějakou dobu má profesor ke své nové ženě stejný odstup jako k její předchůdkyni. To vše je provázeno mudrováním o lásce a samozřejmě dávkou „humorných“ bizarností, jako je projekt golfového hřiště, na kterém je mezi jamkami moře, kostel či hřbitov, hostinský, co chtěl být operní zpěvák a zpívá arie v moři atd. atd. atd. Chachacha hmhmhm chichichichi hmhmhm. Asi tak.

Ale vraťme se k alegoriím, kterou měl být i další ruský film **Dolní Kaledonie** (Ни́жняя Кале́дония, 2008) **Julije Kolesnikové**. Hlavní hrdina – příslušník moskevské zlaté mládeže – jede spolu se sestrou přírodovědkyní kamsi do Střední Asie (?) (o tom místě se mluví jako o ostrově, ale spíš jde o metaforu), kde zřejmě trávili dětství. Ona natáčí film o ptácích, on hledá cestu sám k sobě, což se

projevuje opravdu hlubokým filozofováním: „K čemu mi, bože, je tohle dobrodružství, celé je to nějaké poblouznění.“ Nechybí samozřejmě potřebná dávka bizarních postav i situací (dva lovci hadů zachrání ženu s autem naloženým drogami, ona je ovšem na oplátku otráví čajem a při jejich šacování sáhne do pytlíku, kde – jak jinak – mají jedovatého hada). Běhá tu černý pes, objeví se nahá mysteriózní dívka, hraje se na strunu ženství jako životodárné síly atd. atd. atd. „Když dlouho fouká vítr, dějí se divné věci, které nedávají smysl,“ říká hlas vypravěče na začátku a konci filmu, ovšem režisérka jistě chtěla, aby smysl měly. Potěšit by ji ovšem mohl fakt, že smysl vážně nemají, takže nemá smysl se na tento film ani dívat.

A do stejné pasti se tentokrát dostal i **Jim Jarmusch s Hranicí ovládání** (Limits of Control, 2009). Hlavní hrdina – nájemný zabiják – putuje po Španělsku a s různými lidmi, zřejmě jakýmsi spojky, si vyměňuje krabičky sirek. Film má zpočátku až lynchovskou atmosféru – vůbec netušíme, jaký má počínání hlavního hrdiny důvod. K záhadnosti přispívá ostře řezaná, tajemná tvář hlavního hrdiny (v podání Isaacha De Bankolé) a jeho ne úplně standardní chování – zahazuje den cvičením tai-či, nespí, zásadně si poroučí dvě malá espressa najednou (rozhodně ne jedno velké!), odmítne mladou nahou krásnou ženu, protože při práci sex neprovozuje (to už je ale vážně dost velká záhada). I setkání jsou tajemná, všechny spojky „zdánlivě“ mimoběžně k příběhu mluví o umění a životě... Funguje

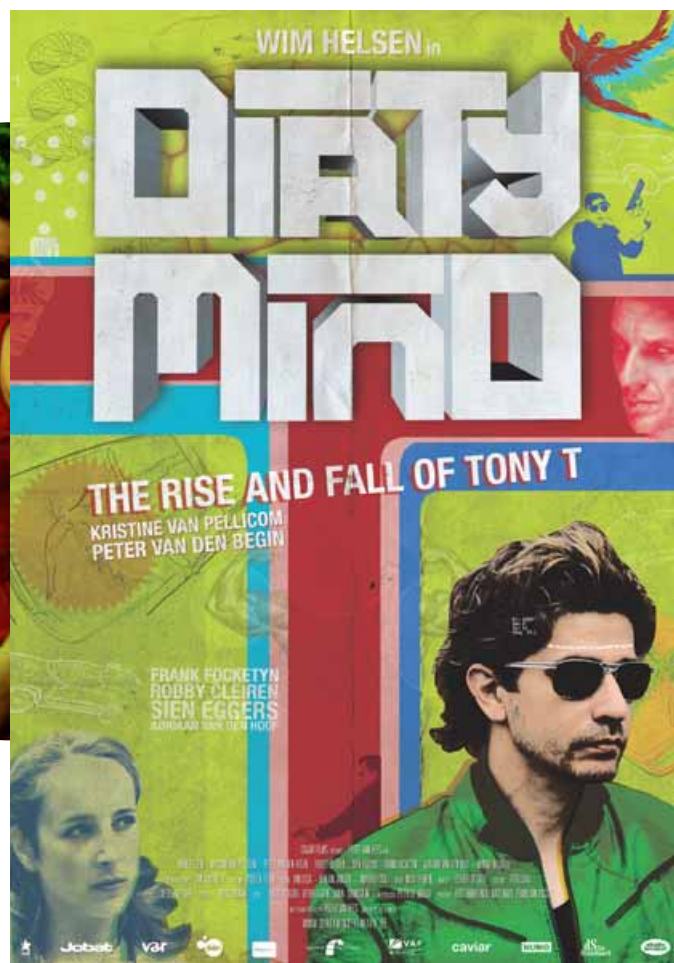

to ovšem opět prvních 25 minut, než vás začne koloběh stále stejných situací a okázalá tajemnost unavovat a bylo by vám úplně jedno, kdyby hrdina byl distributorem Amway. A když na konci příběh jakž takž odhalí své tajemství a nezodpovězené otázky vás mají vyburcovat k dalšímu přemýšlení, raději byste si dali hlavu do svěráku, než abyste na ten film mysleli být jen další minutu.

Čisté komedie bez vtipu

Komedii nebylo na festivalu letos málo, takže si všichni užili i výbuchů smíchu v sále. Těm soudnějším ale nakonec úsměv spolehlivě zmrzl poté, co se později snažili vybavit si nějaký gag. Zkrátka se vracíte z večírku, kde všichni byli tak nějak vtipní, zvláště proto, že jste společně vypili nepočítaně láhví vína. Ale co tak humorného řekl Karel, to si

zaboha nevybavíte. Jeden opravdu dobrý gag nabídl belgický film **Zatemnění mysli** (Dirty Mind, 2008) od **Pietera Van Heese**. Hlavní hrdina vidí v čekárně pacienta s Parkinsonovým syndromem, který se nezvladatelně třese – s účastí mu řekne, že je také zima. Později ho potká přímo v ordinaci, lékař předvádí, jak zapnutím čipu v mozku parkinsonika nemoc zmizí. Pacient se najednou může hýbat jako normální člověk, přistoupí k hlavnímu hrdinovi, jednu mu vrazí a řekne, že se měl chovat slušně. Ten ovšem vytrhne lékaři dálkový ovladač k čipu a chvíli jej zlomyslně zapíná a vypíná a nakonec přístroj vyhodí z okna se slovy: „A jaký jsi teď?“. Byla by to příliš brutální scénka, kdyby ovšem nebyla výborně zahráná a vypointovaná – zaslouží si být v letošní první desítce filmových gagů. Spolu s dalšími třemi čtyřmi vtípky je to ale bohužel všechno, co Dirty Mind nabízí. Přitom Wim Helsen v hlavní roli exceluje: jeho proměnu (po úrazu hlavy) ze zakomplexovaného mechanika v nehroženého

ho a drzého kaskadéra by tak dobře sehrál snad jen Roberto Benigni. Doplatil však na to, že Belgii zřejmě zčásti dosud okupuje německý humor, ani dobrá pointa tento film nezachránila od porážky.

Ještě horší ovšem byl film **Drobný zločin** (Mikro eglima, 2008) řecko-kyperského režiséra **Christose Georgioua**. Na malém ostrůvku, kde si všichni vidí do talíře (a, bože můj, jsou všichni něčím zvláštní – tenhle nápad je snad důsledkem nějaké infekce na katedrách scenáristiky), se najde mrtvola místního bezdomovce. Mladý policista, který je všem pro smích, postupně vymýšlí různé teorie, kdo ho mohl zabít. A tak různě zkoumá motivy těch dojmavých lidiček (ovšem i na satiru dojde – to když odhalí plán místní starostky na vybudování turistického střediska, které by všechn ten mír a klid narušilo). Nablblé čecháčkovské komedie jsou proti tomuto snímku oázou vtipu: se vši vážností se přiznám k šokujícímu závěru – snad i film Medvídek je lepší než

tohle. Režisér se nakonec zdánlivě zmůže na dosti černohumornou pointu, ale protože si ze své odvahy ucvrknul do kalhot, neváhá jí v dalším záběru přebít petardou laskavosti. Verdikt: v Řecku se zasmějete leda po litru rakije.

Jeden gag si zapamatujete také ze srbského filmu **Ďáblovo město** (Djavalja Varoš, 2009), který jako svůj debut natočil **Vladimir Paskaljević**. Z tragikomedie ze současného Bělehradu byste si měli zřejmě odnést pocit vykojenosti postkomunistických poměrů (plus na Balkáně stále bublající agresivity, zde v podobě taxikáře rozhodnutého zabít všechny, kteří mu od dětství byt jen maličkostí ublížili), místo toho ale sledujete řadu méně (častěji) či více vydařených výstupů v duchu staré dobré komunální satiry (tentokrát samozřejmě zamířené na novokapitalistické zbohatlíky). Když spolu kamarádi bohatá a chudá holčička, přičemž ta první dává ostentativně najevo svou nadřazenost, samozřejmě se ukáže, že její matka není překladatelka, ale luxusní štětka. Režisér navíc mnohé vtipy zabil špatným časováním, takže třeba už od počátku vám je jasné, že jedna z dívek nekomunikuje na internetu s dávno ztraceným otcem, ale nějakým úchylákem. Nezapomenutelný je ovšem gag o staříkovi, který přijde do veřejného domu a až na pokoji vyjde

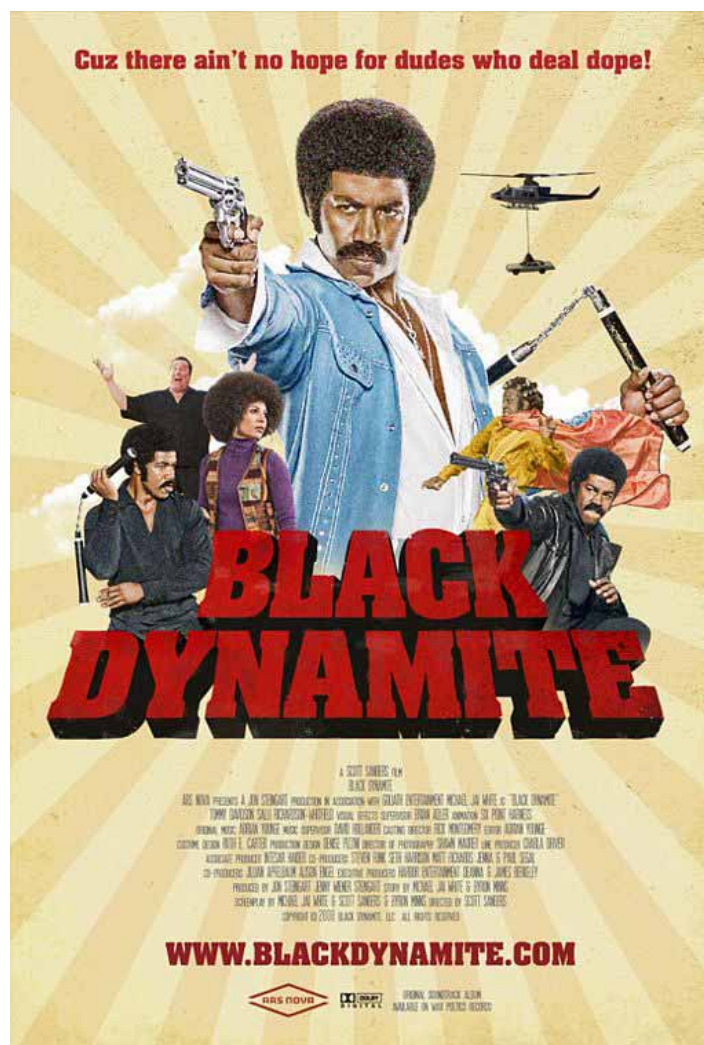
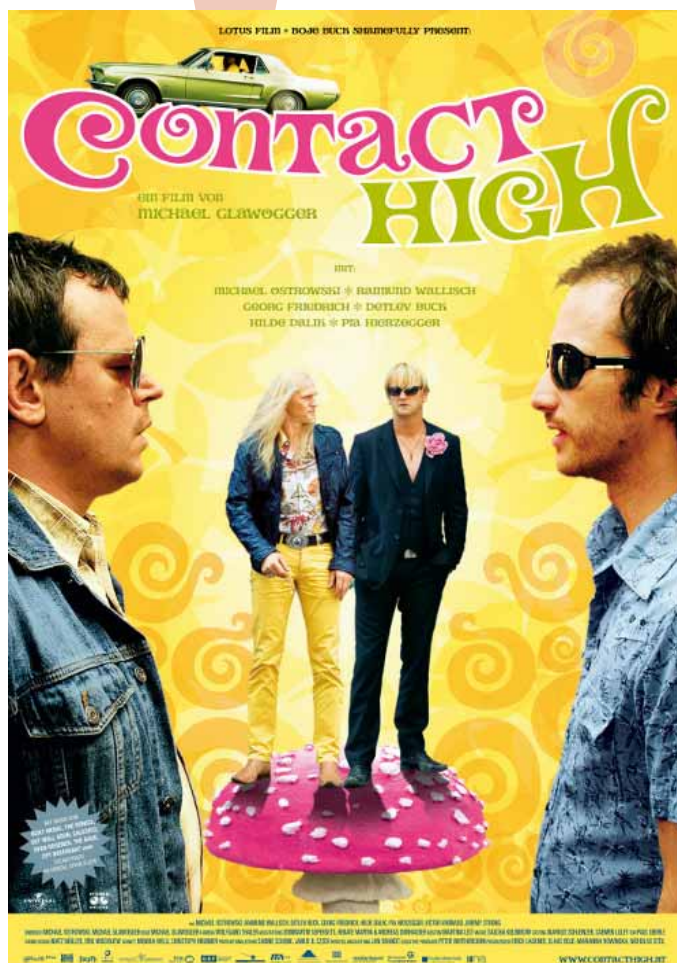
Ďáblovo město

Na druhou
stranu je
nutné ocenit
filmovou
ilustraci
faktu, že
když jsou
polští
policajti
svině, tak
jsou prostě
svině.

najevo, že jde o bývalého gynekologa, který si aspoň naposled chce vyzkoušet své povolání, a to víte, „žena mi zemřela a přemlouvav švagrovou se mi nezdá vhodné“.

Rakouská komedie **Contact High** (2009) **Michaela Glawoggera** byla avizována jako „psychedelická gangsterská komedie“ a nutno říci, že v nejlepších okamžicích nabízí opravdu geniální nápady. Ale jako i v případě ostatních filmů není těch okamžiků zrovna příliš. Halucinogenní příběh o dvou lůzrech, kteří jedou vyzvednout do Polska tajemnou tašku, mohl být převratnou událostí, kdyby se důsledně držel „drogové poetiky“. Ale nejlepší scénky (třeba ta, když se hlavní hrdinové probudí v hotelu a všechno včetně postelí a sprchy je maličké, a jim to zase nepřijde zas tak divné) jsou vzápětí shozeny vtipy, které si zřejmě povídají krávy na stránkách tyrolských Alp. Na druhou stranu je nutné ocenit filmovou ilustraci faktu, že když jsou polští policajti svině, tak jsou prostě svině.

A když jsme u komedií, filmaři se snad zamilovali do pocty tomu kterému žánru. Vezmou nějaký, pokud možno bizarní filmový směr, všechny jeho prvky přeženou až do nesnesitelná a tož se, počený divák, můžeš zplna hrdla řehonit. Jenže ono to funguje jenom chvíli, postupně přijmete hyperbolizovanou skutečnost za svou a už se vám nezdá být silným důvodem ke smíchu. Tajemství dobrých parodií tkví v tom, že se vytvoří nový typ humoru, který může obstát sám o sobě. A toho vrstvením vnějších efektů prostě

nedocílíte. Proto **Černej dynamit** (Black Dynamite, 2009) amerického režiséra **Scotta Sanderse**, pocta blaxploitation filmům pro černošské publikum (hlavní hrdina býval správnej bouchač, trusící sexistické a rasistické – vůči bílým – hlášky), působí prostě mdle. Chvillemi se zasmějete – černoch samozřejmě nemůže jinak než mít v posteli pět šest dívek najednou, běloši chtějí černochům chemicky upraveným pivem udělat z jejich nádobíčka „little richardy“, a když se to u někoho podaří, je to důvod k sebevraždě – ale opravdu dobrá je pouze jedna scénka. To když se sejde parta černochů, jejichž jediným vzděláním je ulice a při encyklopedické debatě o řeckých bozích zjistí, že někdo usiluje o jejich penisové ponižení.

Ještě dokonalejší – a ještě bizarnější – poctou nějakému dílu je japonský film **Jattáman** (Yatterman, 2008), který natočil **Takashi Miike**. Jde o adaptaci televizní anime série pro děti ze druhé poloviny sedmdesátých let: dvojice teenagerů se v něm přeměňovala na tým Jattáman a bojovala proti trojici zloduchů (pro přiblížení: znáte-li seriál Powers Ranger, tak je to ono, jen ještě víc ujeté). A film poetiku seriálu dovádí do dokonalosti a obohacuje ji o četné sexuální nárážky (když robot, tak s ceckometem), zběsile střídá nálady a chrlí na vás pošahané nápady (po světě začnou mizet různé věci, takže třeba čtveřici úředníků řešících, kdy bude další schůze „Králičků“, z diářů komplet zmizí úterý). Ačkoliv je Jattáman dynamičtější než Černej dynamit, sledovat je ho možné jen na večírku po požití většího

množství alkoholu, kterážto kombinace přinese záchvaty huronského smíchu. Jinak to pro našince zkousnutelné není – museli byste totiž milovat předlohu, abyste takový počin docenili. Je to stejné, jako by někdo natočil akční film s hrdiny Čtyřlístku a přijel s ním na filmový festival na Pobřeží slonoviny – pocít minutí by nebyl dokonalejší. Jeden recenzent označil film za lentilkovou poetiku – ale byly ty barevné tablety, co režisér stále polykal, opravdu lentilky?

Maďarský muzikál **Made in Hungaria** (2009, režie **Gergely Fonyó**) vypadal zpočátku slibně: v kuloárech se o něm mluvilo ja-

ko o zdařilejší verzi Rebelů. Na této maličkosti je vidět, že na festival jezdí vážně hodně mladí lidé – film byl mnohem – dobou i dějem – podobnější Šakalím létům. Mladík se vrací s rodiči zhruba někdy v šedesátých letech do komunistického Maďarska z „prohnilého Západu“, a protože na rozdíl od ostatních zažil rock and roll takřkajíc na vlastní kůži, představuje nový impuls pro svoje vrstevníky, a tím pádem i nový problém pro místní stranicové pohlaváry. Film je ovšem mnohem ulhanější než ulhaný snímek Rebelové. Další východoevropský režisér neodolal pokušení ukázat minulost ve stylu, co jsme si, to jsme si, kdy představuje začátky pozdější konformní hvězdy jako převratný čin. Kompromisy za hranicí přijatelnosti zahlazeny, aura hlavního hrdiny posílena (když jeho rival v kapele okrádá paničky o šperky, hrozí mu bezmála doživotí, zatímco když on napadne při výslechu policistu, pustí ho bez trestu domů – takový nesmysl snad mohl napadnout leda bývalého propagačního pracovníka maďarských komunisto-dělnicko-socialistů). V závěrečných titulcích zpívá maďarský rocker Miklós Fenyő, jehož zážitky posloužily jako předloha filmu – usazený a k nevydržení hloupý text, jak zažehl plamen rock and rollu v Maďarsku, odkopává myšlenkovou ubohost filmu plnou silou.

Whisky s vodkou (Whisky mit Wodka, 2009) německého režiséra **Andrease Dresena** se hodí leda k žehlení prádla. Jde o film o natáčení filmu, jehož hlavní zápletka spočívá v tom, že starší zkušený herec je kvůli sklonu k alkoholismu příliš nespolehlivý, takže se všechny scény točí dvakrát i s jeho mladším a méně slavným kolegou. A protože i tvůrcům připadal takový námět příliš slabý, doplnili ho o různé sexuálně-milostné peripetie ve štábu, které jsou ale tak nedůležité, že se vám vše vykouří z hlavy na schodech z kina.

Bakalářské historky a propaganda

Podobně zapomenutelný je kanadský film **Ošetřovatelka. Bojovník. Chlapec** (Nurse.Fighter.Boy, 2008), debut **Charlese Officera**. Pozoruhodný je snad jen tím, že hlavní hrdina je trochu podobný Jakubu Šofarovi z redakce Dobré adresy (mimochodem: v každém filmu najdete někoho podobného někomu jinému: ředitele České televize Jiřího Janečka jsem tak postupně viděl v maďarském, polském a srbském filmu). Děj se točí kolem milostného vztahu umírající mladé ženy a postaršího boxera, který se živí pouličními zápasy – scenárista miluje německé romantické filmy, i když se to stydí přiznat. Ona umře, on zůstane s jejím jediným dítětem – zhruba

dvanaletým chlapcem – a společně se vydávají do západu slunce vstříc společné budoucnosti. Chtěli byste, aby muž hocha aspoň zneužil, aby byl aspoň někdo potrestán za vaše divácké utrpení, ale nic takového nečekejte. Zvláštní cena za otřesné filozofování: „Bojovník potřebuje dvě pěsti a dobré srdce.“

Jinou cenu – za mimořádný přínos k propagandě ve filmu – by měl získat srbský snímek **Hezké vesnice hezky hoří** (Lepa sela lepo gore, 1996) **Srdjana Dragojeviće**. Příběh dvou kamarádů – muslima a Srba –, které odloučí a na opačnou stranu fronty postaví bosenská válka v devadesátých letech, zpočátku působí jako nesentimentální zúčtování s válečným peklem a etnickými čistkami. Opuletný vyprávěcí styl připomene Kusturicu, historie postav je přiblížena skvělými flashbaky, ani Srby film neukazuje příliš růžovými brýlemi. Postupně se však ukáže, co režisér opravdu sledu-

je: zatímco Srbové zapalují cizí vesnice a když zabijí, tak spíše omylem, muslimové mučí jejich kamarády a vraždí jejich matky. Děj se nakonec z větší části odehrává v tunelu, kam jsou Srbové zahánáni, a najednou sledujete starý dobrý ruský válečný film. Co na tom, že hrdinové válku shazují cynickými – a vtipnými – hláškami důležité je, že to jsou v jádru správní chlapíci. Medaile pro srbské ministerstvo propagandy.

Nizozemský film **Poslední rozhovor** (Last Conversation, 2008) měl být spíše rozhlasovou hrou. Zhruba čtyřicetiletá žena jede autem a většinu dobu mluví s milencem o tom (jeho ovšem neslyšíme), proč ho opouští. Režisér **Noud Heerkens** (achich, další debut) se chlubí tím, že auto prošpikoval kamerami a celý film se vlastně točil na jeden záťah, ale je to asi stejné, jako by vám dal rolík s máslem a celý nadšený vám vyprávěl, že ve skutečnosti ho na-

mazal čínskými hůlkami. V takto postavených filmech stojí napětí na tom, že se postupně odhalují různá tajemství – tady je ale zásadním tajemstvím fakt, že se pokusila o sebevraždu a že nejede autem na letiště, ale právě k onomu milenci, protože ho chce vidět. A když dojede k jeho domu a on souhlasí, že přijde, obrátí auto a odjíždí – osvobozená – kamsi do dále. Dosti slabá pointa na to, že první patnáct minut filmu – než zazvonil telefon – jsme sledovali ženu, jak mlčky řídí auto (kdyby se zabila, mohli jsme mít klid).

Stejně neuspokojivý pocit zůstane z litevského filmu **Tlumená světla** (Artimos šviesos, 2009). Mladý pár je citově okoralý (co také čekat, když oba pracují v pojišťovně), on potkává starého kamaráda, který ho přemluví, aby si v noci udělali bezcílný výlet autem po městě, asi aby mu ukázal, jak je pěkné jít druhý den do práce nevy spalý. Ona si zatím jde hrát na nejbližší benzinovou pumpu na femme fatale a sbalí několik pubertáků ve sportovním autě (tak podle režiséra vypadají dealři marihuany – dealři heroinu zřejmě vlastní celý Vilnius). Samozřejmě se jejich osudy zkříží a pár nazře, že se vlastně mají rádi. A režisér **Ignas Miškinis** asi viděl film Jízda, protože nejsvobodnější činností je podle něj vypnout světla někde na silnici uprostřed lesa a jet pár stovek metrů potmě. Pokud čekáte

bouračku, dočkáte se. Jinak zažijete spoustu tak tlumeného vyprávění, až budete úplně utlumeni.

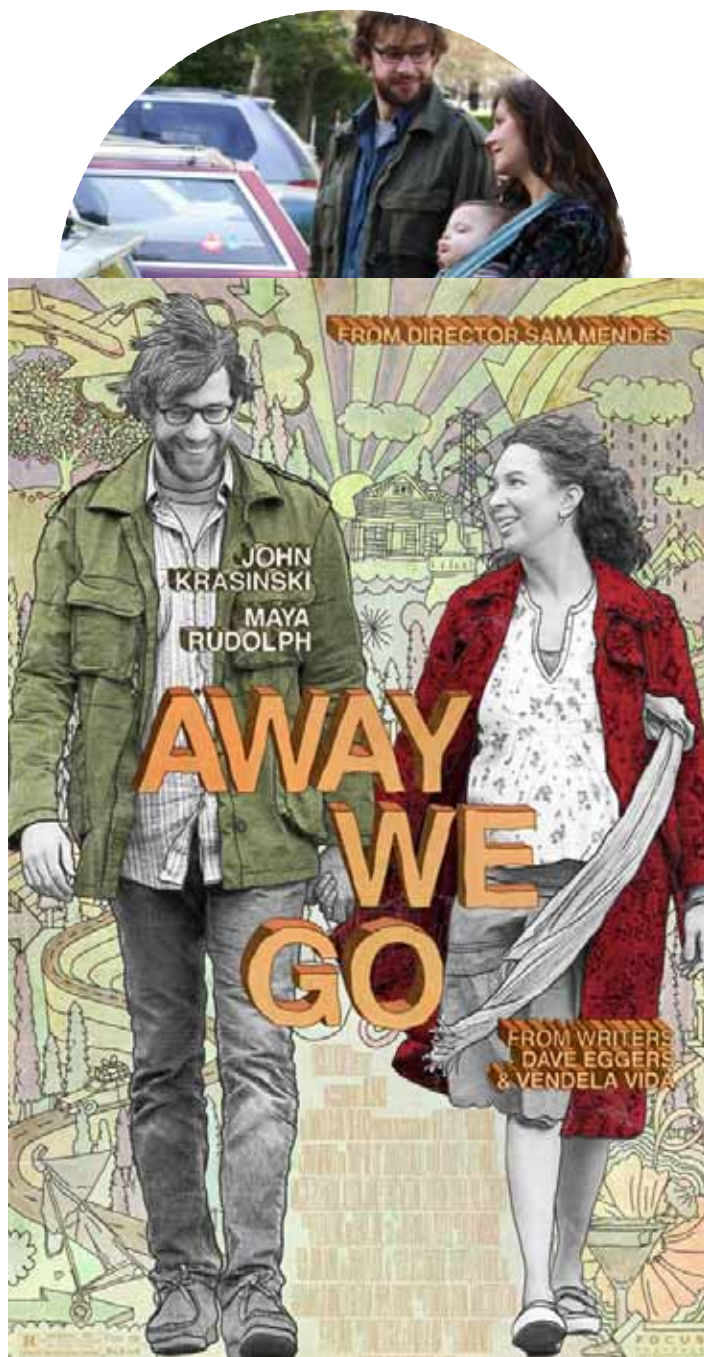
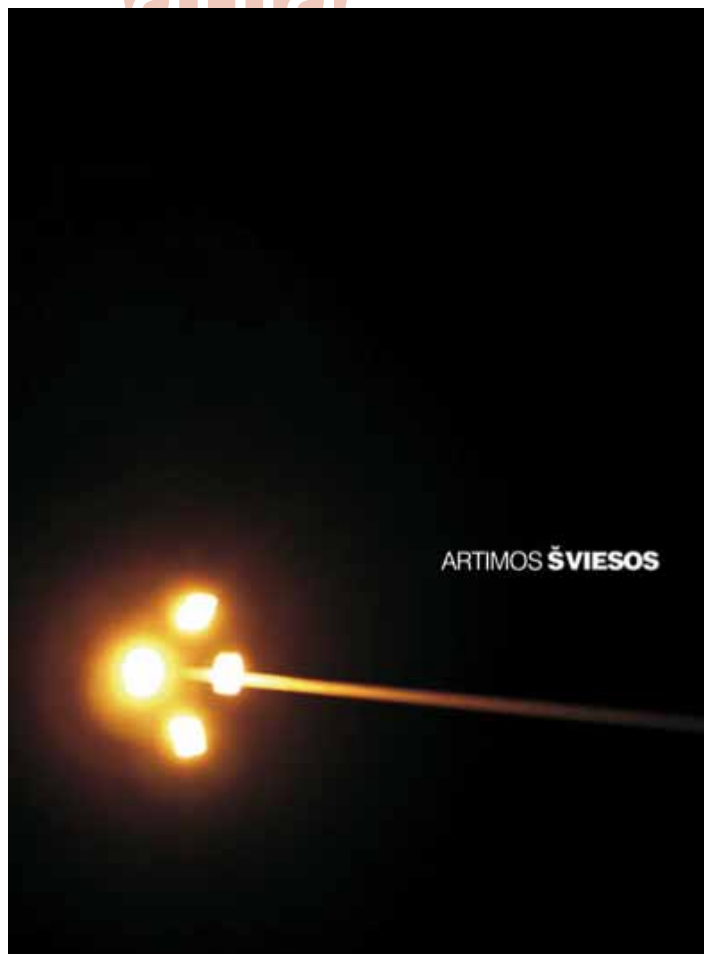
Film Vlastnáky slavných

Film **Všude dobře, proč být doma** (Away We Go, 2009) slavného **Sama Mendese** (Americká krása) mohl být příjemnou intelektuálně oddechovou komedií o páru středního věku, který čeká dítě, přičemž vlastně není nikde ukotven, a tak se vydá hledat místo, kde by se dalo žít. Postupně

potkává různě ujeté dvojice, které se před realitou skryly do svých vlastních umělých světů. Asi tak padesát minut se Mendesovi daří držet slušný nadstandard se skvělými situačními gagy a pěknými ironickými postřehy o lidech v pasti vlastních iluzí, ale pak zřejmě dostal koňskou dávku estroge-
nu, takže rychle sklouzl k sentimentu výchovného typu. Jakmile se objeví první „vážné zamyšlení“, opusíte sedačku – hrozí vážné poškození mozku nahromaděním plků v levém dolním laloku.

Míč do vlastní brány si tentokrát poslal i další známý režisér: **György Pálfi** (Taxi-

dermia) natočil film **Nejsem tvůj přítel** (Nem vagyok a barátod, 2009) zhruba ve stylu Samotářů, je ovšem výrazně cyničtější a i s vtipem se víc šetří. Důvod, proč se na tento film nebudete mít chuť podívat podruhé, osvětluje věta z propagačních materiálů: „Mozaika odcizených vztahů skupinky obyvatel moderní Budapešti vznikla během dvaceti dnů na základě improvizace filmového štábu a devíti hereckých amatérů.“ Improvizace amatérů a absence scénáře je spolehlivou cestou do pekel a nejinak je tomu v případě tohoto snímku. Několik mužů a žen se vzájemně potkává, budují různé

typy vztahů, na lásku už ovšem nikdo nevěří. Pár dobře vypointovaných scén se ztrácí v průměru improvizace a nelogického jednání. Základní otázka pro scenáristu: Jak docílit toho, aby se devět postav tak trochu znalo a tak trochu neznalo? Odpověď recenzenta: Těžko!

U kořenů filmu **Duše Paula Giamattiho** (*Cold Souls*, 2008) americké režisérky **Sophie Barthesové** stojí podle anotace „Gogol, Buñuel, Jung a Woody Allen“. Mohli tam stát, sedět, či dokonce ležet, na film to ale nemělo vůbec žádný vliv. Pseudointelektuální slátanina o křehkosti duše byl pro mne jedním z největších zklamání (podle rovnice velké očekávání = velké zklamání) karlovarského festivalu. Paul Giamatti tu představuje sama sebe – jako herec už nemůže vydržet své běsy, a proto si nechá odejmout v jedné laboratoři duši. Poté ale nemá žádné pocity, a tak si nechá implantovat duši ruské básnířky. To by mohl být zajímavý začátek hořké komedie, ale není. Bartheso-

vá nápad neumí nijak využít, takže do všeho zaplete ruskou podnikatelskou mafii... Raději dál nevyprávět. Za pozornost stojí leda Emma Watsonová v maličké roličky ženy hlavního hrdiny – jako vždy je neodolatelná.

Upířský film **Žízeň** (Bakjwi, 2009) slavného jihokorejského režiséra **Parka Chan-wooka** nabízí vskutku neotřelý nápad: nemrtvým je v tomto případě kněz. A protože nechce zabít lidi, musí si pomáhat jinak: doslova třeba vypíjí pacienta v kómatu. Zamiluje se ale do vdané ženy a společně utopí jejího manžela. Žena se stane rovněž upírkou, nemá však kněžovy zábrany a kolotoč vraždění začíná. Film osciluje mezi komedií, psychologickým dramatem a absurdní groteskou (černé svědomí obou hrdinů se projevuje třeba tím, že při souloži mezi nimi leží utopený manžel s kamenem na hrudi), jako by se režisér nedokázal rozhodnout, co a jak chce vlastně říci. Sledovat Žízeň je jako dívat se na cyklistu: jednou jste okouzlení zběsilou rychlostí při sjezdu

z kopce, jindy těžce šlape do kopce a nakonec mu asi po hodině jízdy spadne řetěz. Počká se mu ho sice nasadit na závěrečný krátký sjezd, ale na žlutý trikot to ani zdaleka není.

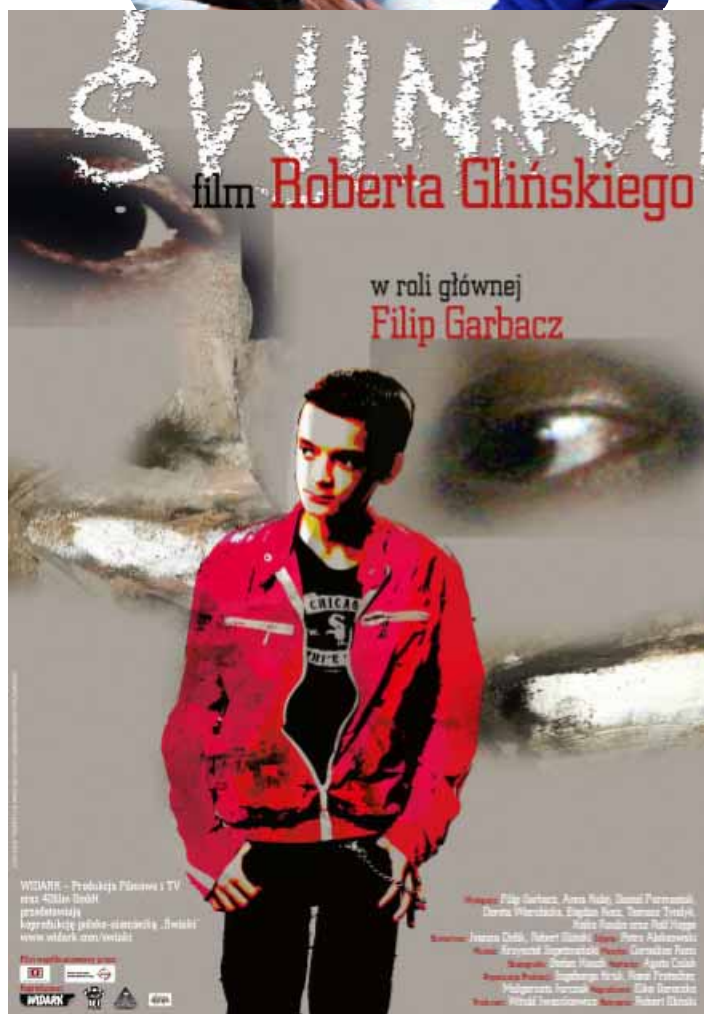
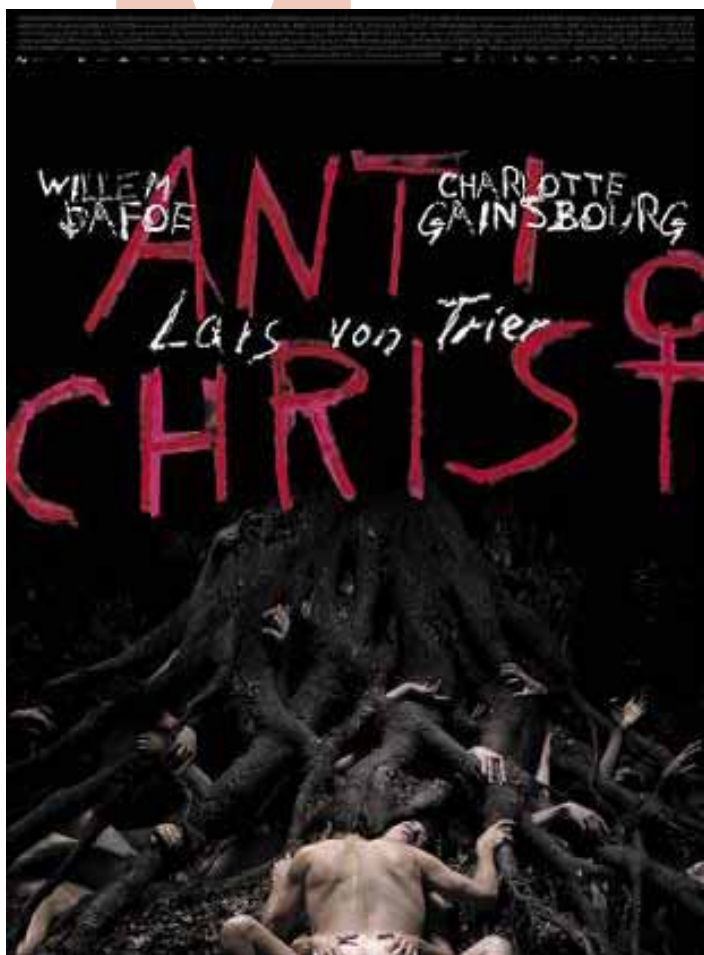
Provokativní **Antikrist** (Antichrist, 2009) **Larse von Triera** zase připomíná současná alba kapely U2. Formálně je vše dokonalé, ale kdepak jsou ty geniální desky z počátku jejich kariéry, kdy drajv ještě nebyl předstíraný. Trier předvádí, co všechno dokáže natočit: stylizovaně zpomalený sexuální akt (úspěšně se mu daří překročit hranice pornografie a nejde vůbec o nějaké voyeurské zabírání sexuálního aktu z dálky – asi dvě vteřiny jsem vůbec netušil, co tak obrovského se na filmovém plátně pohybuje tam a zpět), intelektuální psychodrama i šokující brutální mučení, ze kterého se vám udělá špatně. Děj je jednoduchý: manželskému páru vypadne z okna malé dítě, protože se zrovna milovali a nehlídali ho, ona se totálně zhroutí, on se jí jako raciona-

listický psychoterapeut snaží pomoci – odjedou do chaty uprostřed lesů, kde hrají psychohry. Ona jej nakonec napadne, brutálně mučí (a zase trocha pornografie), pak mučankuje trochu i sebe (ustříhne si na plátně poštváček v nadživotní velikosti), protože je vlastně tak trochu magor, a navíc viděla dítě lézt na okno při onom milování a nezabránila tomu. Zatímco intelektuální psychodrama nudilo a efekty, které měly vzbuzovat pocit neodvratně přicházející zkázy (hlavní hrdina vidí v kapradí lišku požírající samu sebe, a ta na něj vybafne: „Vláda chaosu!“), by vás vystrašily snad jen v noci v Řáholci, pocit hnusu umí Trier navodit dokonale. Vystává ale otázka, zda je fascinace sadomasochismem dostatečným důvodem pro na-

točení filmu, protože jinak je intelektuální zázemí Antikrista slabé. Tak slabé, že by v Katolickém týdeníku měla vyjít recenze nazvaná: „Chceme lepšího Antikrista!“

Čas průměru

Polský film **Sviňky** (Świnki, 2009) ukazuje do teenagerovských let přicházejícího chlapce skautsko-slušáckého vzezření, který žije ve městě na polsko-německém pomezí a kvůli své první lásce chtivě požitků z věcí pomalu sklouzává do kriminálního polosvěta a stane

se homosexuálním prostitutem. Skvělý výkon Filipa Garbacze ale nedokáže zastřít jistou šablonovitost příběhu. A když se režisér **Robert Gliński** ve druhé polovině filmu neudrží, vyplave na povrch, že o té problematice zas tak moc neví – přerod mladičkého prostituta v místního bosse nejenže není přesvědčivý, ale ani reálný. Nemluvě o mnoha dalších dějových nelogičnostech, které jsou ve filmu jen proto, aby hlavního hrdinu dostaly tam, kam tvůrci potřebují. Verdikt: v katolické zemi by neměli točit filmy podobného typu – odvrácenou stranu současnosti si představují jako Hurvínek válku.

Peruánský film **Mléko strachu** (La teta asustada, 2008) **Claudia Llosové** je podobenstvím o strachu: mladá žena „zažila“ jako

plod znásilnění své matky (dopustili se ho vojáci v krvavé válce se Světlou stezkou), což podle ní i jejích příbuzných vysvětluje její panický strach z mužů – tak extrémní, že ve vagině nosí bramboru, která má zabránit jejímu případnému znásilnění. Matka jí umře, ona nemá jak zaplatit její převoz do rodné vesnice, a tak se dá najmout do služby ke slavné skladatelce, která právě prožívá tvůrčí krizi. A protože si hlavní hrdinka ráda podmanivě zpívá, uzavrou dohodu: za jednu píseň jednu perlu z náhrdelníku. Důvtipný divák už ví, jak dopadne: skladatelka jí ukradne všechny hudební nápady a perly samozřejmě nedá (a klišé přikazuje, aby se hrdinka zde poprvé alespoň trochu sblížila s mužem – místním zahradníkem). Film stojí na výborném hereckém výkonu Magaly Solierové a křehké, ale přesto výrazné hudbě, chybí mu však

Norský horor **Mrtvý sníh** (Død snø, 2009, režie **Tommy Wirkola**) působí zpočátku jako klasické béčko plné lekaček. Skupina mladých lidí odjede do chaty v horách, bezstarostně řadí, ovšem večer je navštíví tajemný muž s historkou, že v okolí žijí (lze ale tohle slovo používat ve spojitosti se zombiemi?) vojáci nacistické armády. Začnete se pochechtávat, jaké že to je blbé klišé, když tu náhle přichází docela zdařilá sekvence plná nemrtvých v německých uniformách, kteří se mladým snaží přijít na zoubek, vlastně na maso (v temném lese je vážně velkou chybou říkat „Haló“). A pak se film náhle změní v poněkud drsnější parodii na horory (pocťou Peteru Jacksonovi a jeho slavnému filmu *Braindead* – Živí mrtví je scéna, kdy jeden z mladíků likviduje nácky motorovou pilou). Celé by to mohlo působit jako evropská odpověď na sérii *Vřískot*, tvůrci filmu ale mají mnohem méně nápadů a nedokážou udržet jednotnou

Film stojí na výborném hereckém výkonu Magaly Solierové a křehké, ale přesto výrazné hudbě, chybí mu však přesvědčivost: strach hlavní hrdinky se vás dotýká zhruba stejně jako strach sousedova morčete.

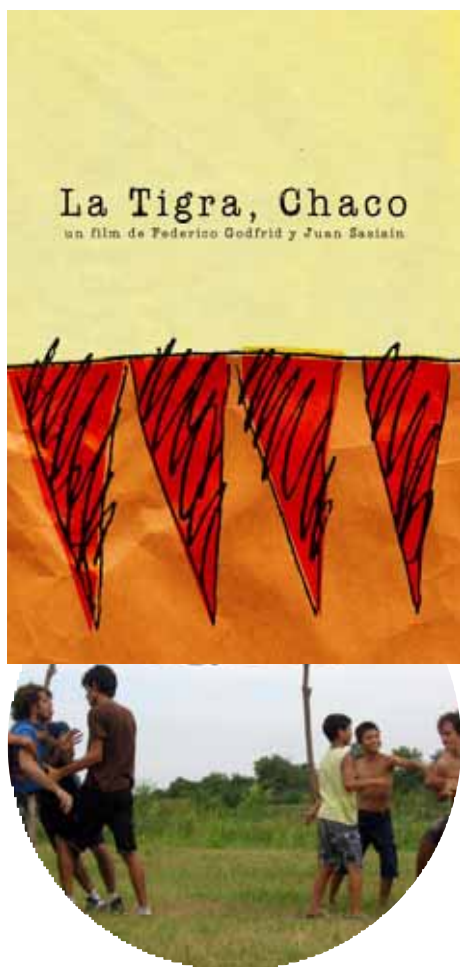

atmosféru. Hezký pokus, ale do hrobu si DVD s tímto filmem nevezmu.

A krátce o třech nedůležitých filmech: britský film **Dospělost** (Adulthood, 2008), kterým debutoval herec a scenárista **Noel Clarke**, je zajímavý snad jen tím, jak je myšlenkově nedospělý. Rádoby cool historika „v rytmu rapu“ o mladém černochovi vracejícím se z kriminálu, kterému se pár lidí chce pomstít za to, že jim kdysi zabil kamaráda, je plná siláckých slov a prázdných

deklamací. Hlavní hrdina (zahrál si ho Clarke) umí pěkně brečet a scénář (opět Clarke) mu přikazuje obalamutit padouchy fintou vymyšlenou zřejmě retardovaným dítětem. Snímek **Kolik váží trojský kůň?** (Ile waży koń trojański?, 2008) potvrzuje, že polský Spielberg **Juliusz Machulski** je na kolenou a už se asi nezvedne. Kde že časy Sexmise jsou... Potenciálně zajímavý nápad o tom, jak se žena ve středním věku vrací v čase o dvacet let zpět do časů komunismu, aby

se mohla se svou pozdější láskou seznámit už za mlada, nedokáže pořádně rozvinout. Zdroj možných vtipů vytvořený napětím mezi podstatnými rozdílnostmi doby současné a minulé se vyčerpává tím, že do ženy najede dítě ve šlapacím vozíku a jmenuje se Robert Kubice. Hahaha hahaha. Verdikt: jedinou šancí je zakázat Machulskému psát scénáře. A argentinský film **La Tigra, Chaco** (2009, režie **Federico Godfrid** a **Juan Sasiaín**) o tom, jak se mladík vrací do rodného města a dá se tu opět dohromady se svou dávnou láskou, je spíš studentským cvičením než plnohodnotným filmem. Tvůrci přijeli do Varů a jsou to moc sympatičtí lidé, ale na výsledek jejich práce se kvůli záplavě logických chyb a špatných hereckých výkonů nedá dívat. Utkví snad jen česká písnička v podání Any Allendeové (ovšem spíše jako doklad faktu, že když se filmovému šmírákovi zdá něco zajímavé, ihned to do svého filmu použije, aniž by to mělo opodstatnění).

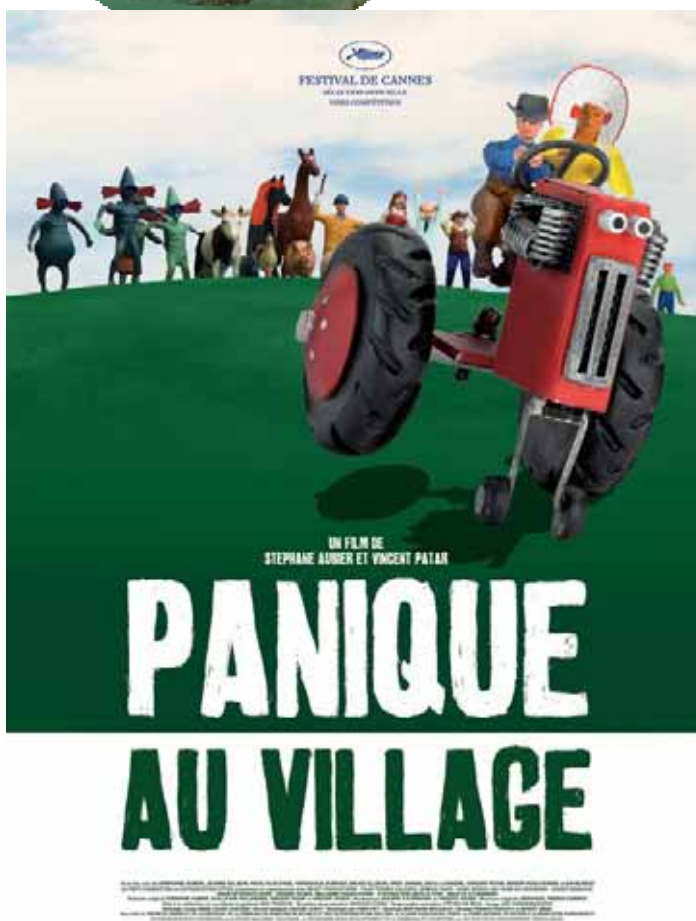
Stupně vítězů

To na **Paniku v městečku** (*Panique au village*, 2009, režie **Stéphane Aubier**, **Vincent Patar**) se asi ještě někdy podívám. Pamatuje si ještě na plastové postavičky, se kterými jste si v dětství hráli na indiány a kovboje? Tak právě ty jsou hrdiny tohoto belgického filmu: Kovboj, Indián a Kůň se právě chystají oslavit narozeniny posledně jmenovaného. Lepě švihlý příběh o tom, co se stane, když omylem objednáte 50 milionů cihel a pak je schováte

na střeše, protože jinde není místo, vychází z úspěšného dvacetidílného televizního seriálu (zadejte „Panique au village“ na YouTube). V rychlém tempu sázené absurdní gagy spolehlivě polechtají bránici, jen méně by bylo více. Po půlhodinové smršti přijmete vidění tvůrců za své a jejich vtipy už vás přestanou překvapovat, a chvílemi začnou dokonce nudit. Zábavné finále to ale dokáže aspoň zčásti vynahradit. S tím filmem je zkrátka trochu podobná potíž jako se Simsonovými ve filmu – kratší útvar je přesvědčivější. Verdikt přesto zní: Křemílek a Vochomůrka jsou K. O.

Uruguajský snímek **Gigant** (*Gigante*, 2008, režie **Adrián Biniez**) byl pro mne jedním ze tří vrcholů festivalu. Minimalisticky natočený film o nočním hlídači v supermarketu, který se zamiluje do jedné z uklízeček, které vídá v hlídacím kamerovém systému. Režisér se programově vyhýbá větším emocím: hlavní hrdina Jara (tak trochu podobný

V rychlém tempu sázené absurdní gagy spolehlivě polechtají bránici, jen méně by bylo více.

Radomilu Uhlířovi před dvaceti lety) žije sám v každodenním koloběhu činností, ale není osamělý, jeho život je trochu banální, ale rozhodně ne nezajímavý. Robustní nemluvný muž, kterému říkají Špek, ale netrápí ho komplexy, je vášnivý křížovkář, čtenář a milovník heavy metalu a pomáhá okolí znalostmi získanými z naučných pořadů v televizi. Film je vlastně o tom, co předchází samotnému seznámení: hlavní hrdina je svou vyvolenou posedlý, ale netroufá si ji oslovit, různě ji sleduje a anonymně nechává dárky – jeho urputná nesmělost je dojemná, aniž by se tvůrci uchylovali k citovému vydírání. A stejně nenápadně oslavují obyčejnou slušnost: Jara jednoho večera sleduje muže, který si dal rande s jeho vyvolenou a kterého

náhle přepadne banda výrostků. V prvním okamžiku to vypadá, že Jara nechá svého soka zmlátit, rozmyslí si to ale a pošle mladíky k zemi (ostatně jeho vedlejšákem je práce vyhazovače v rockovém klubu). A právě od toho muže se nakonec jaksi mimochodem dozví, že má šanci: jeho vyvolená se totiž zajímá o stejně věci jako on. Film končí stejně tiše, jako začal: Jara si dodá odvalu a ženu osloví – vidíme je, jak spolu přátelsky rozmlouvají, ale neslyšíme je. Nevíme, zda Jara nakonec dostane šanci, ale dost mu ji přejeme.

Zážitkem je i japonský film **Pod vlivem lásky** (Ai no mukidashi, 2008), který natočil **Sion Sono**. Pozoruhodný je především fakt, že trvá čtyři hodiny, ale vůbec vám nepřijde dlouhý. Mám-li se vrátit k metafoře o U2, tak Sion Sono je zrovna někde u desky Zooropa – s nadhledem míchá všechny možné styly, je si vědom toho, co umí, ale ještě nepodlehne tomu, aby se předváděl, ještě chce cosi sdělit. Pod vlivem lásky je absurdně nadsazeným příběhem mladíka, který se snaží dostat ze spárů náboženské sekty dívku, kterou miluje. Podle propagačních materiálů vycházel režisér ze skutečné události: a i kdyby to nebyla pravda, daří se mu diváka přesvědčit, že zde jde – doslova – o život. Film přitom působí, jako by ho natočil těžce sjetý mýval: vše je pokřivené, zvličené, groteskní... Prvních deset minut máte pocit, že sledujete televizní film: chlapi umře matka, on spokojeně žije se svým otcem, který se rozhodne stát se katolickým knězem... Ale hned poté, co otce svede a pak opustí hysterická žena, se octneme uprostřed snu šíleného psychoanalytika. Muž se rozhodne svého syna každý den zpovídat a nutí jej k tak důkladnému sebezpytu, že se mladík rozhodne hřešit, aby otci udělal radost – uspokojuje tak jeho zvrácenou touhu po duševní očištění. A pak už se rozjíždí kolotoč, který potěší všechny diváky milující slova jako „mánie“, „úchylky“ či „perverze“. Nic však není úplně vážné, snad až na závěrečné apokalyptické finále, ve kterém se dočkáme zhruba pěti cisteren krve. Režisérovi se přitom podařil husarský kousek: doprostřed všeho toho šílení zasadil křehký milostný příběh a ono to funguje. Ačkoliv budete mít během promítání několikrát silný pocit, že se celý film už už musí zhroutit jako domeček z karet, protože je to stejné, jako byste chtěli postavit domek z lega a merkuru, jakousi podivuhodnou silou drží vše pohromadě. Verdikt: přitažlivé jako Gaudího katedrála Sagrada Família.

A asi nejsilnější dojem jsem si odnesl z filmu **Bílá stuha** (Das weiße Band, 2009) rakouského režiséra **Michaela Hanekeho**. Černobílý snímek s detektivními rysy vypráví o událostech v jedné severoněmecké vesnici těsně před první světovou válkou. V napovrch spořádané komunitě kdosi nastraží přes cestu drát, aby místní lékař spadl z koně, sváže a zbije baronova synka, skoro oslepí jiné dítě... Postupně se nám ale vesnice přestane zdát tak bezproblémová – režisér nás vtahuje do světa, kde hlavní slovo mají k smrti přísní otcové přesvědčení o správnosti svého vidění světa, a pod touto tuhou slupkou slušnosti ukazuje všudypřítomný sadismus a zneužívání

 FESTIVAL DE CANNES
 OFFICIAL SELECTION
 COMPETITION

X FILME CREATIVE POOL, LES FILMS DU LOSANGE, WEGA FILM, LUCKY RED
present

THE WHITE RIBBON (DAS WEISSE BAND)

Lina Sin't/pffa Lin'waga/pffiffa

A film by
MICHAEL HANEKE

Germany / Austria / France / Italy • 2H25 • Black & White • Format 1.85

Download of Photos & Press kit at:
www.filmsdulosange.fr

《발칙한 그녀들의 리브스캔들》
미미엄 이케란 감독 이인희 www.loverscandal.co.kr
10월 18일 대개봉

slabších. Samotné zločiny – za nimiž možná stojí místní děti – jsou pak důsledkem takové nemocné společnosti: tajemný neznámý (neznámí) se zaštiťuje bojem proti hříchu. V zatuhlé neměnnosti vztahů a dějů se objevují praskliny, až nakonec jedno násilí smete proud jiného násilí (ony „drobné“ zločiny předjímají světovou válku). Haneke se naštěstí až na pár náznaků vyhne levičáckému vidění světa, které je mu jinak vlastní: neukazuje zlo jako důsledek středostavovské

společnosti nebo působení církve, ale jako produkt pravidel, které se staly důležitějšími než láska a úcta k bližnímu. Jen párkrát máme pocit určité nepatřičnosti, že se režisér snaží do příběhu vložit to, co v něm ve skutečnosti není. To když vypravěč – starý učitel, který vše zažil jako mladík – třeba říká: „Nevím, jestli tento dávný příběh vylíčím v úplnosti a zda se vše skutečně stalo takto, ale mělo to své důsledky v dalším směřování naší země.“ Haneke zde chce ukázat na ko-

řeny fašismu, ale sám jeho příběh ho usvědčuje z falešnosti: stejné události se mohly odehrát třeba na švédském venkově a režisérem předjímaný výsledek by neměly. Když ale nad tím přimhouříme oči, vidíme jen mrazivě silný příběh o tom, že cesta do pekla může být opravdu kvalitně vydlážděna dobrými úmysly.

A to je vše přátelé – tády dády dá...

Jaromír Trpký

Film

Mania

Extase československého filmu

Fotbal a film

Fotbal, který je nejpoblárnějším sportem u nás i ve světě, byl od doby svého vzniku fenoménem nejen herním, ale i uměleckým. Československý zvukový film zobrazoval toto téma už od 30. let, důležitým impulzem přitom byla kvalitní původní literatura. Není proto divu, že ve starých československých filmech se fotbal objevoval mnohem častěji než jiné sporty.

Zejména dvě fotbalové knihy přežily v obecném povědomí až do dnešní doby – Klapzubova jedenáctka Eduarda Basse a Muži v ofsidu Karla Poláčka. Obě se staly ve třicátých letech předlohou pro film. Když k tomu přidáme ještě snímek podle oblíbeného novinového seriálu Naše jedenáctka (1936) a výrazné zmínky o fotbale ve filmech Pán a sluha (1938) a Turbina (1941), dostaneme poměrně ucelený obraz fotbalu v československém filmu 30. a 40. let.

Muži jsou v ofsajdu

Jako první nastoupil snímek Svatopluka Innemanna Muži v ofsidu (1931). Premisou příběhu je setkání dobových fotbalových výtržníků Richarda Načeradce, příznivce Slavie, a Emany Habásky, fanouška Viktorie Žižkov, na zápase jejich týmů. Oba jsou za své chování předvedeni na policejní stanici, kde jim je pro rušení veřejného pořádku udělena pokuta 100 Kč. (Opíraje se o informaci z filmu Hej-rup!, že mzda dělníka dosahovala zhruba 150 korun za týden, můžeme říct, že stanovená pokuta by určitě většinu tehdejších fanoušků značně bolela.)

Židovský obchodník s konfekcí Načeradec poté přijme Habásku do svého obchodu, což spustí ofenzivní

smršť dalších fotbalově laděných gagů. Načeradec v podání Huga Haase, který zde poprvé ve zvukovém filmu mohl naplno rozvinout komický talent, je jakýsi fotbalový donkichot v letech, kterého má rodina za blázna a věčně mu jeho fotbalovou úchytku vytýká. Když pak Slavia rupne 2 : 4 v Budapešti, kteroužto porážku nezmní ani skvělý rozhlasový komentář Josefa Laufera, pohroma je na světě. „Já bez toho nemám žádnou radost na světě.“ Příručí Habásko navíc provokativně, jak bylo mezi fanoušky zvykem, připíše na účet za 40.20 Kč důmyslně druhou tečku nad tu první a Načeradec jej za tento posměšný vtípek z práce vyhodí.

Je to rovněž zajímavá figurka, ten pan Habásko (ostatně všechny poláčekovské figurky jsou vlastně zajímavé). Žije v jednom bytě a v jednom pokoji s otcem, kterého uhání vdova Ouholičková, při milostné komunikaci užívá fotbalového diskurzu, a když pak jde s novomanželkou na fotbal, vezme na ramena malého muže, který doposud neviděl ani minutu žádného mače. „Ó, zelený trávníku, takhle jsem tě vídával ve svých snách!“ zahlaholí šťastlivec.

Film je výtečně obsazen, svou první velkou roli zde například sehrála Jiřina Štěpničková (v době uvedení jí bylo 19 let). A pro mladší ročníky má titul i historickou cenu – objevují se zde totiž historické zábě-

ry křepčení pražského obyvatelstva před zápasem a archivní snímky pražské Letné. Není to naposledy, co se stánek Sparty vyskytne v domácím filmu 30. let.

Láska v naší jedenáctce

Letenský stadion totiž hraje hlavní roli ve snímku Václava Binovce *Naše jedenáctka*. Příběh se točí kolem přátelského zápasu mezi Spartou a Plzní, který se uskuteční při příležitosti otevření stadionu Pražanů. Domácí jsou jasným favoritem a o jejich vítězství nepochybuje téměř nikdo z fanoušků v ochozech, kam se vydali i všichni zaměstnanci úctárny společnosti továrníka Hory, jenž je mecenášem Sparty. Pouze účetní Dlouhý, který jediný neholduje fotbalu v pracovní době, začne podezřele při každém úspěchu hostů fandit Plzni.

Západočeši nakonec díky dvěma brankám středního útočníka Zemana zápas otočí a zvítězí. Účetní Dlouhý následujícího dne obkrouží kancelář se smutečním oznámením vybaveným svíčkami, na němž je namalován křížek a napsáno „A. C. SPARTA zemřela za krásného letního odpoledne. Truchlící fanoušci.“ Tím však příběh nekončí.

Zmiňovaný zápas je totiž jen kulisou pro ústřední love story mezi fotbalistou Zemanem a Horovou dcerou Ninou. Talentovaný útočník, představovaný Antonínem Novotným, přinesl několik novinek do výstavby filmu. Poprvé se herec jedné z hlavních postav objevil na hřišti mezi hráči, a musel tedy předvést i výrazný fotbalový výkon. Na Zemanově příkladu jsou taky prezentovány ideály fotbalového amatérismu, neboť útočník, který je civilním povoláním inženýr a fotbal hraje pouze pro svou potěchu, odmítne přestup do Sparty a zůstane v duchu lokálně patriotických zásad

v mateřské Plzni i přes velice lákavé nabídky Letenských. Snímek je vůbec idealistickou propagací (čistého) sportu obecně, kromě fotbalu zde spatříme záběry z tenisu, plavání nebo kuželek.

Na fotbalových trávnících se také poprvé v hraném filmu objeví mužstvo nám všem nejmilejší – reprezentace. A v té nechybí ani Zeman, který jakožto čerstvý rekonvalescent nastoupí k prvnímu ostrému utkání po automobilové nehodě s omotanou hlavou. Srovnání s helmou Petra Čecha je po zhlédnutí této sekvence nasnadě. Odhodlaný útočník nakonec v tradičním duchu dobových filmů zápas rozhodne a jeho láska k Nině také skončí v hranicích tehdejších uměleckých konvencí.

Závěrečné mezinárodní střetnutí se Španělskem okomentuje opět rozhlasový rutinér Radiojournalu Josef Laufer, kterého nám tentokrát nabídne nejen zvuková stopa, ale i kamera. Filmaři tentokrát prozradili i zdroje svých autentických fotbalových

Fil
M
an

Naše jedenáctka

záběrů, takže víme, že ve snímku jsou použity sekvence z finálového utkání Středoevropského poháru mezi Spartou a maďarským Ferencvárosem. Mimochodem: autorem scénáře byl Emil Artur Longen, známý pražský bohém a nejbližší spolupracovník Vlasty Buriana – oba přitom byli velkými fanoušky Sparty.

ního týmu s anglickým klubem Wolverhampton Wanderers a mezinárodní klubové utkání Slavia – Janov.

Film sice vychází z legendární Bassovy předlohy o neporazitelném mužstvu jedenácti bratří, které trénuje jejich otec, ale dějové linie se příliš nedrží. Z chalupáře Klapzuby se stane majitel automobilové dílny, z mužstva, které překračuje jednu třídu za druhou, amatérský tým hrající nižší soutěže a jezdící na světové turné spíše jako atrakce, a tým, který v knize dostal jedinou branku, má ve filmu přece jen poněkud děravější obranu. Zpracování vyznívá celkově spíše apokryfně, neboť rozvíjí myšlenku, co by se stalo, kdyby se Klapzubáci profesionalizovali a bratři by se rozutekli do různých klubů. Nakonec však dostane starý Klapzuba možnost sestavit národní tým a našťastí si do toho nenechá od nikoho kecat.

Snímek měl premiéru 2. září 1938 a byl zcela jasným apelem k národní soudržnosti. Ač se nedržel původní předlohy, ve výsledku nedopadl špatně a svou dobovou funkci splnil. Film je navíc satirou na rozmazené sportovní primadony, věčně nespokojené fotbalové kibice a všehoschopné fotbalové agenty, kteří pro osobní zisk udělají cokoli. Přesto je trochu škoda, že se naše neklasičtější fotbalová knížka dodnes nedočkala věrnějšího filmového zpracování.

Klapzubova jedenáctka útočí

Snímek Klapzubova jedenáctka už využíval záběry z profesionálních zápasů národního týmu, a to dokonce z mistrovství světa ve Francii 1938. Konkrétně se jedná o čtvrtfinálový duel Československa s Brazílií, který se odehrál v červnu v Bordeaux. Tvůrci však dataci neupřesňují, čímž vzniká menší problém s bližším určením záběrů: Československo se totiž s Brazílií utkalo dvakrát, nejprve 10. června remizovalo 1:1 a v opakovaném zápase (tehdy v případě remízy o postupujících nerozhodovaly penalty) o dva dny později prohrálo 1:2 a z turnaje vypadlo. Film čerpal i z dalších nafilmovaných duelů odehraných v roce 1938 – kvalifikace MS mezi Československem a Bulharskem, přátelský zápas národ-

A ostatní...

V roce 1938 byla sportovní tematika u filmařů oblíbená. Největšími zdroji emocí bývají hudba a sport, tyto fragmenty se proto také podílely na mobilizaci československé veřejnosti v době ohrožení hitlerovským Německem a následně i v době protektorátu (k hudbě viz například snímky Humoreska, Jiný vzduch či To byl český muzikant). Z mnoha filmů se sportovních tematikou můžeme vypíchnout tři, které se okrajově dotýkaly také fotbalu.

Klapzubova jedenáctka

Ve snímku Pán a sluha si obě dvě titulní postavy založí žehlírnu, v níž bleskově opraví fanděním poničené obleky dvou nezbedných fanoušků. V klasické studentské komedii Cesta do hlubin študákovy duše (1939) septimán Čuřil střílí góly ze spaní, aby se vzápětí ve škole pohádal s fanoušky dalších klubů o to, který je vlastně ten nejlepší. Film Otakara Vávry Turbina (1941), jenž vycházel z románové předlohy Karla Matěje Čapka-Choda, se zaměřoval jako většina režisérových snímků na psychologii postav. Jednou z nich je mladý sekretář Václav Nezmara, který je zamilovaný do rozmazlené dcery císařského rady Tyndy Ullikové. Snímek ukazuje, jak jeho citové výboje mají vliv na jeho výkony na hřišti – Nezmara je totiž fotbalovým brankářem. Vítězslav Vejražka v tomto případě podává výborný výkon nejen před kamerou, ale i na hřišti.

Vraťme se ještě k době samotné. Fotbal se rozletěl do světa z Anglie, a proto i dobová terminologie je ovlivněna angličtinou. Z té dodnes zachovalé můžeme zmínit třeba termín aut. V útoku se pohyboval forvard, střední útočník byl centr halv, označení obránce bek pochází z anglického „back“, hráč obecně se někdy označoval jako plejer. Některé postavy ve starých filmech stále vyslovují název hry jako fúdbol (football) a písmeno C ve zkratce klubu (AC, FC) odkazuje ke slovu club.

Na zápasech se roznášelo pivo ve skleněných půllitrech přímo mezi stojící fanoušky, kteří viděli na hřišti

krásně, protože jim v tom nezávezly žádné ploty. Po utkání mohli vběhnout na trávník oslavit se svými hráči vítězství. Kolem hřiště samozřejmě stály panely s reklamami, z nichž tu největší měla společnost Omega, která byla dodavatelem časomíry. Na časomíře obvykle v první pozici stál termín HOSTÉ a až ve druhé název domácího mužstva. Hlavním poselstvím starých fotbalových filmů zřejmě má být premisa, že fotbal jako takový stejně jako fandění se značně změnil.

K prvním změnám začalo docházet už po druhé světové válce. Tento proces, jehož klíčovým prvkem bylo sjednocení tělovýchovy, je do určité míry (a poněkud tendenčně) popsán v detektivním snímku V trestném území (1950). Film odehrávající se v roce 1947 přibližuje vyšetřování vraždy fotbalového funkcionáře a ukazuje prohnitost starých kapitalistických základů fotbalu, kde funkcionáři rozhodovali o sestavě, kupovali zápasy a všemožně podpláceli. Jako hlavní sponzoři klubů jsou moralisticky prezentováni výrobci alkoholu a nekomunistický tisk. Kromě obligátních záběrů hřiště na Letné se diváci mohou pokochat dobovými fragmenty stadionu Bohemians ve Vršovicích.

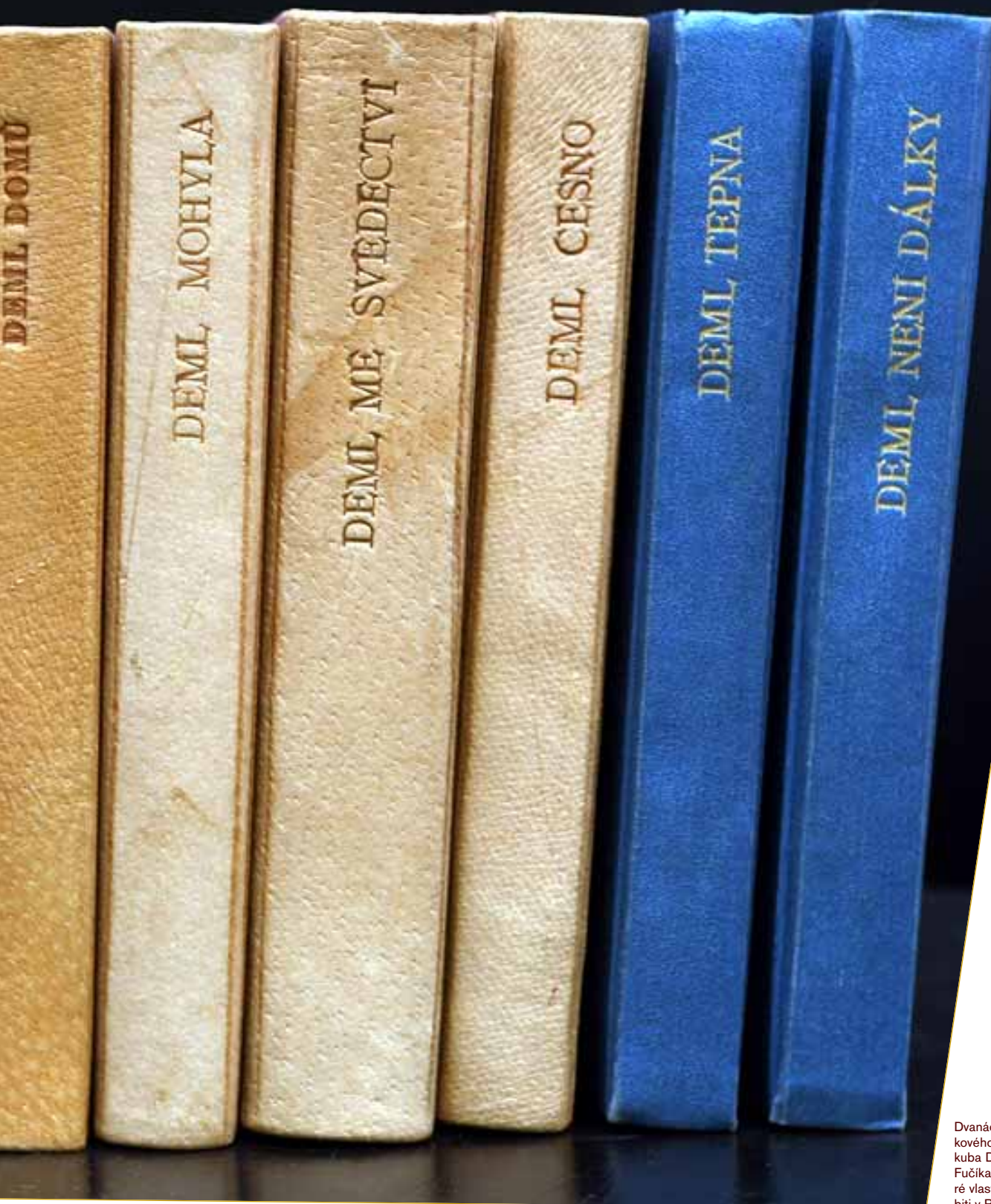
Aféra se ve filmu netýká ani Sparty, ani Slavie a funkcionářští defraudanti jsou opatřeni hlavičkou obecných názvů Olympie a F. A. K. V příštích letech však měl režim výrazně zasáhnout i do historie a do pojmenování obou pražských „S“.

Michal Kliment

Malý kousek druhého slona (Nad dopisy Jakuba Demla)

– k 131. narozeninám)

Dvanáct svazků z čtrnáctisvazkového samizdatového Díla Jakuba Demla v edici Bedřicha Fučíka a Vladimíra Binara, které vlastní Knihovna Libri prohibiti v Praze

Na svátek svatého Jakuba (a taky trochu Anny) 2009

Váženému panu Václavu Dvořákovi,
redaktorovi *Dobré adresy*

Vážený pane Dvořáku,

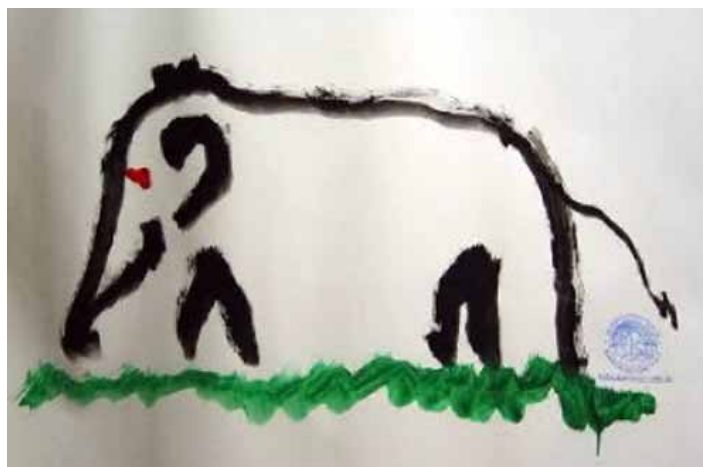
vybídli jste mě, abych do srpnového čísla *Dobré adresy* napsala o Demlových spisech, a já místo toho nabídla něco o jeho dopisech. Pravdu však máte Vy, protože pořadí důležitosti je opačné: nejdřív spisy a potom dopisy. Nebo spíš nejdřív knihy, potom rukopisy – tak se aspoň vyjádřil na konci života sám autor k budoucímu vydávání svých děl. Ale ono je to s tím pořadím spisy–dopisy i naopak, když uvážíte, co vzniklo dřív a také co snáze zmizí z povrchu zemského – nejdřív dopis, potom spis.

A zásadní prvenství dopisu tkví ještě spíš v tomto: Dílo Jakuba Demla je věrohodné tím, že do něj autor obsadil a nasadil jako hlavní postavu sám sebe. Naléhavé je však něčím jiným: že v jeho jádru není samotné JÁ, ale to JÁ vždy oslovuje nějaké TY, přibližuje se k němu a přibližuje si ho. A to je princip dopisu.

Jakub Deml také mnohé své knihy z dopisů komponoval – mnohem spíš než z deníků, jak se traduje. *Rosnička, Domů, Pro budoucí poutníky a poutnice, Do lepších dob*, dlouhé části *Šlěpějí* vznikly hlavně z dopisů. Jako fiktivní dopis Jakub Deml vystavěl i svou nejznámější knihu *Zapomenuté světlo*. A jako dopis neznámému, budoucímu adresátovi lze číst i jeho dílo. Nejspíš onoho adresáta nikdy nehledal snadno, jak dokládají i věty, které napsal své švagrově Martě Demlové do Tasova z Babic roku 1910: „Ale což jsou teď všichni lidé hovada, že nic jiného nechtějí nežli dřít a dřít? A ani jednomu se nechce žít? I když se baví vespolně, jest to zase jen dření a žádná zábava. Což se nikdo nechce radovat?“

Kapitola první: Velký slon v malé zoo

Možná znáte zoo u Hluboké nad Vltavou, která je proslulá vzácnými exempláři malé a střední velikosti. Pyšní se klokánem, ale nikdy se nebude pyšnit žirafou. A teď si představte, že se tam najednou neohlášeně objeví slon. Co se stane? Část ošetřovatelů bude zvíře ignorovat a nadále se soustředí na svou práci, tedy na péči o výřečka malého nebo medvěda hnědého. Slon tam přece nikdy nebyl a nepatří tam. Další pracovníci si řeknou, že když už tu slon jednou je, nedá se nic dělat a je třeba ho zabydlet v daných podmínkách. A pokusí se ho vtěsnat do prostoru pro medvěda hnědého nebo výřečka malého. A nakonec tam bude ještě někdo, kdo se zamyslí: Máme tedy slona. Co postavit něco pro slona?

Ta malá, ale úctyhodná zoo je česká literatura a ten velký a nečekávaný slon je takzvané dílo Jakuba Demla – tedy jeho původní knihy, brožury i letáky, které vydal většinou sám, v malých nákladech a originální výtvarné úpravě. Vycházely v průběhu čtyřiačtyřiceti let (1904–1948), i s reedicemi jich bylo asi sto třicet a jsou rozmanité žánrem i rozsahem. Nejkratší leták *Jsem na Slovensku* (1920) má osm stran, nejdelší *Mé svědectví o Otokaru Březinovi* (1931) pět set padesát šest. Když k tomu připočteme čtyřicet let, kdy se Demlovy knihy převážně zakazovaly nebo ničily a vyřazovaly z knihoven, a bibliofily, kteří si ty zbylé doma schovali, vychází z toho, že nespécializovaný čtenář se s tímto souborem knih běžně nesetká – jen částečně v reprintech a reedicích, které vyšly hlavně pro roce 1989, ale jinak jsou **vzácné**. A dílo jako jejich souhrn je na první pohled **veliké**.

Tím však zvláštnosti nekončí. Knižní dílo si představujeme jako řadu knih. Jenže knihy Jakuba Demla si takové řazení vnutit nedají. Těsně na sebe navazují, jako by jedna rostla z druhé, a ten růst neprobíhá jen kontinuálně, od první k druhé a od druhé ke třetí, ale i ve skocích, například od čtvrté k osmatřicáté. Texty ze starších knih přecházejí do pozdějších a proměňují se v nich, stále něco pokračuje a pořád se něco vrací v kruhu. To dílo je v **pohybu** a v **růstu** (spisovatel, literární historik a editor Vladimír Binar to přirovnává k „work in progress“ Demlova současníka Joyce). Není to pohyb mechanický, tedy předem odhadnutelný, ale **organický**. A části organismu jsou srostlé, souvisejí spolu, závisejí na sobě, jedna pohybuje druhou. Jistě lze číst ty knihy zvlášť, tak jako lze zvlášť vidět sloní hlavu nebo sloní nohu – v bezprostřední blízkosti to ani jinak nejde. Celý slon i **celek** díla však vypadá a funguje jinak než jedna pozoruhodná část – noha nebo kniha.

Mnozí básníci a literáti 20. století ovšem mluvili o velikosti i v jiném smyslu. Například Jan Zábrana před třiceti lety do svých deníků napsal: „Není vydáno Demlovo dílo – a to je asi největší české literární dílo celého tohoto století.“ To necituji jako autoritativní pravdu, spíš připomínám jako kvalifikovaný odhad.

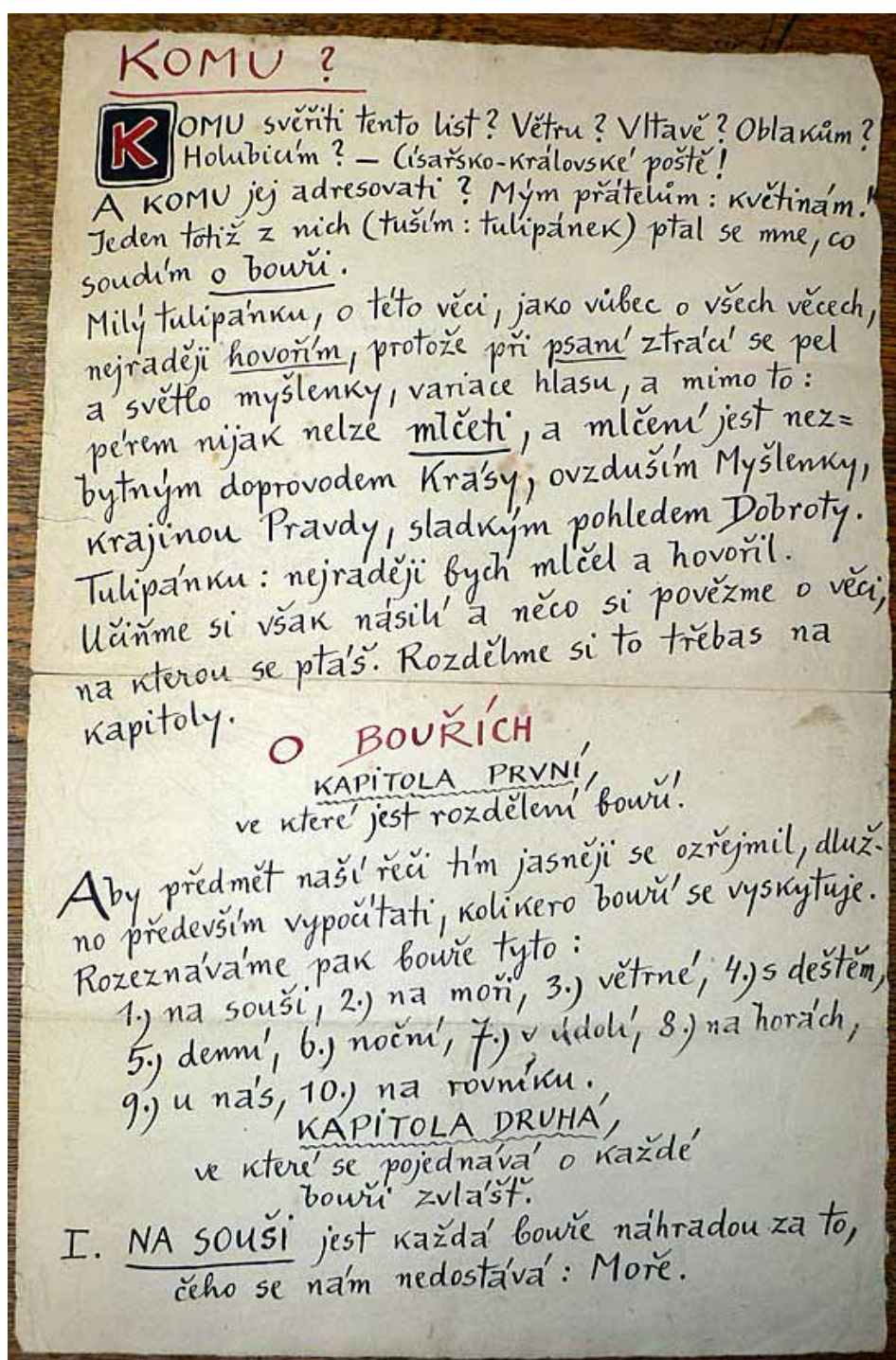
Shrnu-li to: v českém písemnictví existuje velký a vzácný soubor podivuhodných knih nestandardních žánrů, který stojí za to

číst i vydat, který však dlouho vycházet nesměl a sám klade vnitřní odpor k mechanickému řazení nebo členění do „spisů“. A my máme na vybranou: můžeme ho přehlížet, můžeme ho přizpůsobovat obrazu svému („zařazovat do literatury“). Anebo můžeme být rádi, že ho máme, a postarat se o to, aby ho mělo i naše potomstvo. Ale to znamená přestavět si zoo – tedy i zažité představy o tom, co je literatura.

Kapitola druhá: Dům pro slona

Ale opravdu Demlovo dílo „není vydáno“? Není a je. V době, kdy to Jan Zábřana psal, už deset let ve strojopisné edici VBF připravovali *Dílo Jakuba Demla* Bedřich Fučík s Vladimírem Binarem. Rozvrhli ho do čtrnácti svazků. V roce 1978 vyšly první tři výbory ze *Šlěpějí* a dalších textů, do roku 1983 celkem třináct svazků. V roce 1984 Bedřich Fučík zemřel, Vladimír Binar byl v té době na Tahiti. Poslední, čtrnáctý svazek zůstal jen v rozvrhu. Měl to být výbor z dopisů s názvem *Slovo k přátelům* – a jako jediný měl vycházet čistě z rukopisů, ne z knih nebo článků vydaných autorem.

Předchozích pokusů spisy vydat bylo víc – Vladimír Binar s Bedřichem Fučíkem jich napočítali sedm od počátku 30. let. Buď zůstaly jen na papíře, nebo skončily prvním svazkem. Oba editoři se z nich poučili jak pozitivně – protože první návrhy připravoval sám autor –, tak z jejich ztroskotání. Spisům chyběly většinou peníze, často svoboda a téměř vždy koncepce, kterou lze uskutečnit (tedy nikoliv jen přání, ideál nebo proklamace). Fučík s Binarem v praxi prokázali, že to poslední je nejdůležitější. Svou koncepci – cosi jako architektonický plán i se zdůvodněním – podrobně popsali v rozsáhlé *Zprávě o uspořádání Díla Jakuba Demla* (v samizdatu vyšla v roce 1981, tam je k ní připojena i neoce-

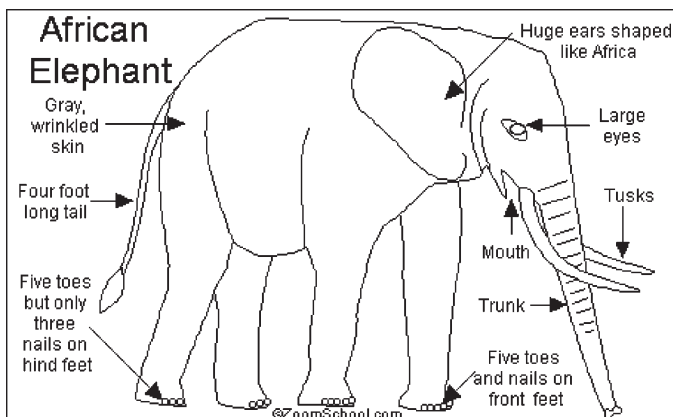

List Jakuba Demla Marii Tischlitzové z 10. 4. 1913. Archiv Davida Falady. Dopis poprvé uveřejnil Petr Holman v časopisu Host (10/2004). Fotoreprodukce Igor Pejchal a Michaela Němcová.

nitelná bibliografie knižního Demlova díla od Jiřího Dostála; bez této bibliografie vyšla znovu v *Revolver Revue* 42/2000). A *Dílo* samé lze číst v knihovně Libri prohibiti v Praze.

Editoři nabídli členění díla do pokud možno přirozených celků, jako jsou například rané lyrické texty (1. svazek *Moji přátelé*), prózy-sny (2. *Můj očištěc*), deníkové dokumentární knihy prvního období (3. *Domů*), verše (5. *Tajemná loď*) anebo

třeba esejistika a homiletika (13. *Chléb a slovo*). Toto uspořádání – které lze ze známých spisů přirovnat nejspíše k těm Holanovým – je zároveň čtenářsky uchopitelné, nevznáší do díla mechanický pořádek, snaží se sledovat jeho řád. Jistě je možné i zcela jiné pojetí – například spisy jako chronologický archiv textů a vědeckých poznámek k nim. Zřejmým úmyslem editorů však nebylo vydat *Dílo* primárně proto, aby bylo studováno, ale aby bylo čteno.

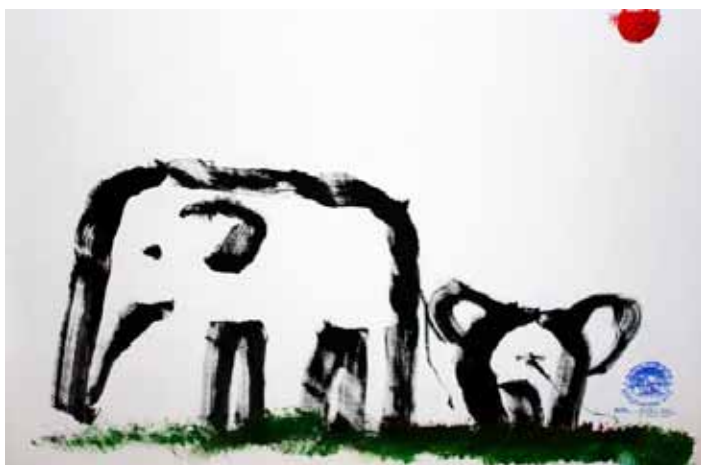
Tento záměr vedl editory i k tomu, že *Dílo* definovali jako vybrané a nezahrnuli do něj absolutně vše. Vynechali jednak některé texty, které označil autor sám, jednak „to, co – a je toho nepatrně – nedosahuje obvyklé demlovské úrovně (např. *Věštec*)“. Z dokumentárních *Šlépějí* pořizovali po autorovu vzoru výběry, což byl hlavní zdroj sporadické kritiky (viz článek Sanislava Škody v *Hostu* 7/2005). Ta nepřímou vybízí k doplnění *Díla* o některé vyřazené texty, což provést lze. Odmítá-li však i základní členění *Díla*, nenabízí zatím jiný promyšlený návrh.

Někdo tedy postavil dům pro slona, ale mimo území naší zoo. Čas od času se jde na stavbu někdo ze zvědavosti podívat nebo o ní slyší vyprávět a zvěstuje, že tenhle dům byl omyl, jaký by se už neměl opakovat. Žádný Slon si zatím počká.

Kapitola třetí: Nové skutečnosti

Také se traduje, že Jakub Deml tiskl ve svých knihách všechno, co napsal, a také že to tiskl tak, jak to napsal. To je blud.

Ale to přirovnání se slonem taky docela nesedí. Protože Jakub Deml neodkázal české literatuře slona. Odkázal mu dva slony.

Ten druhý se schovává za tím prvním. Je plašší, menší – ale taky ještě může hodně vyrůst. Mluví o těch rukopisech a dopisech, které nikdy v knihách nevyšly. K některým máme přístup (jsou v archívech nebo u velkorysých soukromníků), o jiných jenom víme, ale přístup k nim zatím nemáme (někdo je má, ale nedá, ba ani nepůjčí), a o mnohých možná vůbec nevíme (a možná ani jejich vlastník neví, co má, anebo přeceňuje prodejní hodnotu toho, co má).

Jakub Deml měl dvě období, kdy knižně nepublikoval, ale stále psal – na počátku díla v letech 1896–1904 a na konci života, po roce 1948 do roku 1961. Už od studií v 90. letech 19. století si psal s Otokarem Březinou – to jsou jediné dopisy, které takřka v úplnosti Jakub Deml publikoval sám. Dále si velice intenzivně dopisoval se sochařem Františkem Bílkem, jehož dílu věnoval svou první knihu *Slovo k Otčenáši Františka Bílka* (1904). Tak vznikl jeden z nejrozsáhlejších souborů básnickových dopisů, dosud nepublikovaný. Jinou početnou, tentokrát celoživotní korespondenci vedl se svým vrstevníkem, premonstrátem Vladimírem Evermodem Balcárkem (dopisy jsou z let 1905–1959), v níž se mu svěřoval s mnohým, čím Březinu ani Bílka takřikajíc nezatěžoval.

Své básně, překlady a eseje i první knihu Jakub Deml publikuje v *Novém životě* – a dopisuje si s jeho redaktorem Karlem Dostálem Lutínem a Sigismundem Bouškou. Poté se seznamuje s Josefem Florianem a stává se redaktorem sborníků *Studia*. Získává několik velkých přátel a mnoho nepřátel – hlavně skrze dopisy. Rozchází se s *Novým životem* a Lutínem, později dočasně i s Bílkem. Nyní si velice intenzivně dopisuje se spolupracovníky, mecenáši a přáteli *Studia* – kromě Floriana jsou to i kněží Josef Polák (zatím známe však jen Polákovy dopisy Jakubu Demlovi), Matěj Fencel a Josef Ševčík a mecenášky Leopolda Tenorová a Mathilda Vaňková.

Dopisy, které Jakub Deml jmenovaným mužům a ženám píše, jedinečně dokumentují práci, ideály, pracovní podmínky i hospodaření *Studia*. Hojně z nich například čerpal Andrej Stankovič ve své monografii o Josefu Florianovi *Okradli chudého*. Mnohé dopisy těmto adresátům však mají i velkou hodnotu básnickou. A koneckonců jsou hlavním zdrojem poznání o tom, jak tehdy Jakub Deml žil.

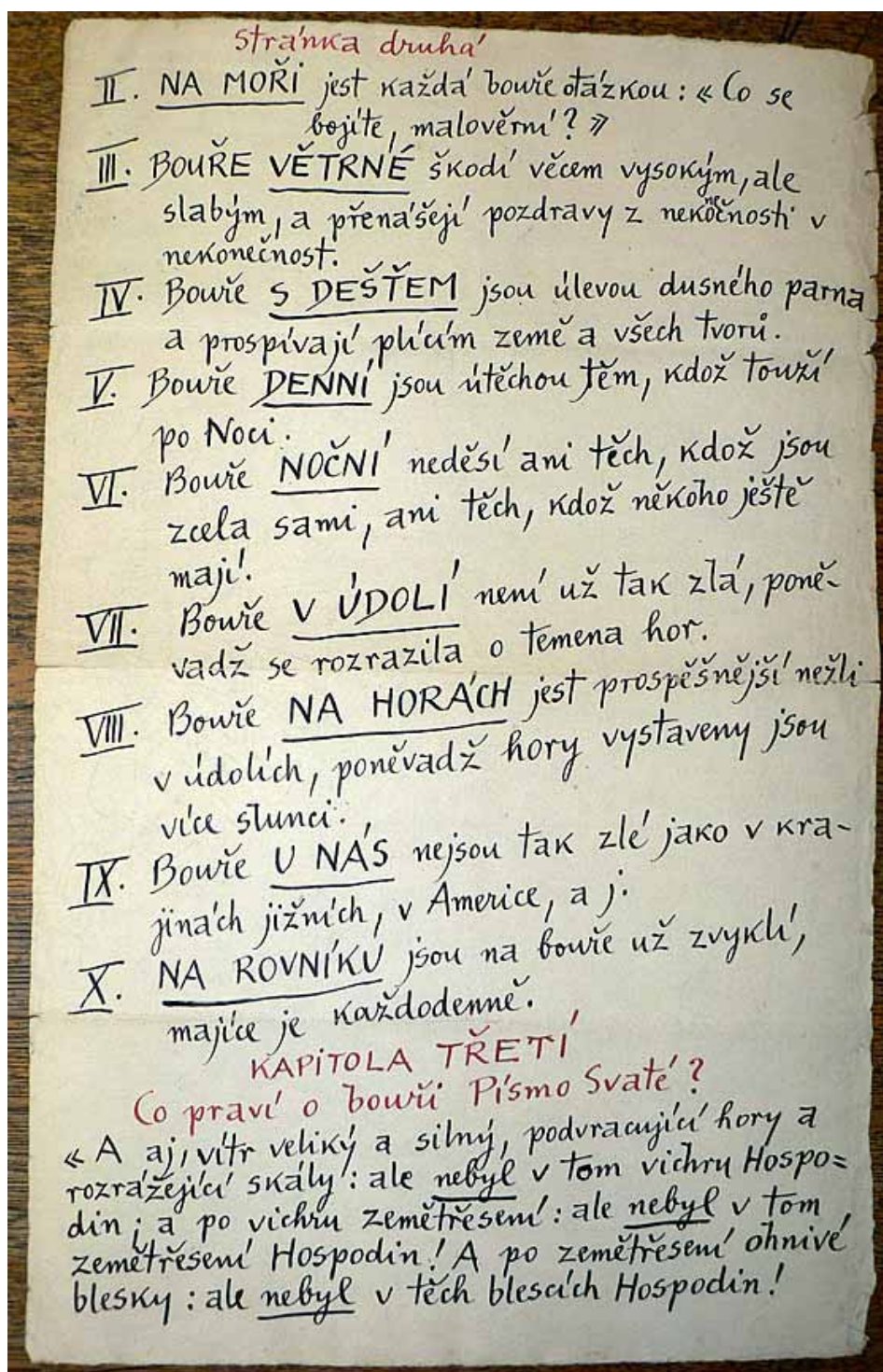
Období *Studia* v letech 1904 až 1911 je zároveň jediným obdobím, kdy měl kněz Jakub Deml místo v církevní správě. Sloužil jako kaplan na řadě far Moravy, zejména Českomoravské vysočiny. On sám jako by v tomto pohybu směřoval co možná nejbližší Staré Říši a Březinovým Jaroměřicím a později i Ševčíkovým Babicím, kde sám krátce působil (a rovněž v nedalekém Martinkově a Šebkovicích). Naopak církevní nadřízení ho posouvali od těchto míst dále (Třešť u Telče a Bystřice u Brna). Neustálé stěhování a putování té doby provází intenzivní dopisování se spolupracovníky.

Další velký soubor korespondencí z těchto časů představují listy potenciálním či skutečným mecenášům a čtenářům Studia a hlavně bratrům – Ábelům i Kainům – z řad katolického kléru. Z těchto dopisů básník později sestavil knihu *Do lepších dob* (1927) – ovšem stranou zůstalo mnoho listů nepublikovaných (pozoruhodné jsou dopisy P. Jindřichu Skopcovi či fragment dlouhého listu P. Alfonsu Sauerovi).

Rozchodem s Florianem a jeho okruhem v roce 1911 Jakub Deml ztrácí vše. Jeho nejbližší přítel Josef Polák zemřel už v roce 1907, nyní umírá i jeho ochránce, babický farář Josef Ševčík. Deml nemá místo v církevní správě – tedy ani domov, ani „pracoviště“ a jeho dílo stíhají církevní zákazy. Je donucen stěhovat se do Prahy, kde pobývá zejména v roce 1913. V té době jeho dílo, které šlo dosud většinou stranou, exploduje – během tří let vychází mimo jiné *Rosnička* (1912), *Hrad smrti* (1912), *Domů* (1913), *Moji přátelé* (1913), *Pro budoucí poutníky a poutnice* (1913), *Tanec smrti* (1914). Jako by v té době našel jediný domov ve svých knihách.

Zároveň však v nouzi a na nových místech poznává nové přátele – a tedy i adresáty. V té době sice pokračují některé korespondence z dřívějška – například s Březinou, Fenclem, Balcárkem či Marií Kalašovou a s Josefem Richardem Markem, ale také začínají nové: kromě známých dopisů s F. X. Šaldou či Josefem Váchalem to jsou listy S. K. Neumannovi a jeho ženě Boženě, Jaromíru Doležalovi-Pojezdnému, Růženě Svobodové, ale i méně slavným adresátkám Antonii Svobodové a Marii Tischlitzové.

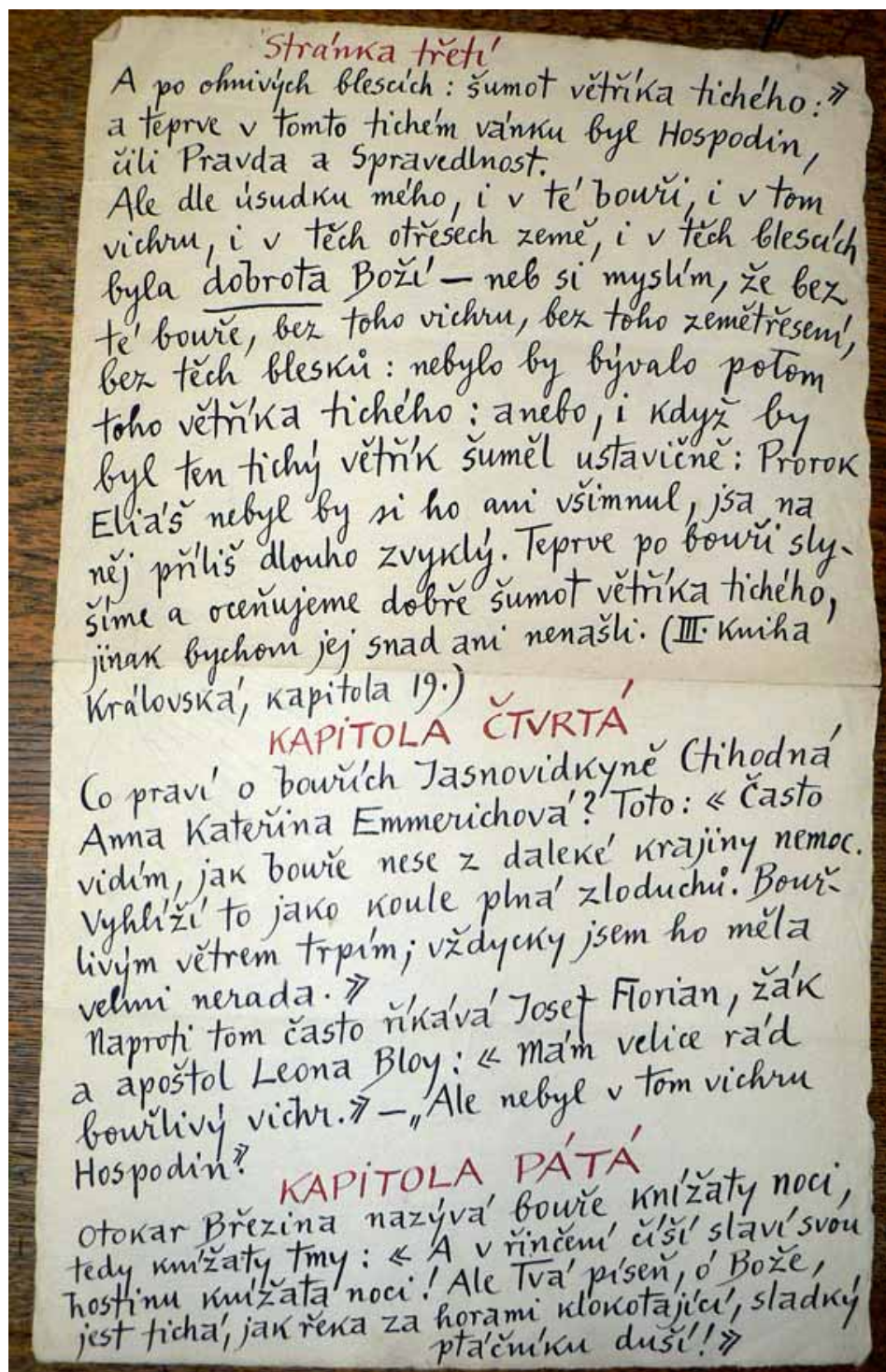
Tyto korespondence představují zřejmě vrcholy Demlovy epistolografie vůbec. Společným dějem listů z té doby je Demlova nešťastná láska k Elišce Wiesenbergerové – vdané ženě, jejíž muž továrník se pokoušel zabránit „skandálu“ (ale také tomu, aby jeho žena financovala Demlovy knihy) tím, že ji dočasně dal zavřít do blázince. Eliška Wiesenbergerová zemřela

v roce 1918 na tuberkulózu. O celé této historii se však v Demlově díle nikdy nedočteme přímo, E. W. je šifrou mnoha jeho básní a snů, lyrických próz, ale dramatický „román“ se skrývá právě jen v dopisech.

Počínaje rokem 1917, kdy vycházejí první *Šlépěje*, už Jakub Deml zapojuje dopisy do svého tištěného díla systematicky. Z této pozdější doby také řada korespondencí, které sám autor nepublikoval, vyšla

péčí různých editorů knižně nebo v časopisech. Z dopisů z 30. let a 40. a 50. let pořídili Jiří Olič a Marek Nekula dva výběry *Zakázané světlo* (Paseka 1999) a *Přísu to při světle nočním* (Torst 1998). Samostatně vyšla korespondence s F. X. Šaldou a Josefem Váchalem, dopisy Marii Kalašové, Vítězslavu Nezvalovi a Vladimíru Holanovi, Bedřichu Fučíkovi, Jaroslavu Durychovi a dalším adresátům a adresátkám.

Kapitola čtvrtá:

Zeptejte se babičky

Dopisy lze vnímat jako soubory jednotlivým adresátům, ale dohromady skládají jakýsi druhý deník, cestopis a zároveň román života Jakuba Demla. Mnohé jsou mimořádně silné básnicky, jiné mají spíše dokumentární hodnotu. Vzhledem k obrovskému množství se tedy nabízí sestavit z nich

reprezentativní výbor, jak bylo plánováno pro Dílo, a současně vytvořit k dílu paralelní dokumentární řadu. Hned teď lze přitom vytvářet elektronický archiv všech dostupných listů. V této chvíli totiž nejde ani tak o to, dopisy Jakuba Demla vydat, jako spíš nenechat je poztrácat. Včas je najít, uchovat, soustředit a poskládat k sobě.

V posledních třech letech na tom pracují studenti a hlavně studentky z výběrového edičního semináře na Filozofické fakultě

Univerzity Karlovy v Praze. Navazují přitom i na mnohem starší práci lidí, kteří dopisy opisovali ručně nebo strojopisně už v 70. letech a elektronicky od 90. let. Členové semináře po dopisech pátrají, fotí je, opisují, edičně upravují a opatřují poznámkami a komentářem. Je to práce postupná, dlouhodobá a možná nekonečná. Vladimír Binar, který dřívější dopisy inicioval a seznámil mě s nepublikovanými korespondencemi už v 90. letech, hovoří o tom, že sbírat a přepisovat Demlovy dopisy je jako přelívat moře sítkem. V téhle chvíli už s kolegy ze semináře stoprocentně víme, že má pravdu. Ale také můžeme říct, že všechny zmíněné větší korespondence do roku 1917 jsou v této chvíli přepsané a některé edičně zpracované. A že to přelívání cedníkem je docela dobrodružná činnost – což zjišťujeme hlavně na svých cestách za pamětníky a do dějišť Demlových dopisů.

Poznáváme přitom mimořádné osobnosti i různorodé strategie či psychologie těch, kdo básnickovy dopisy vlastní. Někdo si je schovává do truhličky a někdo je s plnou důvěrou zapůjčí neznámému studentovi, někdo je ukradl a jiný po nich pátrá, někdo si je kupuje z lásky a jiný jako investici, někdo je zdědil a neví co s nimi a jiný si je sám pro radost opisuje nebo rozesílá místo vánočního přání mailem, zkrátka ty dopisy také žijí pohnutým životem a mají své příběhy.

Seminář pracuje metodou Popelčinych holubů, která studentům umožňuje navzájem svou práci sledovat a sdílet – z opisů a edic vzniká společný elektronický archiv, kde se shromažďují a postupně se v něm budou řadit i jednotlivé dopisy nejen podle adresátů, ale i podle data a místa.

Větší tištěné komentované edice s historickým úvodem připravuje několik studentů jako diplomovou práci (dopisy Františku Bílkovi, Vladimíru Evermodu Balcárkovi, Josefu Florianovi, Matěji Fenclovi). Vznikla či vzniká i řada menších edic (například dopisy S. K. Neumannovi, Jindřichu Skopcovi, Waltru Marasovi, Karlu Dostálu Lutínovi, Františku Polákovi, Růženě Svobodové nebo Vilému Bitnarovi). A nakonec něco, z čeho by mohli mít radost i čtenáři *Dobré adresy*, protože tím ony neznámé, ale živé dopisy konečně vykočí ze sféry věcí neviditelných mezi viditelné: dvě mladé historičky a bohemistky Iva Mrázková a Šárka Kořínková připravily edici dopisů Josefu Ševčíkovi do Babic, kterou pojaly jako dokumentární pásmo o staroříšské etapě a kněžském putování Jakuba Demla mezi jeho moravskými farnostmi v letech 1904 až 1911. Ke knižnímu vydání ji připravuje nakladatelství Dauphin.

To všechno je ale jen malý kousek druhého slona a takřkajíc „work in progress“. Píšu Vám to jen jako zprávu o momentálním stavu věcí. Až potkáte někoho, kdo má rád slony (ty obrázky, co jsem Vám do dopisu přidala, namalovali podle *Thai Fine Art Online* tahjší sloni – zřejmě to dělají, když zrovna nepíšíou dopisy) nebo má doma po babičce korespondenci s Jakubem Demlem, dejte prosím zprávu Vy mně. Zatím Vám posílám jeden jeho srpnový dopis z chystané edice korespondence Josefu Ševčíkovi a srdečně Vás zdravím – ke své lítosti nikoliv z Šebkovic do Babic, ale z Prahy do Prahy.

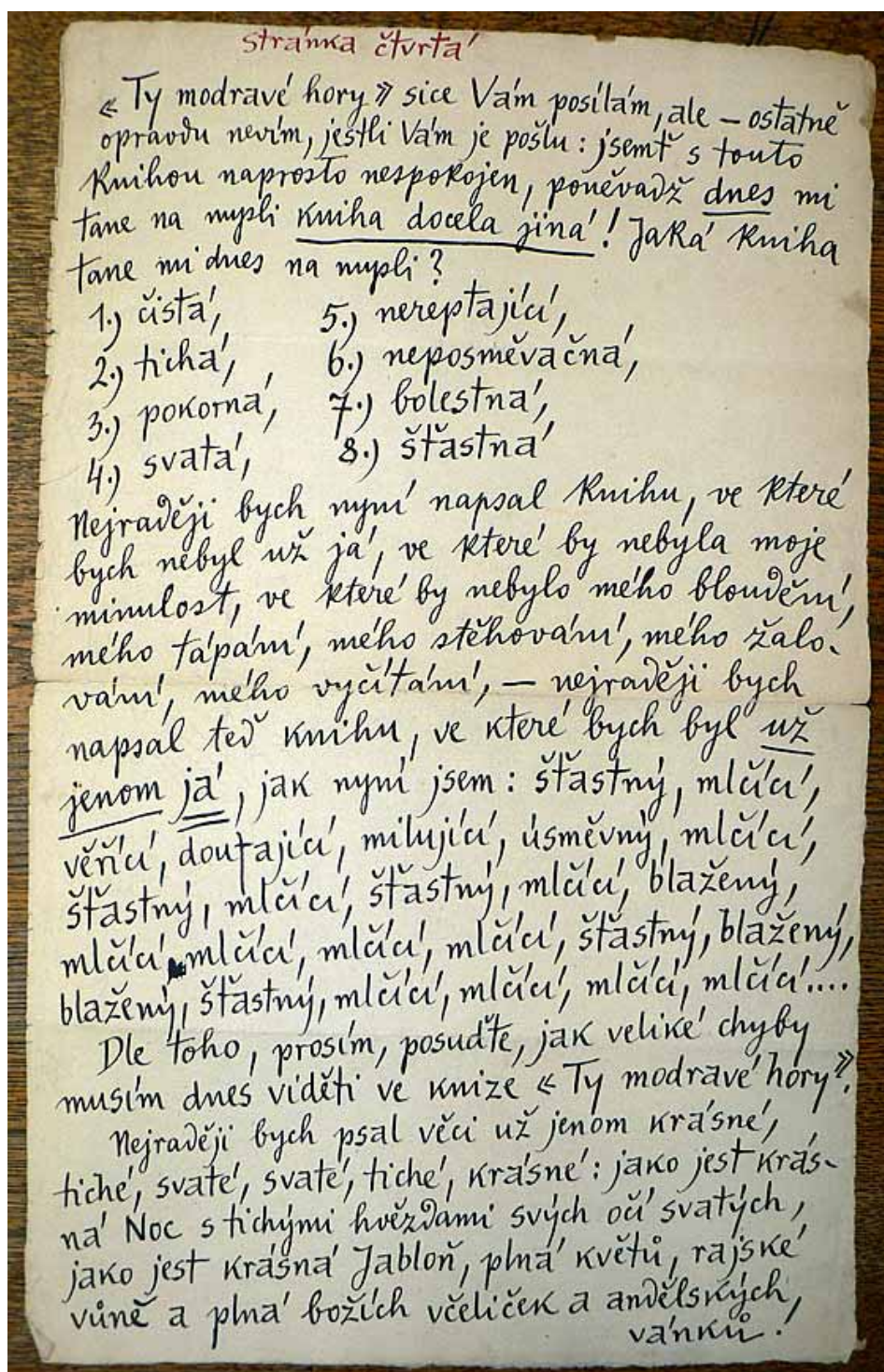
Daniela Iwashita

In Vigilia Sti Bartholomaei A. D. 1906.

[23. 8. 1906]

Důstojnému panu auditoru Josefu Ševčíkovi, farářů a – v Babicích!

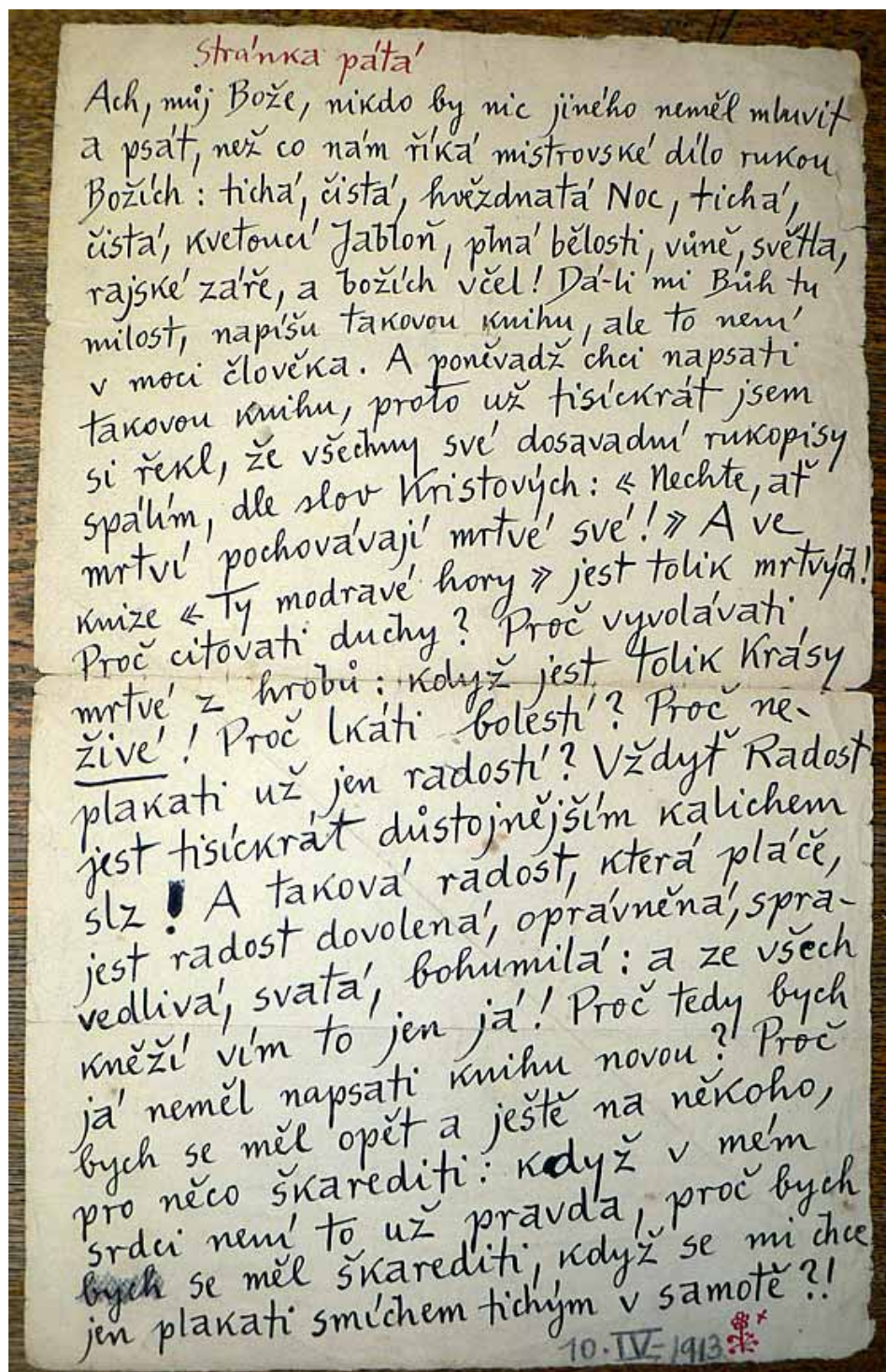
Chtěl jsem, milý příteli, za hořejší spojkou „a“ napsati „básníku“, ale nenapsal jsem to slovo, z jistého důvodu, ačkoli mně na-

padlo a já je uznal. Což teprve ti skutečně něčím jsou, o kterých se to jaksi úředně tvrdí – ? A také jsem nechtěl, aby se zdálo, že tento dopis zamýšlí něco jiného než poctiti Vás důvěrou.

Běda! O mé osobě bylo konstatováno, že jsem ne-li zrovna a vždy „básník“, tedy „spisovatel“. Ale věc tato jest velmi povážlivá – – – Tímto oficiálním pojmenováním odsuzuje publikum člověka k jakémusi doživotnímu, ba i posmrtnému vězení – pub-

likum odstraňuje člověka, jak se to stává při nemocech nakažlivých... Publikum jako by tím řeklo: nevěřte jeho bolesti a chvále a haně a pravdě: to je básník – a takový člověk je přemrštěný... A tak se stává, že Básníka počítají mezi svaté, je-li zločinec, a mezi zločince, je-li svatým: jen na tom záleží světu, aby Básníka osamotnili... Neznám krutější tyranie a smutnějšího osudu nad osud určený Bohem Básníkoví.

Osud mé první knihy* a osud mých článků po časopisech mne rozesmťňuje... Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury? Aby mne katastrovali – a třeba i pro věky? Co mi záleží na tomto odhadu a na těchto odhadovačích! Co je mi po tomto či jiném stavu, co je mi po starých či mladých, co po národě? Nemluvil jsem k duším?

I stačí mi *jediná* duše – a *jediné* duši stačím já... Neboť když *dva* se najdou, jest

to nový vesmír..., s kterým počítá i Bůh... Vyznamená-li někoho Básník, má to cenu, kterou odhadneme poněkud, řekneme-li, že *jediná* duše, kterou Básník najde, *stačí* mu za celý národ... Neboť Básník je – *člověk*... a jeho naděje jsou zmocněné silou jeho zraku a ostatních smyslů a hrůzou jeho žalů... Co chce, leč nesmrtelnost? Ó, básník jest velice málo „ideálním“, jak ho nazývají posměšně, neboť usiluje o nesmrtelnost těla a nesmrtel-

nost země... o věčnost pomíjejícího... Za letní noci letí hvězda; básník, který to vidí, řekne, že se *roztrhlo* nebe, a ihned dá se do pláče, poněvač si uvědomí, že nikdo (v tom jeho slově) neuvidí slávu, kterou on viděl, a bolest, kterou tím vyslovil... Jedině tím, že je náboj zavrtán a ucpán, roztrhne skálu. Jedině tím, že je sláva a bolest vyjádřena jedním, úzkým, ukrytým slovem – dotkne se srdce: ó rouhači, ó lenivci, kteří řeknou o Básníku, že je nesrozumitelným...!

Raději chci milovati jednoho než ukazovati se všem. Raději chci mluvit k jednomu než pro všechny psát. Výsledek je v případě prvého vždy čestnější a větší a silnější a čistší...

Bůh Vás opatruj, jak si přejete, a odměniž Vás za mne, jak zasluhujete – mně pak ať ponechá jednu strašnou bolest, je-li jí potřeba k prospěchu duchovnímu mně anebo někomu jinému... Modlete se za nás oba.

Váš

Jakub Deml

Vysvětlivka

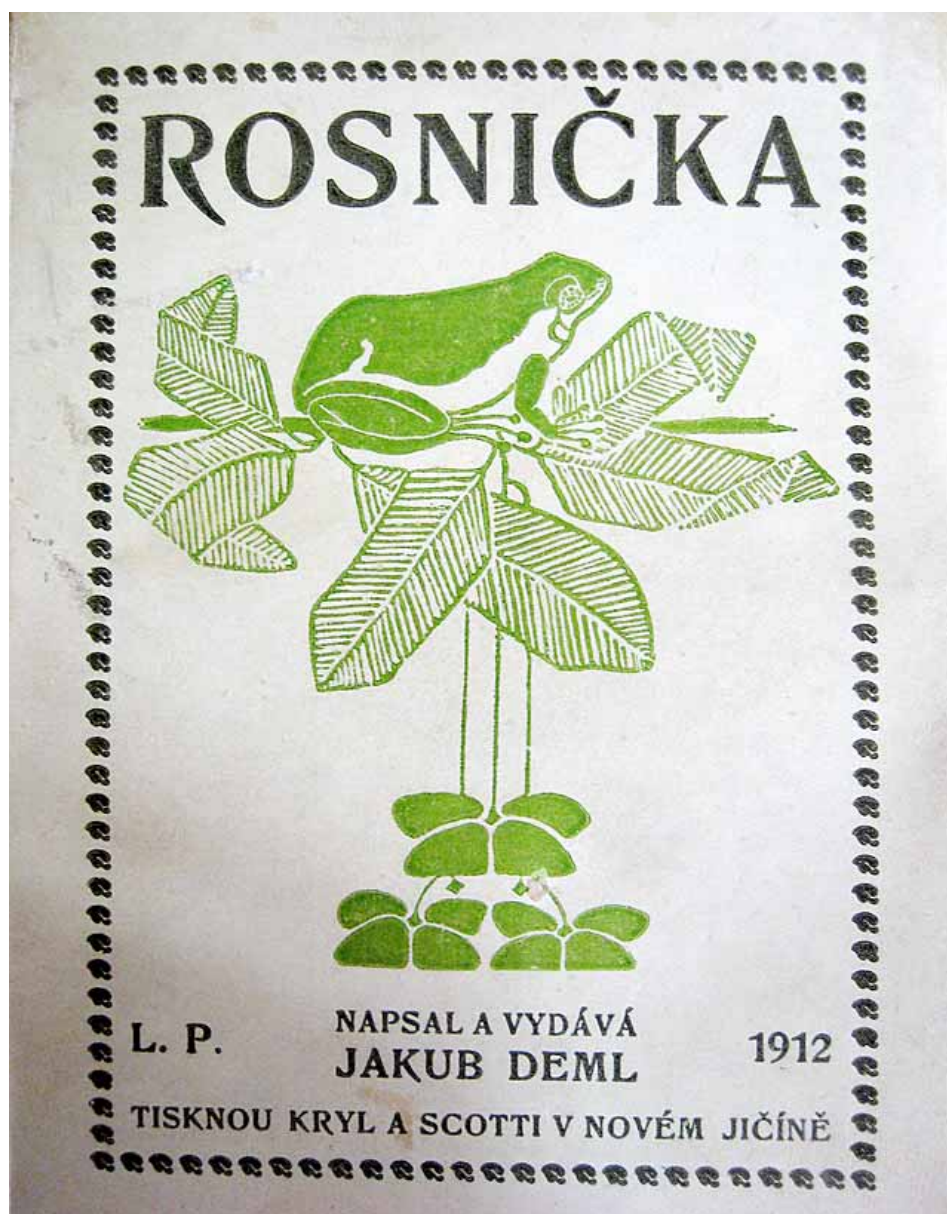
* *Osud mé první knihy...* – Jakub Deml, *Slovo k Otčenáši Františka Bílka*, nakladem Nového života, Nový Jičín 1904.

Ediční poznámka

Dopis Josefu Ševčíkovi je uložen v olo-moucké pobočce Zemského archivu v Opavě, ve fondu Timotheus Vodička.

Dopisní papír krémové barvy, přeložený snad na čtvrtiny (zmačkaný), rozměry stránky 290 x 230 mm. Tři stránky rukopisu, černý inkoust, psáno psacími písmeny. Zvýraznění: *Váš Jakub Deml* – zvětšené písmo, silnější tahy.

Šárka Kořínková a Iva Mrázková)

Vyznamená-li někoho
Básník, má to cenu,
kterou odhadneme
poněkud, řekneme-li,
že jediná duše, kterou
Básník najde, stačí mu
za celý národ... Neboť
Básník je – člověk...
a jeho naděje jsou
zmocněné silou jeho
zraku a ostatních
smyslů a hrůzou jeho
žalů... Co chce, leč
nesmrtelnost?
Ó, básník jest velice

málo „ideálním“, jak ho nazývají posměšně,
neboť usiluje o nesmrtelnost těla
a nesmrtelnost země... o věčnost
pomíjejícího... Za letní noci letí hvězda;
básník, který to vidí, řekne, že se roztrhlo
nebe, a ihned dá se do pláče, poněvač si
uvědomí, že nikdo (v tom jeho slově)
neuvidí slávu, kterou on viděl, a bolest,
kterou tím vyslovil...

Z antikvariátních banánovek

Prostituce. Dostal se nám v těchto dnech do rukou ceník jisté české továrny na obvazy, zboží gumové a jiné. Hned první stránky ceníku vyhrazeny jsou artiklu, jenž nalézá největšího odbytu – preservativům. Žádnému jinému druhu zboží není věnováno tolik stránek jako »ochranným specialitám« a způsob, jakým továrna své výrobky doporučuje, ukazuje jasně, že jedná se jí jen o odbyt, nechť se ceník i zboží dostane do rukou nepovolných, že je to zkrátka dryáčnictví. Text doprovázen je nevhodnými vyobrazeními. Mezi jinými druhy doporučuje zvláště jeden šupinatý druh, neboť prý »zvyšuje příjemně rozkoš« a o rybích dodává, že jsou »příjemnější při použití«. Dokonce také vyrábí »kavalírské preservativy«. Při jiném svém výrobku uvádí denní výrobu – při preservativech ne, ač by bylo velice zajímavě zvědět, kolik kusů jich denně vyrobí a kolik a kam rozešle. Kdybychom se dozvěděli ještě data od ostatních českých firem (Kukla, Rottenborn atd.) a od německých firem vídeňských, jež inserují v českých časopisech, užasli bychom nad cifrou, udávající spotřebu tohoto artiklu. A viděli bychom, jak národ český, národ malý, utrácí ročně ne statisíce, nýbrž miliony v pustých a divokých orgiích s prostitutkami, viděli bychom také, jak tento národ doprává si luxusu zakopávati každoročně legie svých příslušníků.

Kočovní výstava protipijácká provedena dle nejlepších vzorů německých aj. v abstinentské léčebně Vel. Kunčické. Správce léčebny B. Konařík prostudoval několik cizích výstav a nasbíral si velký materiál, jenž doplněn domácí statistikou. Dojímavé je, že diagramy, mapy aj. kreslili a popisovali inteligentní chovanci léčebny pod dozorem Konaříkovým. Výstavu zdobí několik olejových obrazů uměleckých, jež znázorňují tklivé výjevy rodinné z rodin pijáckých. Vzácné ukázky literatury holandské, polské, německé, finské jsou rozloženy na stolech. Zřetel vzat k českým organizacím, krásné kolekce a přehled své činnosti mají českosl. abst. svaz, kříž. spolek, děln. abst. svaz. Výstava zahájena 19. května v Mar. Horách (revír

NOVÁ KULTURA

Časopis věnovaný zdravotnictví, přirozené životosprávě (a zejména boji proti alkoholismu), přirozenému léčení (terapii fysikálně dietetické) a pěstění osobní dokonalosti v ohledu duševním i tělesném.

≡ S PROTIALKOLNÍ PŘÍLOHOU „OSTŘÍZLIVĚNÍ“. ≡

1912-1913.

Ročník VI.

REDAKTOR

DR. JAROSLAV BARTH

REDANCE A ADMINISTRACE V PRAZE, NA ZDRAZE Č. 3:

Vychází koncem každého měsíce. - Předplatné i s poštovní zásilkou ročně 4 K, do Německa 4 K 20 h, do ostatních států 4 K 40 h. - Doplatné pro ty, kteří nepředplátí do 3 měsíců, o 1 K ročně více. - Doplatek na přílohu „Ostřízlivění“ 70 hal. půlletně. - Jednotlivá čísla po 40 h, poštou 42 h. - Účet poštovní spořitelny: dr. Jaroslav Barth v Praze, číslo 69.113. - Žirový účet v Ústřední bance českých spořitelén v Praze: Nová Kultura A 1223.

ostravský) a byla krásně navštívena školami, inteligencí – jen dělnictvem vůbec. Výstava půjde do Třebíče, Val. Meziříčí, Orlové. Anetín. léčebna Ve. Kunčická zadá ji za poplatek (25 K za týden) kterékoli korporaci bez rozdílu sociál. nebo polit. náteru.

Hořké víno. Jistý lékař ve Vídni předepsal nemocnému kyselinu chromovou k zevnímu upotřebení. Drogista zabalil láhev do prospektu o hořkém víně. Pacient v domnění, že jest to hořké víno, obsah láhve vypil a zemřel. Z této zprávy můžeme se všelicos naučiti: 1. V lékárnách měly by lihoviny vydávány pouze na lékařský předpis, právě tak jako ether a chloroform, nejbližší to příbuzní alkoholu. 2. Kdyby dotýčný pacient nebyl uměl dobře »táhnout«, nebyl by do sebe najednou vлил celou láhev jedovaté břechky a nebyl by z toho zemřel. 3. Má-li abstinents vůbec kdy řízení, tu ochutná nejprve, zda

Nová kultura

Nová kultura: časopis věnovaný zdravotnictví, rozumné životosprávě, přirozenému léčení (terapii fyzikálně dietetické) a pěstění osobní dokonalosti v ohledu duševním a tělesném vycházel v letech 1907–1935 v Praze. Jeho vydavatelem byl MUDr. Jaroslav Barth (1873–1935), propagátor abstinence a vegetarismu a místopředseda spolku praktické mystiky Psyché. Pod svým vlastním jménem nebo pod pseudonymem J. Boroda publikoval řadu výchovných brožur, například Pěstění tělesné krásy dle amerických method, Působení alkoholu na tělo lidské, Úchylka pohlavního pudu. Spolu s manželkou Ludmilou Barthovou vydali roku 1922 První českou vegetářskou kuchařku: sbírku vyzkoušených předpisů k přípravě chutných a zdravých pokrmů bez masa.

nápoj hodí se k pití. Správné pití děje se po malých douškách. Dotyčný pacient jistě byl piják, jenž ztratil již všechn cit chuťový.

Falešný stud. V Dánsku, Švédsku a Norsku nejsou nuceni koupající se lidé nositi plovací kalhoty. Bylo by záhodno, aby i u nás zrušeno bylo nařízení středověké pruderie. A plavky nechť nosí ten, komu se to líbí. Nucené nošení plavek stojí ostatně v křiklavém rozporu s požadavky hygieny, aby lidé nakažlivými chorobami stížení vyloučení byli ze společných koupelí. Plavkami velmi pohodlně možno zakrýti místa nákazou stížená. Staly se i případy, že plavců, ovšem nepřilíš zdatným, sesmekly se plavky na končetiny a ti počali tonouti.

Sbírka spisků „Nové Kultyry“:

O chorobách pohlavních: Kapavka, měkký vřed, syfilis, jich vznik, průběh a léčení. — Boj proti pohlavním chorobám. prostituce, obchod děvčaty. — Ochrana před pohlavními chorobami, pohlavní abstinence, volná láska, prostředky osobní ochrany. — S obrázky. — Cena 40 hal., poštou 45 hal.

Působení alkoholu na tělo lidské: Ústroj zažívací. — Soustava krevní — Ústroje dýchací. — Nervová soustava. — Svalstvo. — Choroby výživy. — O výživné ceně lihovin. — Doslov. — S četnými obrázky. — Cena 30 hal., poštou 35 hal.

Alkohol a dítě. Působení alkoholu na dětský organismus před narozením i po narození. — Cena 12 hal., poštou 15 hal.

Jak si zachováme zdravé nervy? Návod k správné životosprávě pro nervosní i zdravé. — Cena 24 hal., poštou 27 hal.

Umění žiti. Návod, jak lze předejiti choroby a dosáhnouti dlouhého života. — Cena 20 hal., poštou 23 hal.

O tabáku. O škodlivosti tabáku pro zdraví lidské. — Cena 20 hal., poštou 23 hal.

Práva nižších (Animals' Rights). Znamenitý spis Henry S. Salta o ochraně zvířat. Přeloženo do všech kulturních řečí — Cena 30 hal., poštou 35 hal.

Hospodářský význam ostřízlivosti. Napsal Stan. Kukla. — Cena 40 hal., poštou 45 hal.

Možno objednat **v administraci Nové Kultyry v Praze, na Zderaze 3** za předem zaslany obnos, nejlépe v poštovních známkách 5. a 10. hal. Dobírkou se zásilka značně zdraží, proto se tento způsob nedoporučuje.

NOVÁ KULTURA

Časopis věnovaný zdravotnictví, přirozené životosprávě (a zejména boji proti alkoholismu), přirozenému léčení (terapii fyzikálně dietetické) a pěstění osobní dokonalosti v ohledu duševním i tělesném.

Redaktor DR. JAROSLAV BARTH.

Stálí spolupracovníci: Dr. J. EV. JIRÁSEK, odborný lékař v Humpolci, Dr. FR. KUTHAN, odbor. lékař a majitel sanatoria pro terapii fyzikálně dietetickou v Tišnově u Brna, PAVLA MOUDRA, spisovatelka, FRANTIŠEK ŠÍDLA, odborný učitel.

ORGÁN VOLNÉHO SDRUŽENÍ ABSTINENTŮ NOVÉ KULTURY V PRAZE.

ČÍSLO 1. (61).

1912.

ROČNÍK VI.

OTISKOVATI ČLÁNKY DOVOLENO JEN SE SVOLENÍM REDAKCE.

Řád listovní závazný pro každého odběratele nalézá se na poslední straně každého čísla.

V. kongress světového spolku proti vivisekci a k ochraně zvířat koná se v Curychu 4.–8. srpna 1912. Na programu jest mimo jiné: vivisekce nebezpečí pro zvířectvo i lidstvo. Ochrana zvířat v zákonodárství. Mezinárodní ochrana ptactva. Porážení a košerování dobytka. Lov, sport, zápasy zvířat. Přírodní, ochranné parky. Ochrana zvířat a církve.

Poslanec Fresl, který jak známo pronesl ve vídeňském parlamentě nejdelší dosud řeč, trvající s dvěma 5minutovými přestávkami 16 hodin, sděluje: »Alkoholu jsem se po celý ten čas ani před řečí, ani po řeči nepožil. Bezprostředně po svém výkonu necítil jsem žádné únavy.« Právě proto, že posl. Fresl neposiloval se alkoholem, mohl dosáhnout tohoto řečnického rekordu, neboť jinak byla by brzo již dostavila se nepřekonatelná únava, vzniklá otravou ústředního nervstva.

Obrázky z praxe. Do ordinace přijde pan K., 48letý podnikatel staveb, dobře živěný. Celý zoufalý vypravuje, že trpí ohromným svěděním v okolí pohlavních ústrojů a řitě, jež se stupňuje až k nesnesitelnosti, že mu hlava třesí z toho. Na pokraji zoufalství odhodlám se učiniti třebaš sebevraždou všemu

konec. Léčí se již roky, sběhal všechny profesory, kliniky a odborné lékaře v Praze a ukazuje asi 30 receptů na různá mazání a užívání. Profesor, který jej naposledy léčil, pravil mu, aby jel na venek a dobře jedl a pil, hodně masa a silné víno. Pan K. odebral se tedy na svou venkovskou vilu. Od rána až do večera seděl pan K. v zahradní besídce a jedl těžká masa a zapíjel to silným vínem. Avšak běda! Jako když do vosího hnízda píchne, tak se rozbourilo jeho svědění. Vrátil se do Prahy a na radu známého to zkusil ještě s tím »přírodním léčením«. Ptal se na to již jednou svého profesora, ale ten ho odbyl, že je to pouhý švindl. Nařídili jsme mu, aby dělal pravý opak toho, co mu předepsal profesor: žádné lihoviny, žádné maso, pouze stravu rostlinnou a ovoce. každý den vlažnou kou-

pel s chladným poléváním. Mimo to konat hojný pohyb na čerstvém vzduchu. Účinek objevil se brzo, svědění za 2 dny již slablo. Pan K. ví už nyní, odkud pochází nemoc jeho a žije od té doby střídavě a rozumně a svědění mu dá pokoj. (Příště pokračování.)

Nouze o maso a abstinence. Stále stoupající nouze o maso zaviněná jest nikoliv na posledním místě nesmírným požíváním lihových nápojů. Maso, aby bylo poživatelné, nutno mnoho soliti a kořeniti. To ovšem vyvolává značnou žízeň, a tím i značnou spotřebu lihovin. Lihoviny, jak známo otupují chuťové čivy, tak že piják ztrácí chuť pro sladké věci, ovoce a pod. a vyhledává jen pokrmy ostré, kořeněné, a to jest hlavně maso. Proto alkohol a maso krouží kolem sebe spolu nerozlučně spojeny. Kdo se zřekne alkoholu, tomu nebude maso nepostradatelnou potravinou.

Z tajů pitevných. Zvykli jsme si již na to, že anatomové ztratili všechnu úctu k mrtvým, přece však to podivně působí, když čteme, že prof. Hering na pražské německé fakultě lékařské pitvá zemřelý již za půl hodiny po smrti. V lék. časopise »Med. Klinik« č. 35 píše o tom Dozinsky následovně: Jednalo se o 55letého muže po zánětu dolního laloku plicního spojeného s horečkou 38.8 stupňů dne 5. června, soporosní stav a smrt 7. června o 8 1/2 hod. ranní. Pitva v 9 hodin, tedy půl hodiny po smrti. Když byl otevřen hrudník a vak srdeční, následovala z určitého důvodu nejprve pitva mozku, když vedle stojící sluha upozornil mne na srdce. Na

Koffeinu úplně prostý ale chutí zrnkové kávy jsou podobny:

Enrilo a Plodovka,

výrobky firmy Jindřicha Francka synové v Pardubicích.

ENRILO« je silnější, »PLODOVKA« slabší. Doporučujeme upřímně malou zkoušku s těmito dvěma výtečnými výrobky, jež lze dostati ve všech obchodech zboží osadním.

**Ideální
lidový nápoj,
studený nebo teplý,
může si každý připravit,
použije-li výtečné kávové přisa-
dy nebo náhražky: „Franckova Enrila“.
^{1/2} litru lahodného a dobře chut-
najícího nápoje i s cukrem
stojí asi 2^{1/2} haléře.
Blíží na ba-
líčkách.**

Výrobci JINDŘ. FRANCKA synové v Pardubicích.

srdci bylo vidět živé tepání, jež bylo zřetelné a silné. Prof. Hering konal a dosud koná podobné pokusy na radě zemřelých dodáváných mu z pražské všeobecné nemocnice. Proti tomu však nutno veřejně protestovati, aby zemřelí byli rozřezáni, dokud jim ještě srdce tlučé. Jest oprávněna otázka: jsou skutečně již mrtví a necítí?

Nemoc aviatická. Přes mrtvolu vede cesta k pokroku. Zejména v dopravnictví. Avšak lidstvo neupustí více od praktického využití létacího umění. Na místo padlých letců hlásí se stále noví snaživci u osvědčených mistrů. Není to motor, není to letadlo, co tak často aviatika zničí. Ve většině případů jest to srdce, jež vypoví službu, jsou to stávkující nervy, jest to únava mozku. Dva francouzští badatelé Moulinier a Cruchet zkoumali vynikající piloty, měřili jejich tlak krevní před vzletem a po letu a referovali o tom v Academie des Science. Hlavní příznaky nemoci aviatické jsou: 1. Bolesti hlavy. 2. Pocit pálení v celém překrveném obličejí. 3. Neodolatelná spavost, jež pilota přes jeho pevnou vůli nutí, aby zavřel oči. Při výstupu stává se aviatik již v malé výšce krátkodechý, srdce mu prudce buje, tep uhání, hučí mu v uších, ve spáncích tepny buší a spánky bolí a nepříjemně ho mrazí po celém těle. Při sestupu objevují se podobné zjevy v míře ještě větší. Ekvivalentem za značné nebezpečí jest pilotům sláva a hojná odměna. Jednoho však všichni bez výjimky potřebují: zdravého srdce a pevných nervů.

Proto by měli ve dnech a týdnech klidu individuálně správnou dietetikou siliti srdce a oceliti nervstvo. Bohužel naši championi všemu jinému spíše věnují pozornost, je- nom ne zdravotnictví!

Velké pojišťovací podvody na Ostravsku. V Mor. Ostravě objeveny byly v těchto dnech pojišťovací podvody, do nichž zaple- teno jest mnoho osob. Několik hostinských a majitelů kořalen dávalo pojišťovat u různých společností na značné obnosy t. zv. ostravské chachary (pobudy), které pak sami připravili o život tím, že je otrávil alkoholem. Chachaři měli totiž dovoleno vypít

u nich neobmezené množství. Do půl roku odpraveno bylo následkem přílišného pití alkoholu několik chacharů na onen svět. Majitelé kořalen předložili pak pojišťovněm pojistky, znějící na jména zemřelých. Podvody bude zaměstnávat se soud.

**Jak zbavit se chloupků na místech ne-
žádoucích?** Prostředek jes jednoduchý, ne- škodný, ač teprve po dlouhé době účinkují- cí. Místo, jež zbavit se má chloupků, nej- dříve se oholí a pak 2–3krát denně potírá se po několik minut pemzou. Pemza jest hornina houbovitá, sklovitá a používána jest truhláři k hlazení dřeva. Přípravek osvědčil se v celé řadě případů. Za půl roku stávaly se chloupky tenčímu, za rok bylo jen jemné chmýří a po dalších dvou letech zbývala sotva stopa po něm.

**Žádáme opětně všechny odběratele,
aby neotáleli se zasláním předplatného.
Letos nahromadilo se nedoplatků ve
značné míře.**

Připravil
Michal Šanda

VYDRŮV „JULEP“		VYDRŮV „JULEP“
<p>je moderním nápojem abstinentů a těch, jimž jako nemocným pít piva, vína neb jiných lihových nápojů lékař zakázal. Pro tělesnou výchovu dítek je to nápoj přímo ideální. - Pije se na polovic s vodou, sodovkou, neb vodou minerální a jest levnější piva. - »Julep« z vinných hroznů pije se bez vody, višňový s $\frac{1}{3}$ přídatkem vody. - Ovocné šťávy »Julep« z jablek, višni a vinných hroznů vyrábí</p> <p>Vydrova továrna požívatín, Praha VIII. Ceníky zdarma a franko. Ceníky zdarma a franko.</p>		

Touto pohlednicí se vracím úplně na začátek, k prvnímu dílu *Filokartistova výsadku*. Do doby, kdy většina fotografií byla současně připravena stát se i pohlednicemi. Fotografický ateliér při „výrobě“ vytiskl automaticky na rubovou stranu linky pro nalepení známky a vypsání adresy a sdělení.

Osm vojáků, mezi nimi zdravotník sestra a na malé tabulce nápis K upomínce na rok 1915. válečná doba. Měl jsem tuhle momentku dlouhou dobu zařazenu do alba s vojenskou tematikou, a znovu se ukázalo, že se nedívám dobře. Že správný pozorovatel vyčkává, dává do souvislostí a přemýšlí. Kdybych se totiž díval lépe, a mohlo mně to dojít, zařadil bych snímek do krabice rodinných fotografií. Ten nejvyšší chlapík s rukou

v gypsu a s jemným knírkem pod nosem je totiž můj dědeček Karel, otec mé matky. Po prvních zážitcích na „západní“ frontě si raději prostřelil pistolkou ruku, lépe řečeno zápěstí. Průstřel to byl čistý, odborně provedený, proč by si taky měl mrzačit ruku, no ne? Prý to ani moc nebolelo, říkal dědeček. Zda mu to pomohlo k tomu, aby byl poslán domů, do Brna, už si nepamatuji a už není nikdo, kdo by to věděl. Ale odtud možná pramení i můj odpor k vojenské službě a snaha o získání modré knížky i za cenu snížení možnosti uplatnit se na trhu práce (tehdy v 80. letech). Ale jestli bych si kvůli armádě něco na svém těle poškozoval, o tom pochybuji. Na to jsem příliš velký srab.

Vzhledem k českému nápisu usuzuji, že šlo o vojáky z prostoru dnešní Čes-

ké republiky, jen ta sestra vypadá románsky, případně „jadersky“.

Tihle chlapíci pak za pár let začali budovat Československou republiku. Asi měl každý z nich úplně jinou představu, ale to už tak bývá. Docela by mě zajímalo, zda byl jejich odpor k rakousko-uherské státní mašině tak velký, jak o něm čítáváme. Zda nevznikl až později. Protože právě v těchto okamžicích „červánků“ svobody se začal připravovat i náš současný osud: každá výhra je počátek prohry (a opačně). Ale to víte, pokud jste dostatečně naladěni na nehlubší strunu pesimismu. Já tedy určitě.

Co všechno neprolétá hlavou člověku, když se dívá na starou pohlednici/fotografii?!

Jakub Šofar

Tihle chlapíci pak za pár let začali budovat
Československou republiku. Asi měl každý
z nich úplně jinou představu, ale to už tak bývá.
Docela by mě zajímalo, zda byl jejich odpor
k rakousko-uherské státní mašině tak velký, jak
o něm čítáváme.

Filokartistův výsadek

0 8

**Rychletuhnoucí
příběhy sádrového
muže**

Petr Štengl

Petr Štengl *Dokud byl větší než já,*
 (* 9. 10. 1960 v Praze) *bál jsem se sádrového muže.*

Vyučen tiskařem. *U hraničních přechodů ale střeží stánkaři*

Publikoval *trpaslíky v nadživotní velikosti.*

v časopisech

Dobrá adresa, Tvar,
 A tempo a Psí víno,
 v roce 2005 mu vyšla
 sbírka Co říkal
 Zouplna. Od roku
 2006 šéfredaktorem
 Psího vína. Žije
 a pracuje v Praze.

Psát si deník,

to mi vždycky připadalo úchylný. Chodil jsem s jednou a ta si ho vedla. Byla pečlivá a tak nevynechala jedinej den. Občas mi nabízela, abych si polistoval v tom jejím životě. Ale když jsem si představil co všechno... Zdvořile jsem odmítl. Ta moje láska se pokaždý nakládala dlouze do vany. A já, aby se mi snad nerozmočila, šmíroval jsem ji štěrbinou mezi dveřmi a futrem. K vidění byly jen rytmičky se pohybující vlnky. Dohánělo mě to k šílenství a jí to šlo evidentně k duhu.

Všude tu teď v údolí

roste jen svízel s ostružiním. To bývalo jináč, když Bohouš Hermanů louky kosil. Od jara do podzimu běhal bos. Bydlel sám jen se svou stračenou. Chuděra! Co ta jen od něj bití dostávala! Až jednou šel pan Láska okolo a bič mu přes koleno zlomil, aby už nemohl. Bohouš byl pámbíčkář. Děti se ho bály. Malou Věrku k němu rodiče posílali pro mléko. Dostala nádavkem buchtu, ale šáhnout si chtěl pokaždý. Herman se chodil mejt jen do Žehrovky celej rok. Voda byla těžká, ledová. Smrděla bahnem z tůní. Smrděla jako modlitební knížka, kterou jsme po Hermanovi našli na seně.

Jednou, když jsme byli malí,

vzala nás matka na podívanou na Letenskou pláň, kde byl velikánský stan a v něm velikánská velryba. Celá mrtvá. „Podívejte,

jakou má obrovskou hubu a že je jí ale kus!“ Podívovali jsme se.

To bylo jinačí, než když nás matka vzala do nemocnice podívat se na umírajícího dědu a já ho na lůžku stěží poznával. Tak byl všecek kost a kůže. Celý maličký. Velryba byla jasně lepší.

Jezdili spolu každé ráno,

takže autobusáci i my stálí jsme je už znali. Nepřekvapovalo nás tedy to jeho halekání a výkřiky. Ti, co nebyli znalí, sebou pokaždé cukli leknutím, než pochopili, že je trhej. Košili měl ale vždycky pečlivě vyžehlenou a čistou. Sám byl taky vypulírovaný, jako by to ta jeho máma, která stála vždycy kousek stranou, koukala co nejlíp vyžehlil. Pak začal jezdit sám a bylo vidět, že žehlička je mimo permanenci. Kontroloval, jestli autobusy jezdějí na čas, a když to nějaký proflák, seštěkal ho. Potom už štěkal na celej svět, ale znělo to spíš jako vytí. To už jezdit úplně zmuchlanej a špinavej a rozsuchanej. Teď už autobusáky nikdo nehlídá a ti to flákaj, jak se dá.

Došlo k tomu omylem,

chvilkovou nepozorností terapeutického týmu, že Sylva s Mírou strávili první noc spolu v jednom pokoji. Když se na druhý den chyba napravila, běhal Míra neklidně v nočních hodinách po okolních vesnicích a pil pivo. Sylva měla depresi. Míra se poslední noc opil a s vytaseným nožem vyhrožoval, že

všechny zabije. Všichni jsme se raději zamkli. Sylva měla depresi. Míra byl vyloučen.

Nakoupili jsme nahrávací zařízení

i nástroje a vyrobili muziku v obýváku. Něco takového tu ještě nebylo. Demáč spolkl i v rádiu, ale z hudebních společností nám neodpověděli. Když underground, tak underground. Nikdy bych nevěřil, jak může být těžký propašovat cédéčka s cenovkou a čárovým kódem v obchodě do regálu mezi ostatní CD tak, aby to nevypadalo, že krademe. Ještě pořád jsme ta nejlepší kapela na světě. Ale málo se to ví.

Chodil jsem na ten kopec dřív,

než ho obydleli. A to se mi na nich líbilo, že mají své psy, někdy i tři čtyři. Černý mi dva roky nedovolil přiblížit se. Zuby cenil, přes oči mázdru. I trapeři to kolem něj brali rač obloukem, co kdyby. Ale on byl jen sám pro sebe. To bylo pýchy, když se nechal prvně pohladit. Jak si mě uznale měřili, když kolem tlačili kárku. Vzal jsem ho domů, dal mu najíst i gumovou hračku a odvedl ho zpět na skládku. Bylo tak racionální pozorovat ho zpoza záclony, jak mě hledá před vchodem. Nemám kárku. Nemám!

Tenkrát jsme chodili pro pivo s kýblema

Matkám většinou sloužily k vytírání podlahy. Aspoň jsou čisté! Smáli jsme se. Kle-

ment s sebou vodil svého psa, kokršpaněla. Oba měli stejný oči. Pes lemtal pivo rovnou z kýble a svalil se pokaždý jako první. Ovšem na rozdíl od nás nikdy nehodil šavli. Klementovi to tak nějak zůstalo. Dřepěl pečeněj vařenéj na Starý hospodě. Pak už ani tam mu nechtěli nalejt. Co vim, tak kokršpaněl se z toho dostal. Ujala se ho Klementova matka. Nemohla přihlížet tomu, jak se ten pes uchlastává.

Bývala krasavice

Někteří mu i záviděli, když byla svatba. Strach, že mezi prsty mu uteče, běž tam, nevím kam, přines to, nevím co, plašil tak, jak se patří. Po chlapském způsobu. Druhý den, s opicí za krkem sbíral střepy, slepoval nábytek a říkal jí: Vždyť víš, že NORMÁLNĚ bych ti přece svině nikdy neřek! Jednou ráno, když si ovázala šátek kolem krku, aby nebyly vidět modrající otisky náhrdelníku, bylo jasné, kam má jít. Po sedmi letech se vrátil. Krasavice byla ta tam. Tak se opatrně posadil vedle té ženy a jako by snad měl vylekat nějaké velmi plaché zvíře, ji políbil na tvář.

Vyhlásili bopo

Měli jsme součinnost s pohraničnickama, takže to obnášelo dvě tři hodinky tvrdnout v noci za deště a v kose nastoupený na buzerplacu. Kučerovi hráblo, vzal kramle ze stráže a uhnězil se prej na kopci. Byli jsme promrzlí a ospalí. Kučera se zastřelil vlast-

ní zbraní. Konečně jsme si mohli jít lehnout.

Došel jsem si pro housle,

vylezl na stůl mezi chlebičky a sklenky a zahrál skladbu: Píchačky, továrna, montérky. Nikdo ani netleskl, jenom hostitelka se zeptala, jestli si nechci jít lehnout. Vylezl jsem s houslemi před barák, zazvonil na všechny zvonky a zahrál skladbu: Lidi, proboha lidi, probudte se! Rozespalcí ani netleskli, jenom pár se jich zeptalo, jestli nechci jít do prdele.

Bydleli jsme v pátém patře

desetipodlažního věžáku. Naproti stál pětipatrový dům, takže jsem dobře viděl, jak holuby na střeše, tak i tu ženskou, která si v protějším okně dávala nohu na radiátor ústředního topení. Holubi se mi líbili i ta noha. Stáli jsme u svých oken dlouhé hodiny. Já civěl na nahou nohu a měl vrabce v hrsti. Akvarelový králíček, visící na stěně dětského pokoje, ostrouhal i s mrkví.

Až úplně vzadu

v rohu pod postelí bydleli skřítkové. Oči měli ze žlutých skleněných špendlíků a ukazovali se jen, když jsem byl sám. Baterky se nebáli. Před škrtnutou sirkou prchali. Za vyškrtané sirky pod postelí mě matka nepochválila. Pro jistotu jsem se při-

Petr
Štengl

I když jsem si při odchodu svatosvatě slíbil, že už nikdy, neutekl pomalu ani rok, a byl jsem zpátky. Sportovec tam byl taky. Avšak on na předepsané týdenní doléčovače. Svaly mu jen hrály, jak se přitahoval k železné tyči. „A co já s tím?“ Procedil skrze zuby při jednom z přitažení, když se ho ptali jako tatky. „Mám ji v piči!“

krýval peřinou až pod bradu. Seděli na jejím okraji a pozorovali, jak usínám. Vždy jsem nečekaně vytřeštil oči, abych je poděsil. Přišlo jim to k smíchu, až se překulili na záda. Měl jsem pod polštářem schovanou krabičku zápalek. Zachrastil jsem. Pelášili se schovat pod postel. Matka se bála, aby ze mě nevyrostl žhář.

On je budižkničemu a chlastá

a ona by jen pořád za chlapama lítala. To tuhle v noci táhli spolu z hospody domů švestkovou alejí, a vona na celý kolo řvala: „Počkej na mě, já tě vomrdám!“

A von před ní mazal domů a zamk se v kůlně. Ale už jsme si tu zvykli. Zpátky do města už bysme nechtěli.

Jako správnej předseda

celýho oddělení A měl jsem všechno v merku, takže když ti dva stoupali zamilovaně vzhůru po vrzavých schodech mužského oddělení do propůjčeného kamrlíku – on sportsmen, ona jako princezna mohla na něm oči nechat – tak já obě oči přivřel. Koneckonců byli jsme na zámku, byla neděle a v každé pohádce to takhle chodí. Kdyby mi řekli, že se jedná o DÍTĚ, tak bych to sa-

mosebou zatrhl! Za navazování erotickéjch vztahů byl totiž vyhazov, takže co by teprve muselo být za takový dítě! I když jsem si při odchodu svatosvatě slíbil, že už nikdy, neutekl pomalu ani rok, a byl jsem zpátky. Sportovec tam byl taky. Avšak on na předepsané týdenní doléčovače. Svaly mu jen hrály, jak se přitahoval k železné tyči. „A co já s tím?“ Procedil skrze zuby při jednom z přitažení, když se ho ptali jako tatky. „Mám ji v piči!“

Na Žižkově

v klubu s alternativním prostorem pořádal Jaroslav vernisáž a já čtení. V klubu nebyla ani noha až na jednoho chlápka u baru.

„Kurva, to je dobrý!“ řekl, sotva Jaroslav rozvěsil obrazy.

„Kurva, to je dobrý!“ řekl, a dokonce i párkrát tleskl, když jsem sklapl knížku.

„Dobrý, to bude dobrý,“ řekl, když se sesunul k zemi a my se ho snažili instalovat zpátky na barovou stoličku.

Před Vysokým kolem je několik tůní,

i když jsme vzali ten nejdelší klacek, přece ke dnu nedosáhl. Pokud jsme chodili okolo, mluvilo se jen šepem, jako by ty bublinky, co vyplouvaly na hladinu, byly vzdušky utonulých.

Tehdy si troufnul přeplavat tůň jedině Pavel Verichů. Však taky dneska bez pistole neudělá ani krok. Tehdy, když Žehrovku podle pravítka regulovali, zastavili se před tůněma a dál si netroufli. Ani tak dlouhý klacek neměli. Na ty tůně byli tenkrát krátký i soudruzi z okresu.

Bohdan Chlíbaec

**Táhne kýbl
s šlichtou,
lógrem
a vajgly**

Fotografie: Michal Šanda

Bohdan Chlíbač (* 12. 3. 1963
v Teplicích) V letech 1987–1989
publikoval jednotlivé texty
v samizdatových časopisech
a sbornících (mj. Vokno, Runa), od
roku 1990 v Souvislostech, Literárních
novinách, Hostu, Lidových novinách,
Babylonu, Salonu Práva.
S P. Kolmačkou, M. Salavou
a E. Murrerem se podílel na
samizdatovém sborníku Básně (1989),
v r. 1998 uvedl svým textem obrazovou
publikaci V. Jirásků, R. V. Nováka
a I. Pinkavy věnovanou sedlecké
kostnici Memento mori (Torst, Praha).
V roce 2001 jej Petr Placák zařadil do
své knihy rozhovorů Kádrový dotazník
(Babylon, Praha) a v roce 2002 Ivan
Wernisch do sborníku 29 českých
básníků Lepě svihlí tlové (Petrov,
Brno). Vydal básnické sbírky
Zasněžený popel (Vokno v edici 13 x 18.
Praha 1992) a Temná komora (Host,
Brno 1998). Žije v Praze.

xxx

Táhne kýbl s šlichtou, lógrem a vajgly
(předstírá sám sobě, že se dře),
postaví to pod schody (spící prase vydá ryk).
Pod lucernou ohne hřbet;
předsíň, pak sedne, kam jen lze;
vybalí z novin kapra, odhlaví ho,
tlamu prstem zrejdí („jako kaprál tučnou selku“).
Nad stolem zavál ocet či žaludeční šťávy.
Čte hesla (text cloní šlem a šupiny);
za oknem visí břechťan, zasněžené chvoje.
Vyjde pod lípu, z které mrzne voda,
štípe dřevo; mráz jak ze skla,
ze všech chalup teče zima, nejlíp chlad.

xxx

Cesta k ústavu vyšlapaná skrz návěje,
sníh vrže pod botama (matka je napustila
sádlem, škvarky posílá vrátnému).
Dásně mu nejspíš fialově začernaly (mívá skvrny),
obličej mu jistě kravsky natek...
Projíždí vlak a prosvěcuje náděl sněhu.
Civí na to kouzlo u trati, přešlapuje,
sibérii obtočenou kolem hnát.
Pak ho zřízeníc přivlek k večeri.
(Jablko, sýr a chleba.)

xxx

Myslivec: lupenka mu hoří v ksichtě;
právě vyfáral z lesa:
„mour, voda a pestré peří kolem kotníků i pat“.
(I kdyby pil vodu z pramene,
myslel bys, že zvrací pomeje.)
Jeho žena: pánev a boky, že obecní blázen
na kůru zpíval: Ta snad i kálí živý maso!
Citové pouto: krevní sval se vleče k druhému,
aby chlemtal ještě i cizí krev.

xxx

Chodec: maso – zdravé. (Růže, vzduch a kapiláry.)

Cestou: vítr se stočil v kruh a vestlal se mu do boltců. (Přejdi můstek, vraz tam zvuk!)

Pod stromy: počistil se horem. (Vymřelé úly plné medu.)

Pod skalou: plíce se zahřály, nadechly znovu. (Modrá víčka, hrozen much.)

Doma: lampa s přátelskou barvou sleziny. (Tíkot hodin do prázdného hrnce!)

V noci: zdálo se mu o milované svini. (Břečtan, krev a tuk.)

xxx

Ve výši očí: stříbrné mince s mělkými reliéfy.

Pod bradou: paténa, co jediná skví se životem.

Před srdcem: plochý rybí nůž – snad od Třeboně.

U žaludku: kýbl, co vymyli po porážce „ňáci hajzli“.

V úrovni pánve: lavór s pomočenými hadry a fáci.

Pod chodidly: dlaždice biskupského domu a místní zdechlina.

xxx

Nažloutlá pleť se jí už nehodí k paruce,

ale choroba ji naštěstí dozdobuje:

ladí s drapériemi povislé kůže na krku.

Levá tvář i s horním rtem vypjatá k uchu

jak gumou z podvazkového pásu:

buď staré tělo uniklo chirurgově umu,

nebo to už nestálo ani za soucit.

Z úzkosti nad svým hrudníkem

křečovitě drží noviny titulkem u límce

(a konvulzivní nejspíš budou i dlaně).

Jak příchylá je genetika!

Ale soucit do ní ještě krápe:

srdci byla vyhrazena jiná sféra.

Patricijská familie

Nedůživá ženská myš s čelní pleší

(uvnitř: tenká lební kost a podlidský vzdor).

Její otec plive zrak, ale kahanem ještě slabě přihořívá

(vzal podvrácení charakteru, raděj měl brát syfilis).

Tím však nekončíme s tímto rodem

(„rodové vazby“ – to, co váže cisty a tkáně...):

i ta druhá už metastazuje ve svých dětech,

manžel strásá prašivinu, ochutí tím cokoli –

od příchodu po odchod.

xxx

Těžký den veze důvěrnost dvou přítelkyň,

blažené úsměvy, šepot se sklopenými zraky.

Přepravují svá přeplněná břicha

(kolem sedmdesátky sotva k porodům,

nejspíš by nás oblažila jen roztomilost

žaludků a střev: celá otec, celý matka!).

Obě si povzdechnou ve stejnou chvíli.

Neustálý hlad do nich vecpal

kusy krav, zbytky hejna.

Těžký den, měly by jej přisládit.

Vaterland

Teplá balkánská říje a zamrzlá paralýza z Rus,

to proniká sem skrz vitráž užaslých iris z východu.

Koňské máslo s kafrem k nám hrne sever místo křižma.

Jak mlha to vane přes zdejší temnou rokli

až k umaštěným oknům Schönbrunu.

Písty, olej a pece zdobí galerii Rýna,

stejně jak bavorské lesy cejch pivní uriny.

Zvláštní příloha: Milujeme Paříž

Fotografie z Paříže: Tamara Paris Yakuta

Paříž – hlavní město Afriky

U letiště stojí prázdný Orlybus (cosi jako Ruzyňobus), motor běží, klíčky v zapalování, pokusení zkusit si honičku po místní dálnici silné. Tak nás vítá Paříž: město, které dosud přežilo všechno. Praží slunce, v autobuse je k zalknutí, na skle se ironicky skví nápis „Klimatizováno pro vaši spokojenost“. Za okny demonstrují homosexuálové svou homosexualitu, nadržení policejní těžkoděnci postávají ve vedlejších ulicích. Na konečné ve městě demonstruje dvacítko lidí za zkrácení pracovní doby, mají rádi Karla Marxe a chtějí zavést 95hodinový pracovní týden pro kapitalisty.

Paříž je malé velké město. Megapole svázaná železnými obručemi. Vnitřní město dusivě svírá dálniční okruh, za ním končí civilizace. Měli by sem dovážet bojovníky proti tunelu Blanka: ve slavném Bouloňském lesíku se dálniční okruh kolem Paříže vynořuje a zanořuje pod zem, asi jako kdyby u rybníků ve Stromovce byla k vidění osmiproudá komunikace. I protilehlý Vincenneský lesík protínají silnice: božské ticho přírody pravidelně přerušované božským troubením aut.

Paříž je nejsilnější město v Evropě: dokázala se vyrovnat s brutálními stavebními zásahy, které by jinou metropoli dostaly na kolena. Mrakodrap Tour Montparnasse je k panorámatu Paříže asi tak citlivý jako Josef Mengele k dvojčatům. Postavte sto-patrový věžák na místo vinohradské vodárny a zavolejte na UNESCO. Ale je tu mnohem lepší výhled než na Eiffelovce – a nejen proto, že zde to monstrum pochopitelně nevidíte. Přes vstupní část hřbitova Montmartre vede silnice, kříže na hrobkách se ztrácí v mostní konstrukci, na kterou vyděšeně zírá busta Emila Zoly. Centrum Pompidou vyrazilo městu dva spodní řezáky, modernost jako projev necitlivého zupáctví schovaného za řeči o pokroku. Pomočená konstrukce je skvělým místem pro nocování bezdomovců a kavárna v posledním patře zase ideálním pařeníštem snobů.

Paříž není pro starý. Všech pět domů s velkými schodišti a byty hraje ve filmu. Pařížané žijí ve skříních: při návratu do Havlovy králikárny v Čechách zažíváte pocit luxusu. Schody ze středověkých hradů, domovní chodby na šíři ramen. Výroba skříní činností neznámou, neb nic většího než nákupní tašku do bytu nedostanete: domácnosti ovládly police Ikea. Pokoje pro igračky, po deseti minutách doma se beznadějně zamlží okna, vlhkost by se dala krájet. Do koupelny se vejde jenom jedna noha, druhou musíte mít při mytí v chodbičce. Ve městě žije asi osm lidí starších šedesáti let – nikdo rozumný nechce umřít v rakvi.

Paříž je ideální město trpaslíků. Kdo tvrdí, že tamním metrem by bylo možné nahradit linku metra C z Jižního města, miluje rozšmelcované sardinky. Malinké vagónky jsou ideální pro Kena a Barbie po finančním krachu. Ze stovek metrů chodeb a schodišť bez výtahů by předseda Českého svazu invalidů dostal infarkt. Beznozí musí vozík složit a dojít do vagónu po svých, stejně by se s ním jinak nevešli do dveří. Na stanici Chatelet míváme bělovaseho staříka: na přestupní stanici celkem sedmi linek se ztratil

před třiceti lety a marně hledá cestu domů. Ale všechno to nepohodlí se dá kvůli městu samotnému přežít.

Paříž je město s vyvrhnutými vnitřnostmi. Většina Pařížanů žije na ulici. A to nemyslím jen bezdomovce, kteří nocují, kde se jim zamane (nezřídka narazíte na stan na některém z méně důležitých bulvárů – v Praze by nocovali třeba v Dejvicích). Diskuse o povolování předzahrádek v českých městech jsou směšné: v Paříži je mají všechny podniky, i kdyby mělo zbýt jen dvacet

centimetrů chodníku pro chodce. Sedí se vedle sebe zády k domu, z těsné blízkosti cizích lidí by Čech za chvíli dostal žaludeční nervózu. V malých bytech se nedá dlouho vydržet (večírek v deseti lidech znamená, že budete pár hodin stát půl metru od všech ostatních), Pařížani prchají do ulic a parků. V Lucemburské i některých jiných zahradách ovšem řadí četníci ze Saint Tropez, kteří vás hned peskují za překročení všech možných pravidel (třeba že si přitáhnete židličku k jezírku). V lesících to o víkendu vypa-

dá jako v obýváku: polosvlečení lidé tu pobývají celý den, povídají si, čtou...

Paříž jsou jenom bulváry. Po pár dnech se vám začne stýskat po městě, kde kolem každé větší památky není houf turistů. Montmartre je odporné místo plné hňupů s foťáky „nasávajících atmosféru“. V Notre Dame nedokážou vyhodit turisty ani při mši, o kilometrových frontách na Eiffelovku nemluvě. Každý z králů či prezidentů chtěl v Paříži po sobě nechat nějakou zásadní stopu, proto toho po původní Paříži mnoho nezbylo. Každý takový zásah ale město přežilo a využilo ku svému prospěchu. Dokonce i kosmické středisko La Defense do něj tak nějak patří. Jedinou čtvrtí s historickou atmosférou je Marais. Ovšem zase to zklamání, když zjistíte, že Jean Marais je vlastně Honza Bažina.

Paříž je hlavní město Afriky. Vnější část města odstřiženou dálničním okruhem už zcela ovládli přistěhovalci a Pařížana spíše potkáte na zájezdě v Maroku než v některé z příměstských čtvrtí. Ale přistěhovalci už ovládli i podzemí Paříže – metro používají lidé všech barev, zatímco ti bezbarví jezdí po povrchu autem. Jednoho dne jsme vyšli z metra v severní části města a ocitli se v Kongu – všude byli černoši, u stanice měli na ulici velké plechovky s ohněm, na kterém si pekli kukuřici a další pokrmy. Bylo to podivně zarážející: to město podle domů vypadalo jako evropské, ale už evropské nebylo. Jako by Paříž ztrácela schopnost absorbovat nové přistěhovalce a stávala se hlavním městem afrických národů. Zatím přežila všechno, ale přežije i tohle?

**Klement Maria Böhmen und Mähren
(und Schlesien)**

Jak moc paříš? Paříž!

Když jsem kdysi viděl v kině mého rodného města americký film Jestliže je úterý, musíme být v Belgii (1969, režie Mel Stuart), na kterém mě tehdy zajímal úplně nejvíc Donovan, zároveň autor ústřední melodie, jenž byl pro mě písničkářem číslo jedna, kdepak nějaký Dylan, říkal jsem si, že ten západní svět je tak bláznivý, že bych v něm těžko mohl fungovat (to už několik příbuzných či spolužáků chybělo matičce ČSSR v houfu nadšených budovatelů lepších zítřků, jež jsou samozřejmě včerejšky, protože podleho klamavé ideologické práci imperialistických ideodiverzních centrál). Ve filmu, pokud jste neviděli, se snaží několik Američanů projet za 14 dní Evropu, samozřejmě tu tehdy od nás za zdí. Smál jsem se jim, já osel. Ne proto, že šlo o komedii, ale kvůli tomu pinožení...

Počítám tak o zhruba dvacet let později, od návštěvy filmu, vydal jsem se se ženou na několikadenní autobusový zájezd do Nor-

mandie s tím, že první den bude věnován Paříži. Nikdy předtím (ani potom) jsem tam nebyl.

Tak tady to je. Nevím, zda by to někdo natočil, ale Donovan by se k tomu nehodil, spíše hudlání nějakých noisových atentátníků na hraně života a smrti.

smrdí mi určitě z huby, kolik je hodin? to už jsme v paříži, jo, jedom po šamps elyse, vždyť tu není žádné provoz, taky je před šes-

tou, jó, paříž, docela bych se někde vychcal, vystupujeme, tak tamhle je Luvr s tou skleněnou pyramidou, tam nejdeme, tak se aspoň podívejte, směrem na placekonkorde jsou zadarmo záchodky, máte půl hodiny na to, dát se do kupy, ještě kafe, to byla slabota, dneska bude parno, tak nasedat, jsme všichni, jedeme na tenhle vost-

rov na notrdám, tam budete mít rozchod, jo, určitě bude otevřeno, bloumám po ostrově, seina je špinavější než vltava, tamhleten chlap je snad brácha od toho zvoníka, jo, začíná se to hejbat, najíždějí další autobusy, dáme krátkou túru a končíme někde u megreta, zlatníci, ne, to je nějaká mejlka, tak zase nasedat, pryč, vlevo je in-

validovna, koukáme na invalidovnu, pak vysedat, měním dolary za franky, to jsou pěkný barevný papírky, vítězný oblouk, docela dobrý, ale jen docela, auta valí a valí, a taky teplo, nasedat, jedem na věž, tady máte dvě hodiny volna, řízky s sebou, na tuhle kopii petřína sem zvědavej, první patro, taktak, druhý – hůůů, to né, zpět do

pozic, chodíme po martových polích a vybavujeme si vše ze tří nojmanových knížek o velký francouzský revoluci, máme na to, dát si jedno pivo?, takováhle břečka, tak se tady natáhneme, však jednoho neubude, tady je ale těch černejch až strach, ještě deset minut, jste všichni, pane řidiči, ještě dva chybí, tytyty, teď jedeme na monmatr, kdo chce, může na hřbitov, sedíme na schodech u sakrekér, tak tohle je srdce paříže, autobus stojí kousek od moulínrůž, do pěti je čas, tak neškudli, dáme si pravou pařížskou kávu, to se mi líbí, když jsou židle nastavený kolmo do silnice, to ještě zůstalo snad ze starých časů, kdy se korzovalo, yes, tů kafí, tos teda ochlad, ty požírači šneků, kdybych uměl francouzsky, tak ti to stejně neřeknu, tak si vyliž, ale kafe jde, docela slušná jihlavanka, koukám, že je tu víc turistů než místních, však co by tady kdo hledal, taky tě bolí nohy?, hajzl teda nic moc, ale jo, moh bych tu nákej pátek pobejt, tak už zase do té sauny, teď si uděláme menší projížďku městem, ne, do latinské čtvrti nepojedeme, tam tamhle je pompiduovo centrum, a tamhle zase něco jiného, dal bych si hodně studenou kofolu a tlapy do lavoru, poslední zastávka bude ladeféns, koukám na to jak zjara, tohle je snad postavený podle toho matlala čirika, chlapa šílenýho, prošel jsem archou a říkal si, že by nebylo špatný, kdyby to byl průchod do nějaký jiný doby, ale i když jsem to pak obešel, všechno zůstalo stejný, hlavně ty obličej, vyštajlovaný město, umírající megapolis, ale její obyvatelé to ještě nevědí nebo nechtějí vědět, tak o půl deváté je odjezd!, je tu někde hajzlík?, potřeboval bych si umýt ruce, jsem nějaký spařenej, už je skoro tma, víš, že si ani nepamatuju, kde všude jsme dneska byli?

Jakub Šofar

Eiffelovka 1964

Byl jsem malej a jako malej jsem se těšil. Že se na Paříž podívám z Eiffelovky. Na tohle jediné jsme měli franky, pro mě a bratrance Vrátu. Tomu už bylo patnáct a kromě džínů si z Anglie vezl desky Beatles. Ani do jedné z těch věcí jsem ještě nedorostl, mě zajímala Cutty Shark, červené patrové autobusy, chlupaté čepice buckinghamských strážů. A tady, tady ta Eiffelovka. Ta pro mě byla Paříž. A pro Vrátu asi taky, Beatles Nebeatles.

Otec se strýcem oželeli Louvre, asi. V horkém letním poledni jsme se táhli parkem, trochu divným, stromy, ale pod nimi červená hlína nebo snad písek. Než k té Eiffelovce dojdeme, poobědváme. Teta Alison nám včera na dlouhou cestu, v noci lodí přes kanál a pak vlakem do Paříže a potom do Prahy, připravila velké svačiny. Laviček bylo pod těmi stromy dost, a volných. Chutnalo, bílé večky,

sýry, ještě anglická limonáda, pravda, už teplá, ale... Ale nedojedli jsme bez vyrušení. Zastavila se u nás paní, kterou dodnes vidím, a stejně tak nezapomenu otce, který se s ní bavil a pak přeložil – že prý tady v tom parku se za sezení platí. Oba dospělí se sice divili, jako slušně vychovaní však té paní vyplatili, oč si řekla. Když odešla, povídá strýc: „Tak na Eiffelovku nepůjdete, už na ni nemáme.“

Nic dalšího se tenkrát nestalo. O žádné peníze jsme nezakopli, nikdo nám nic nedal a mě, ač jsem byl malej a moc na tu Eiffe-

lovku chtěl, tahle ztráta nerozhodila. Zato pro mě byla ta scénka začátkem jiného vidění světa. Ve Francii musíš za všechno platit, doma sedíš v parku zadarmo. To na něj jaký čas. Protože mi však uniklá Eiffelovka ležela pořád v hlavě, zůstala mi v ní i ta paní a disciplinovanost našich rodičů. Docházelo mi to zvolna, pochopitelně, v Čes-

koslovensku byly parky zadarmo, ani s jinými požadavky „Zaplat!“ , pokud máme na mysli peníze, se Čech doma moc nesetkával.

Co to tedy mělo znamenat? Ano, tehdy jsem poprvé nahlédl do budoucnosti. Do věku balené vody, modrých parkovacích zón, pokladen na vstupní cestě do

(Slovenského) ráje i Adršpašských skal, poplatků nejen na dálnicích, ale i na horní Vltavě. A právě proto mě dneska mrzí, že jsem se otce ani později nezeptal, proč tenkrát v Tuileriích tu bábu neposlal do prdele.

Zdenko Pavelka

Paříž v haiku

Sacré-Coeur zblízka není bílý
ale černý

V ulici s Moulin Rouge
je 116 sexshopů

Notre Dame
se pořád opravuje

Ve Versailles stojí černoši s cetkami už u autobusů
a otravují

Když se v hotelu Formule 1 omylem zabouchnete na záchodě
dezinfekce vám sežehne chloupky na nohou

Francouzky jsou ošklivé

Eiffelovka má namontovanou
síť na sebevrahy

Bukinisté
mají bohužel knihy hlavně francouzsky

Mona Lisa
je japonská národní hrdinka

La Défense
je poněkud útočná

Před Centre Pompidou
je to lepší než uvnitř
a nejlepší je stejně to jméno

Štefan Švec

Moje Paříž

Lucemburská zahrada. Hra světla a stínů v těžkém srpnovém slunci. Záblesky a průhledy. Gloriola zlatavého listí nad znavenými hlavami Pařížanů a dychtivých turistů. Děti neúnavně v honbě za barvami plachetnic, v zaujatém pátrání po nejkrásnějším kamínku v bílém poli zahrady. Vůně dřeva a kovu a předzvěsti tlejícího podzimu. Šachové stolky, tleskání křídel, profil stárnoucího elegána za-

braného do knihy. Kmeny stromů a oblá těla soch. Včelíny zalité medovým přítmím. Opálený stařec na lavičce opírající si bradu o hůl, cizinky tiše a důkladně studující plán města, jako by v jedné chvíli měly bezesbytku pojmout celé jeho kouzlo z kusu papíru, mladík jako mladý bůh s odlesky slunce ve vlnitých vlasech. Tváře, gesta, hlasy. Každý tu může mít svoji židli.

Kanál svatého Martina. Vyslaný Seinou na prohlídku bulvárů. Sevřený z obou stran proudem silnice a řadou domů, vévodí jim.

Zdvihá se nad šedý asfalt a zase se podvoluje betonovým břehům a můstkům. Lodě a loďky udávají rytmus kolemjdoucím a rybářům a důstojně mizí v zákrutách. Automobily jsou směšné věci z jiného světa.

Rodinovo muzeum. Palác se zahradou skrytý za vysokou zdí. Město pod ocelově šedým příkrovem. Do ztemnělého parku bliká

jí věnce lustrů, palácové dveře dokořán. Dřevěné podlahy vržou a praskají pod tlumeným průvodem návštěvníků. Zrcadlení soch, zrcadlení kamene, zrcadlení vlastní tváře. Závany vzduchu ztěžklého vodou. Hranice mezi krásou a hrůzou. Přízraky dvojníků rozeté po zahradě. Prudký liják. Monumentální ticho mezi křižováním blesků.

Bulvár Richard Lenoir. Bulvár-park, kam se Pařížané scházejí k polednímu pikniku. Po cestě tím či oním směrem zeleň, voda, dřevěné chodníky, písek, dětská hřiště, pingpongové stoly, altán, holubi zápasící o drobky z obědů, tušený hluk těch, kteří obědvají později (nebo vůbec), torza mohutných domů v průhledech mezi křovím, stro-

my vykrajující modrý strop nebe, nebezpečné překážky silnic, které vytáhnou blaženého chodce do světla civilizace, aby ho na druhé straně opět vpustili do pokračování tichého ráje.

Malý hotel nedaleko náměstí Republiky. Všechno uzoučké, vybavení drží na čestné slovo, okno s výhledem na střechu a do zdi protějších domů, nebe je daleko. Vedro k zalknutí. Drsná vůně vypraných ručníků. Neopakovatelné kouzlo. Postel pro jednoho příliš velká, pro dva příliš malá, akorát jen pro milence. Pro milence, kteří svůj věčný příběh teprve začínají. Ranní slunce kreslí v rue du Temple nové a neznámé obrazce. Je to naděje.

Nikola Richtrová

Procházka v šestnáctém obvodě (i virtuální)

Až budete v Paříži, sejděte někdy z turistických tras. Vydejte se od Vítězného oblouku po avenue Foch. Na konci mrkněte na vchod do metra po pravé straně (Porte Dauphine) a přejděte do ulice de la Faisanderie. Běžte po ní a pak přejděte přes avenue Henri Martin a pokračujte po bulváru Emile Augier. Odbočte vlevo na Chaussee de la Muette a pak doprava do avenue Mozart. Sejděte do ulice de l'Assomption a po avenue Théodore Rousseau odbočte na Rodinovo náměstí (place Rodin). Vraťte se po avenue du Général-Dubail a po ulici de l'Assomption dojděte na ulici La Fontaine. Projděte ji celou až k náměstí J.-Lorrain (metro Michel-Ante-Auteuil). Pokud vás ještě nebolí nohy, odbočte vlevo do ulice d'Auteuil a běžte do kostela Notre-Dame-d'Auteuil (a pak na stanici metra Mirabeau).

A dívejte se hlavně nahoru. Budete odměněni mnoha velmi pěknými architektonickými zážitky, uvidíte Paříž mnoha stylů, mnoha tváří a několika století. Je to tak 10 km.

(Tuto trasu můžete absolvovat i přes internet. Zadejte <http://maps.google.com>, dejte hledat „vítězný oblouk paříž“, uchopte žlutého panáčka nad posuvníkem zvětšení a postavte ho k Vítěznému oblouku. Následujte žluté čáry a šipky s názvy ulic a občas si panáčkem poskočte. Je to celkem na nic, ale třeba to někoho potěší. Procházce zdar!)

Tamara Paris Yakuta

V příštím čísle (vychází 1. září 2009)

najdete:

Ukázku z nového rukopisu
Emila Hakla
Pravidla směšného chování

Text Pavla Herota
o Hever and Vazelina Bandu

Výtvarný doprovod
Michala Machata

... to vše slíbil sehnat
šéfredaktor čísla
Michal Šanda

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!